

Yrd. Doç. Dr. Başak Şit İmamoğlu
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme

BANKA VE TİCARET HUKUKU ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
(T. İş Bankası A.Ş. Vakfı)

Yrd. Doç. Dr. Başak ŞİT İMAMOĞLU
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme

BANKA VE TİCARET HUKUKU ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
(T. İş Bankası A.Ş. Vakfı)

Enstitü yayınlarında ileri sürülen fikirler yazarlarına aittir.

17.1.2017 tarihinde yürürlükte olan mevzuata göre
hazırlanmıştır.

Dizgi : Pınar TEKİN AKBAL
Kapak : Dr. Bilge İMAMOĞLU
Yayın Nu : 511
ISBN : 978-975-537-248-8
Baskı : Sözkeseñ Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Ankara, Ocak 2017

İÇİNDEKİLER

I.	GİRİŞ	3
II.	TEMEL ELEŞTİRİ	5
III.	REHNİN KONUSU	8
IV.	REHNİN KURULUŞU	10
A-	Sözleşme	10
1.	Sözleşmenin Tarafları	11
a.	Rehin Alan	12
i-	Kredi kuruluşları	12
aa.	BankK uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar	12
bb.	6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar	13
cc.	Kredi ve Kefalet Sağlayan Kamu veya Özel Kurum ve Kuruluşlar	14
ii.	Tacir	14
iii.	Esnaf	14

b. Rehin Veren	15
i. Tacir	15
ii. Esnaf	16
iii. Çiftçi	17
iv. Üretici Örgütü	17
v. Serbest Meslek Erbabı Gerçek ve Tüzel Kişiler	17
2. Başkasının Borcu İçin Rehin Vermek	
Olanaklı mıdır?	18
3. Sözleşme Taraflarının Sonradan Değişmesi / <i>Alacağın</i>	
veya Rehinli Taşınırın Devri	20
4. Sözleşmenin Şekli ve İçeriği	21
B- Tescil	23
V. REHNİN BİLDİRİLMESİ	24
VI. REHNİN KAPSAMI	25
A- Genel Olarak	25
B- Münferit Taşınır Varlıklar (m. 5.1)	27
C- İşletmenin Bütünü (m. 5.2)	32
VII. REHNİN HÜKÜMLERİ	34
A- Rehinli taşınır üzerinde tasarruflar ve	
devralanın sorumluluğu	34

B- Rehin verenin özen gösterme yükümü ve alacaklının müdahale yetkisi	39
C- <i>Lex commissoria</i> yasağının kaldırılması	39
D- Sigorta tazminatının güvencenin kapsamına girip girmediği	41
E- Birden fazla rehin kurulması ve öncelik hakkı	41
F- Değer tespiti	42
G- Yaptırımlar	42
H- Borcun vadede ödenmemesi üzerine alacaklının hakları	43
1. Mülkiyetin devri (m 14.1.a)	43
2. Alacağın devri (m. 14.1.b)	43
3. Kiralama ve lisans (m. 14.1.c)	44
4. Paraya çevirme (m. 14.2)	44
I- Zamanaşımı	44
VIII. REHNİN SONA ERMESİ	44
IX. REHNE UYGULANACAK DİĞER HÜKÜMLER	45
X. UYUŞMAZLIKLARIN GÖRÜLECEĞİ MAHKEME	46
XI. ÖNERİLER	47

EKLER

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu.....	53
Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Gerekçesi.....	65
Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik (Uygulama Yönetmeliği)	69
Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği	91
Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik	107
<i>Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü</i> <i>2015-2017 Yayın Listesi</i>	113

**TİCARİ İŞLEMLERDE TAŞINIR REHNİ KANUNU
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

I. GİRİŞ

1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu (TİRK)'nu yürürlükten kaldıran 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TRK), 1.1.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹.

TRK'nın uygulanmasına yönelik Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik (Uygulama Yönetmeliği/Uyg. Yön.), Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği, Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik de 31.12.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak² yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye Noterler Birliği ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı arasında Protokol imzalanarak³, Rehinli Taşınır Sicili (Sicil)'nin kurulması ve sicil hizmetlerini yürütme görevi Birliğe verilmiştir. Bu bağlamda Taşınır Rehin Sicil Sistemi'ne (TARES) ilişkin internet portalı hazırlanmıştır⁴.

TRK hükümleri ile, Türk Medeni Kanunu (TMK)'nun teslim şartına bağlı taşınır rehni hükümleri (m. 939 vd) ilga edilmemiştir, sadece öngörülen koşulların sağlanması halinde bazı taşınırınların teslimine bağlı olmadan rehne olarak tanınmıştır. Bu itibarla taşınır malikinin, TRK uyarınca teslimsiz olarak rehnedilebilecek taşınırınlarını teslim yoluyla rehnedebilmesi halen olanaklıdır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ'lerin) finansmana erişiminin kolaylaştırılması ve rekabet güçlerinin artırılması amacıyla hazırlanan⁵ TRK'nın, umulan amacı gerçekleştirmeye elverişli olmadığı ve ayrıca kanun yapma tekniği bakımından eleştiriye açık olduğu söylenebilir.

(1) RG, 28.10.2016, S. 29871.

(2) S. 29935 (3. Mükerrer).

(3) Türkiye noterler Birliği Başkanlığı'nın 28.12.2016 tarih ve 22964 sayılı yazısı [[https:// www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/genelyazi195.pdf](https://www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/genelyazi195.pdf) (erişim tarihi: 10.1.2017)].

(4) <https://www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/main.xhtml?faces-redirect=true> (erişim tarihi: 10.1.2017).

(5) Genel Gerekçe (Y.D. 26, Y.Y. 1, TBMM S. Sayısı: 418, s. 4-5).

Kanun; 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu'nun uygulamasının yaygın olmadığı dikkate alınarak, "KOBİ'lerin finansmana erişimde güvence olarak kullanabilecekleri alternatif unsurlar öngörmekte, müstakbel varlıklar ile taşınır varlıkların getirilerini de rehnedilebilecek unsurlar arasına almakta, rehnin ticaret unvanı ve işletme adından bağımsız olarak kurulmasını sağlamak ve ayrıca taşınır rehninin aleniyetini sağlamak ve rehnin paraya çevrilmesinde etkin bir mekanizma oluşturmak"⁶ amacını taşımaktadır. Ancak KOBİ'lerin finansman ihtiyacının; rehnin kolaylaştırılması yoluyla değil, tersine rehnin sıkı koşullara bağlanarak alacaklı bakımından güvenilir bir teminat oluşturmasının sağlanması ve bu arada rehin verenin de sömürülmesini engellemek suretiyle olanaklı olabileceği gözden kaçırılmıştır. TİRK kapsamındaki rehin, özellikle bankalar gibi kredi veren kuruluşların, yeterince sağlam bulmadıkları için kabul etmedikleri veya ikincil olarak ve salt banka denetimlerinde, ilgili kredi için yeterli teminatın alınmış olduğunu göstermek amacıyla kabul ettikleri bir rehin türü idi. Bu itibarla, finansmana erişimin yolu, sadece rehnin kurulmasını kolaylaştırmaktan veya kapsamını genişletmekten değil; taşınırın borçlunun zilyetliğinde kalması nedeniyle alacaklının yeterince sağlam bulmadığı bu rehin türünü, alacaklının bir güvence olarak kabul etmesini sağlayacak önlemlerin alınmasından geçmektedir. Ancak bu yapılırken, rehinle ilgili tüm çevrenin çıkarlarının korunmasına özen gösterilmeli; rehin verenin sömürülmesi engellenmeli, üçüncü kişilerin çıkarları gözardı edilmeden tüm ilgililerin çıkarları dengelenmelidir.

TRK, kanun yapma tekniği dikkate alınmadan, özel hukukun temel ilkeleri ve temel kanunlarla uyum sağlanmadan sevk edilmiş hükümler içermektedir. Örneğin Kanun'un 2. maddesinde; kredi kuruluşu, tacir, rehin hakkı, rehin sözleşmesi gibi kavram ve terimlerin, yeniden tarif edilmesi, taşınır mülkiyetini emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle kazananın korunmaması, TTK ve TMK ile uyumun sağlanmaması isabetli olmamıştır. Kanun'da birbiri ile çelişkili hükümler de bulunmaktadır (örneğin, m. 5 ile 8.3); ancak daha önemlisi medeni hukukun rehinde belirlilik ilkesi gibi temel ilkeleri gözardı edilmiştir. Kavram ve terimlerin yerli yerinde kullanılmamış olduğu hükümler de vardır; bkz. m. 4.6.a.1; 4.6.b; 12.2.

Bu eleştiriler, ilgili Yönetmelikler bakımından da tekrarlanabilir.

(6) Genel Gerekçe (TBMM S. Sayısı: 418, s. 4-5).

TRK’da ayrıca rehin konusu varlıkların sigorta ettirilmesi, rehinli alacaklının hakkının surrogat üzerinde devam etmesi, sicile güven, Rehinli Taşınır Sicili’nin tutulmasından doğan sorumluluk gibi önemli bazı hususlar hakkında hiç hüküm sevk edilmemiştir.

Kanun’un çeşitli hükümleri tereddüt uyandıracak şekilde kaleme alınmıştır. Bunlardan en önemlileri, diğer kanunlar uyarınca başka bir sicile tescili zorunlu olan motorlu taşıtlar, markalar gibi taşınırlar varlıklar ve haklar üzerinde TRK’ya göre rehin tesis edilip edilemeyeceğine ilişkin m. 5 ve 8.3 ile *alacağın devrinin* bu Kanun kapsamında gerçekleştirileceği izlenimini uyandıran, m. 2.1.1; 8.1 ve 12.6 hükümleridir.

TRK, ticari işletmenin rehnini düzenleyen TİRK’i yürürlükten kaldırdığı için bu çalışmada, TRK ve bağlı ikincil mevzuat özellikle ticaret hukuku perspektifinden ve rehin verenin tacir olması esas alınarak incelenmeye gayret edilmiştir. Ancak anılan yeni düzenlemelerle sadece ticari işletme rehni değil; genel olarak teslimsiz taşınır rehni ve bunun paraya çevrilmesi hakkında yeni, alternatif bir hukuki rejim oluşturulduğundan bu düzenlemelerin medeni hukuk ve icra ve iflas hukuku yönünden de uzmanlarınca incelenmesi gerekmektedir.

II. TEMEL ELEŞTİRİ

Taşınır rehninin teslim bağli olması kuraldır; zira aynı haklarda geçerli olan kamuya açıklık ilkesinin gereği, taşınırlar yönünden ancak zilyetlikle gerçekleştirilebilir. Taşınırın hükmen teslim yoluyla teminaten temlik, taşınır rehninin teslim zorunluluğunu dolanmak amacıyla yapılır ve TMK 766 uyarınca geçersizdir. O halde gerektiğinde tacire, taşınırı teslim zorunluluğu bulunmaksızın, yani onu kullanma hakkını kendisinde tutarak kredi sağlama olanağını tanıyacak istisnai bir yola ihtiyaç vardır. İşte ticari işletmenin veya unsurlarının teslimsiz rehni⁷ olanağı hem konusu hem de bu olanaktan yararlanacak kimse(ler) bakımından istisnaidir.

(7) Bu güvence türü, kurulmasındaki kolaylığın konusuna göre karşılaştırmalı hukukta farklı adlarla anılmaktadır: Teslimsiz rehin (*non-possessory pledge*), sicilli rehin (*registered pledge*), taşınır ipoteği (*movable hypothec*), akdi rüçhan (*contractual privilege*), değişken rehin (*floating charge*) vb. [UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions, Introduction, N. 64 (s. 46)].

Son yıllarda taşınır rehninin teslimine bağlı oluşu şeklindeki genel hukuk ilkesinin kredi ilişkilerinde yarattığı sorunlar uluslararası boyutta da dikkate alınmaya başlanmış ve bu kapsamda çeşitli çalışmalar yapılarak yeni düzenlemeler kabul edilmeye başlanmıştır. Bunlar arasında Finansal Teminat Düzenlemelerine İlişkin AB Direktifi¹², Teminat İşlemlerine İlişkin Uncitral Yasama Kılavuzu¹³, EBRD-Teminatlı İşlemlere İlişkin Model Kanun¹⁴, Unidroit Taşınır Üzerinde Uluslararası Haklar Konvansiyonu¹⁵, DCFR'nin¹⁶ IX. Kitabı, Fransız Medeni Kanunu 2006 reformu sayılabilir. TRK'nın hazırlık çalışmalarında bu sayılanların gözönüne alınması uygun olurdu.

III. REHNİN KONUSU

TİRK; ilgili sicilinde kayıtlı ticari işletme veya esnaf işletmesi üzerinde rehin hakkı kurulmasını konu edinmiş idi. TİRK'in, TRK ile yürürlükten kaldırılmış olması, ilk bakışta TRK'nın da konusunu, bu işletmelerin oluşturduğunu düşündürmektedir.

Kanun'un başlığı "*Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu*" ise de bu hususun, Kanun'un amaç ve kapsama ilişkin 1. maddesinden anlaşılması olanaklı değildir. Kanun'un 1. maddesinde kapsamı, "*bir borca*¹⁷ güvence teşkil etmek üzere kurulan ve konusu bu Kanunda sayılan taşınır varlıklar olan rehinli işlemler" olarak gösterilmiştir. Buna göre, taşınır varlıklar bir ticari işletmeye dahil olsun veya olmasın yahut rehinle temin edilen alacak bir ticari işten kaynaklansın veya kaynaklanmasın, anılan taşınır varlıklar (m. 5) TRK kapsamında rehnedilebilecektir.

TRK'ya tabi rehnin konusunun; Gerekçe'de ifadesini bulan amaç, rehin sözleşmesine kimlerin taraf olabileceğini gösteren m. 3 ile rehnin kapsamını oluşturan taşınır varlıkların sayıldığı m. 5'ten yola çıkılarak tayin edilmesi gerekmektedir.

(12) *Directive on Financial Collateral Arrangements* (2002/47/EC) (Official Journal L 168, 27/6/2002 s. 43-50).

(13) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*.

(14) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası-*European Bank for Reconstruction and Development Model Law on secured Transactions*.

(15) *UNIDROIT Convention on international rights on movable equipment*.

(16) *Draft Common Frame of Reference*.

(17) "*Alacağa*" olmalı.

TRK 3 uyarınca tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler rehin sözleşmesine taraf olabilecektir. Tacir ve esnaflar bakımından, Ticaret veya Esnaf ve Sanatkar Sicili'ne tescil edilmiş olma şartı aranmamış, ayrıca bu statüde olmayan çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabının da rehin sözleşmesine taraf olabileceği gösterilmiştir.

TRK 5 hükmünde üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklar sayılmış ve ayrıca ticari işletme ile esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulabileceği gösterilmiştir. Hükümde sayılan taşınır varlıkların da herhangi bir işletmeye dahil olması şartı aranmamıştır.

Buna göre; TRK'nın konusunu, m. 5'te sayılan herhangi bir taşınır veya ticari işletmenin ya da esnaf işletmesinin bütününe oluşturduğu düşünülebilir. Böylelikle sayılan taşınırlar, Kanun'un öngördüğü Rehinli Taşınır Sicili'ne kaydedilmek suretiyle teslim şartı aranmaksızın rehne konu edilebilecektir. Ticari işletmenin veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulabilmesi için de, bunların ilgili sicile kayıtlı olması şartı açıkça aranmamıştır. Ancak m. 5.2'de ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması halinde, bu rehmin "*ticaret veya esnaf siciline*"¹⁸ bildirilmesi öngörülmüş olduğundan, örtülü bir biçimde, Ticaret Sicili veya Esnaf ve Sanatkar Sicili'nde kayıtlı olmayan bir işletmenin tamamı üzerinde bu Kanun'a göre rehin tesis edilmesinin olanaklı olmadığı da söylenebilir. Her ne kadar m. 5.2'de öngörülen bildirim tek başına bu sonuca ulaşmaya yeterli değil ise de, işlem güvenliği bakımından bu sonuca varılması zorunludur¹⁹. Aksi takdirde, bir ticari işletmenin varlığından söz edilebilmesi için işletmenin Ticaret Sicili'nde tescil edilmiş olması şartı aranmadığından (TTK 11.1), tescilli olmayan işletmelerin bir bütün halinde ve salt Rehinli Taşınır Sicili'nde tescil suretiyle rehne konu olmasının yolu açılır ki, TTK 11 uyarınca ticari işletmeyi bir bütün halinde konu olan sözleşmelerin Ticaret Sicili'nde tescil edilmesi gerektiğinden, ortaya çıkan ikili sistem işlem güvenliğini tamamen ortadan kaldırır.

Kanun'un kapsamına, sermaye piyasası araçları ile türev araçlara ilişkin finansal sözleşmeler, mevduat, herhangi bir nedenle tapu kütüğünde tescil

(18) Hükümde geçen "*esnaf sicili*" ibaresi ile kastedilen, Esnaf ve Sanatkar Sicili olsa gerektir.

(19) Ayrıca bkz. m. 4.6.a.1; Uyg. Yön. m. 9.1.b.1.

edilmiş olan taşınırılar dahil değildir (m.1.4, 5). Esas itibariyle mevduatın kapsam dışında bırakılması, buna karşılık alacak hakkının kapsama dahil edilmesi (m. 5.1.a, 5) tutarsız olduğu kadar anlamsızdır. Zira bunlar üzerinde rehin hakkı tesisi için zaten kural olarak yazılı sözleşme gerekli ve yeterlidir (TMK 955). Yok eğer, TRK 9/I'e dayanılarak, bankaya karşı iyiniyet iddiasında bulunulmasının önüne geçmek amaçlanıyorsa veya özellikle genel kredi sözleşmelerinde olduğu gibi bankaların zaten borçlunun, banka nezdindeki mevduatı üzerinde takas, mahsup, rehin hakkı bulunduğu ve bu nedenle mevduatın Kanun'un kapsamına alınmaması öngörülmüşse, her alacaklının gereksinim duyduğu bu korumanın sadece bankalar yönünden tanınması uygun değildir.

Öte yandan herhangi bir nedenle tapu kütüğünde tescil edilmiş olan taşınırılar kapsama alınmaması, eklenti niteliğindeki şeyler üzerinde kurulan ticari işletme rehni ile taşınmazı eklentileri ile birlikte sınırlandıran rehnin çatışmasından doğan tartışmaları sona erdirecek nitelikte olmayıp, TMK 862 uygulamasında sorunlara neden olabilir, bkz. aşı. VI.

Sonuç olarak; TRK'nın konusunun herhangi bir işletmeye dahil olması zorunlu bulunmayan m. 5'te sayılan taşınırılar ile Ticaret veya Esnaf ve Sanatkar Sicili'nde tescilli işletmeler olduğu anlaşılmaktadır.

Kanun'un; tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabının mülkiyetinde olup da 5. maddesinde sayılan taşınırılar yönünden, TMK'nın taşınır rehninin teslimine bağılı oluşu kuralını bertaraf ettiği söylenebilir. Anılan kimseler ile, rehin alacaklısına göre değişmekle birlikte, herhangi bir esnaf, tacir ya da kredi veya kefalet sağlayan bir tüzel kişi arasında akdedilecek rehin sözleşmeleri Sicil'e tescil yoluyla kurulabilecektir. O halde, çok sınırlı bir çevre dışında, taşınırılarını teslimine bağılı rehin yoluyla rehin vermesi zorunlu kimse kalmamıştır.

IV. REHNİN KURULUŞU

A- Sözleşme

TRK'ya göre rehin hakkının kurulabilmesi için öncelikle bir rehin sözleşmesi yapılması gerekir. Rehin sözleşmesinin tarafları Kanun'un 3. maddesinde; şekli ve içeriği ise 4. maddesinde gösterilmiştir. Ayrıca Uygulama Yönetmeliği 8-10 hükümlerinde de bazı kurallara yer verilmiştir. Uygulama Yönetmeliği'nin konuya ilişkin 5, 6 ve 7. maddeleri ise malumu ilan niteliğinde olduğundan tamamen gereksizdir.

1. Sözleşmenin Tarafları

TİRK'te, kredi alanların karşılarında güvenilir kişilerin bulunmasını temin etmek üzere, ticari işletmenin bütününe konu alan rehin sözleşmesinin rehin alan tarafını ancak bir banka veya kooperatifin oluşturabileceği öngörülmüş²⁰, buna karşılık kredili satışlar bakımından da kredili satış yapanların rehin hakkının münhasıran vadeli satışa konu şeyler üzerinde kurulabileceği hükme bağlamak suretiyle bu kişiler de kapsam dışında bırakılmamıştı.

TRK 3 ile, rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişilerin kapsamı son derece genişletilmiştir. Şüphesiz, münferit taşınırın rehninde rehin sözleşmesinin özellikle rehin alan tarafının sınırlandırılması gerekmez. Ancak ticari işletmenin bütünü üzerinde kimlerin rehin hakkı edinebileceğinin sınırlandırılması, tacirin güvenilir kişilerle rehin sözleşmesi akdetmeye sevk edilmesi bakımından önemlidir. TRK'da bu husus tamamen gözardı edilmiştir²¹. Rehin sözleşmesinin her iki tarafının da herhangi bir tacir veya esnaf olması son derece sakıncalı olup, TRK 3.b hükmü kaldırılmalıdır.

TİRK 2'de hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde kaleme alınmış olan sözleşme taraflarının kimler olabileceği hususu, TRK'de anlaşılması güç şekilde ifade edilmiştir. Rehin sözleşmesinin taraflarının kimler olabileceği hususundaki belirsizlik, Uygulama Yönetmeliği 10 hükmü ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu hükme göre; rehin alacaklısı kredi kuruluşu, tacir veya esnaf olabilir. 1. Rehin alacaklısının kredi kuruluşu olduğu hallerde, rehin veren tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı olabilir. 2. Rehin alacaklısı kredi kuruluşu niteliğinde olmayan tacir ise, rehin veren tacir veya esnaf olabilir. 3. Rehin alacaklısı esnaf ise, rehin veren tacir veya esnaf olabilir. Her tacirin veya esnafın işletmenin bütünü üzerinde rehin hakkına sahip olabilmesi uygun değildir.

(20) Bu sınırlandırma ile bir yandan TMK'nın teslim şartlı taşınır rehnine istisna oluşturan bu rehin türünün yaygınlaşmaması diğer yandan da rehlin, borçlu tacir veya esnafı sonradan zor durumda bırakmayacak güvenilir kuruluşlarla yapılmasının sağlanması amaçlanmış idi (*Reisoğlu, Ticari İşletme Rehni* 1977; *Arkan, S.: Ticari İşletme Hukuku*, Ankara 2016, s. 50; *Erten, s. 10*).

(21) Bu endişe kanunlaşma sürecinde Muhalefet Şerhi ile dile getirildiği halde gözardı edilmiştir: *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı (1/753)* ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu, Muhalefet Şerhi, s. 23 (S. Sayısı: 418).

Anılan hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, TRK kapsamında bir taşınır rehni sözleşmesinde rehin alan ve rehin veren taraflar şu şekilde belirlenebilir:

a. Rehin Alan

i- Kredi kuruluşları: TRK kapsamında en geniş rehin veren çevresine kredi kuruluşları sahiptir. BankK 3 uyarınca Türk hukukunda kredi kuruluşundan anlaşılması gereken, mevduat ve katılım bankalarıdır. Ancak TRK 2.e uyarınca kredi kuruluşu, BankK uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ile kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşları ifade eder²². Buna göre aşağıda sayılanlar rehin sözleşmesine taraf olabilirler:

aa. BankK uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar

BankK uyarınca faaliyet gösteren bankalar; mevduat ve katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ve hatta bir bakıma Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'dır. Uygulamada kalkınma ve yatırım bankaları ile Merkez Bankası'nın, TRK kapsamında rehin sözleşmesi akdetmesinin pek karşılaşılmaması olanaklı bir durum olmayacağı belirtilmelidir.

BankK uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ise, kredi kuruluşları (mevduat ve katılım bankaları) dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya BankK'da yer alan faaliyet konularından (BankK 4) en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketlerini ifade eder (BankK 3). Finansal holding şirketi de, içlerinden en az bir tanesi bir kredi kuruluşu olmak şartıyla bağlı ortaklıklarının tümü veya çoğunluğu kredi kuruluşu veya finansal kuruluş olan şirkettir (BankK 3).

Görüldüğü üzere "BankK uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar" ifadesi, anlamsal bir tekrar kümesidir. Bu ifade, bazı kurum veya kuruluşları kapsam dışında bırakmak amacıyla değil, bir rehin sözleşme-

(22) Halihazırda yerleşmiş bir terimin, bu Kanun'un uygulanması bakımından farklı bir anlam taşıyacak şekilde kullanılması yerine, örneğin "kredi sağlayan kurumlar" gibi farklı bir ifadenin tercih edilmesi isabetli olurdu.

sine taraf olması olasılık dahilinde olsun olmasın, finansal sektörde faaliyet gösteren tüm kuruluşları kapsamak amacıyla tercih edilmiştir.

TRK’da kredi kuruluşu tanımının, BankK ve 6361 sayılı Kanun’a hiç atıf verilmeden sadece “kredi ve kefalet sağlayan kamu kuruluşları ile özel hukuk tüzel kişileri” olarak belirlenmesi; hatta m. 3.b hükmünde, rehin sözleşmesinin taraflarının tacirlerden oluşmasının olanaklı kılınmış olması nedeniyle m. 2’de artık kredi kuruluşu tanımına dahi yer verilmeden, sadece 3.a’da “kredi kuruluşları” yerine “kredi ve kefalet sağlayan kamu kuruluşları ile özel hukuk tüzel kişileri” ifadesinin kullanılması yeterli olurdu.

bb. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar

6361 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar; finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleridir.

Finansal kiralama şirketleri TRK’ya tabi rehin sözleşmesinde rehin alan tarafı oluşturabilir; ancak işletmesindeki makineleri finansal kiralama yoluyla temin etmiş bir tacir veya esnaf, işletmesinin bütünü üzerinde, bu makineleri de kapsayacak şekilde rehin tesis edemez; bu sonuç 6361 s. Kanun’dan ileri gelmekte olduğundan TRK ile değişmemiştir.

Faktoring şirketlerine rehin hakkı tanınması ise, uygulamada çeşitli sorunlara neden olabilir. Özellikle bankalarca gerçekleştirilen faktoring uygulaması hem borçlu büyük işletmelerle hem alacaklı KOBİ’lerle yapılan çerçeve finansman sözleşmeleri ile yürütülmekte, bankanın kredilendirdiği kabul edilen kişi; alacağı devreden (genellikle KOBİ) değil, borçlu (genellikle büyük işletme) olmaktadır. Alacağın devri, borçlunun katılımını gerektirmediğinden faktor, borçlu büyük işletmeden teminat talep etmemekte; sadece alacağı devreden KOBİ’den teminat talep etmektedir. Bu durumda vadede borçlu borcunu haklı bir nedene dayanmaksızın ödemediğinde, faktor alacağı devreden KOBİ’nin taşınır varlıkları veya işletmesi üzerindeki rehin hakkının paraya çevrilmesini talep edebilecektir. Bu sonucun TRK ile ulaşılacak istenen amaca ne denli uygun olduğu tartışılmalıdır.

kı tabiatıyla kiraya verendedir. Malik, tacir sıfatını haiz olmadığından işletmenin bütünü üzerinde malikin TRK'ya tabi rehin tesis etmesi artık olanaklı değildir. Tacir sıfatını taşıyan kiracı, sahip olduğundan daha fazla hak üzerinde tasarrufta bulunmayacağından, onun işletmenin bütünü veya işletmeye dahil münferit taşınırlar üzerinde rehin hakkı kurması zaten olanaklı değildir. TRK 5.1.a-o'da sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğinde bulunan taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları üzerinde rehin kurulabileceğine ilişkin hüküm (m. 5.1.ö) de bu sonucu değiştirmez; zira genel kuralın tekrarı niteliğinde bulunan bu hüküm, *malikin* zilyetliğinde bulunmayan şeyler üzerinde rehin kurmasına olanak tanır. Bu itibarla ürün kirasına konu işletmelerin bütünü üzerinde artık rehin tesis edilmesi söz konusu olamayacaktır. Meğer ki ürün kiracısı tacir, kendisinin malik olduğu münferit taşınırları rehne konu etsin veya *başka bir işletmeyi kendisi adına işlettiği için ayrıca tacir (veya esnaf) sıfatını taşıyan malik* onun için işletme üzerinde rehin kurulmasını kabul etsin²⁵.

TRK'ya hakim olan kanun yapma tekniği dikkate alınırsa bu sonucun, kanunkoyucu tarafından öngörülmüş olduğu söylenemez. Ancak, yine de sonuç budur.

Ticari işletmenin adi ortaklık şeklinde işletilmesi halinde, tacir sıfatı ortaklardan her birine ait olacaktır. Ancak, adi ortaklık sözleşmesinde paylı mülkiyet esası kararlaştırılmamış ise, ortaklardan her biri işletme üzerinde elbirliği ile malik olacağından, tacir sıfatları bulunduğu halde, işletmeye dahil taşınırlar üzerinde münferiden, veya işletmenin bütünü üzerinde, rehin tesis edilmesi için rehin sözleşmesini tüm ortakların birlikte imzalaması gerekir (TMK m. 702.2).

ii. Esnaf

TİRK döneminde de Esnaf ve Sanatkar Sicili'nde tescilli esnaf işletmesi üzerinde TİRK hükümlerine göre rehin kurulması, böylece daha küçük çapta bile olsa üretime katkısı olan esnafların da teslimsiz rehin olanağından yararlanması söz konusu idi. TRK ile esnaflara, münferit taşınırlar üzerinde de teslimsiz rehin kurma fırsatı verilmiştir.

(25) Ayrıca bkz. aşı. 2.

iii. Çiftçi

Çiftçi, 5488 sayılı Tarım Kanunu'na göre faaliyet gösteren çiftçiye ifade eder (m. 2.1.a). Anılan Kanun'a göre ise çiftçi; mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi veya yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerdir (m. 3.ç). Görüldüğü üzere, "çiftçi" tanımına dahil olunabilmesi için tarımsal üretimde bulunulması yeterli olup, üretim araçlarının maliki bulunmak gerekmez. Bu itibarla ürün kiracısı hakkında yapılan yukarıdaki açıklamalar, malik olmayan çiftçi hakkında da aynen geçerlidir. Bu kimseler de ayrıca işletmenin maliki durumunda bulunmadıkça sadece, maliki bulundukları taşınırları teslimsiz olarak rehnedebilirler.

iv. Üretici Örgütü

Üretici örgütü, üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri ifade eder (m. 2.1.l). Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler; 1163 s. Kooperatifler Kanunu'na tabi tarımsal amaçlı kooperatifler, 5200 s. Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu'na tabi tarımsal üretici birlikleri ve 4572 s. Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'a tabi tarım satış kooperatiflerinden oluşmaktadır. Uygulama Yönetmeliği 9.1.b.5'te rehin sözleşmesinde yer alması gereken taraf bilgilerine yer verilirken üretici örgütünün, kanuna aykırı olarak, "Sebze ve Meyve Üreticileri Örgütleri Hakkında Yönetmelik kapsamındaki üretici örgütleri"ne indirgenmesi doğru olmamıştır.

v. Serbest Meslek Erbabı Gerçek ve Tüzel Kişiler

Serbest meslek faaliyeti veya bu faaliyeti mutat meslek olarak ifa etme, ticaret hukukunun değil, vergi hukukunun konusunu oluşturur. Kanun'un gerekçesinde, serbest meslek erbabı gerçek veya tüzel kişilerin rehin sözleşmesine taraf olmasına olanak tanınmasına ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak vergi hukukuna ait kurumların bu şekilde özel hukuka aktarılması, beraberinde çözümü güç sorunları getirebilir.

Serbest meslek faaliyeti "sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır (Gelir Vergisi Kanunu-GVK 65/II). Serbest meslek erbabı, "serbest

meslek faaliyetini mutat meslek halinde ifa eden”dir (GVK 66/I). Gümrük komisyoncuları, noterler, avukatlar, mali müşavirler serbest meslek erbabına örnek olarak gösterilebilir. Bu kimseler, maliki bulundukları taşınırıları bunların teslimi gerekmeksizin rehnedebilecektir.

GVK 66 uygulamasında serbest meslek erbabının tüzel kişi olması olanaklı olduğu gibi, tüzel kişinin ortaklarının veya adi şirket ortaklarının da serbest meslek erbabı kabul edildiği görülmektedir. Hatta örneğin, bizzat serbest meslek faaliyeti yürütmemekle birlikte serbest meslek erbabını biraraya getirerek teşkilat kurmak veya bunlara sermaye temin etmek vs suretlerle serbest meslek kazancından pay alanlar da serbest meslek erbabıdır (GVK 66/II.2).

2. Başkasının Borcu İçin Rehin Vermek Olanaklı mıdır?

Öğretide ticari işletmenin başkasının borcu için rehnedilip edilemeyeceği tartışma konusu olmuş idi. Çoğunluk görüşü, ticari işletmenin başkasının borcu için rehne konu olabileceği²⁶ yönünde; diğer bir görüş ise, ticari işletme rehniinin öngörülme amacı ve istisnai niteliğinden yola çıkarak krediyi kullanan ve işletmesini rehnedenin aynı kişiler olması gerektiği²⁷ şeklindeydi.

Rehin sözleşmesinde lehine rehin hakkı kurulan taraf; yani *rehin alan*, daima *kredi veren alacaklıdır*; bu nedenle yer yer *rehinli alacaklı* olarak anılır. Bu husus rehniin alacağa bağımlılığı ilkesinin doğal bir sonucudur²⁸. Bu kimse lehine rehin hakkı kuran, yani *rehin veren* ise daima maliktir ve genellikle *kredi alan/borçlu* olup bu borç nedeniyle kendisinden güvence istenmiş olan kimsedir. Ancak, kredi alan durumunda olmayan bir kimsenin, kendisi tarafından üstlenilmemiş bir borç için (=başkasının borcu için) güvence vermesi de olanaklıdır. İşte bu halde rehin veren; yine maliktir; ancak bu malik kredi alan/borçlu değildir.

(26) *Reisoğlu*, Ticari İşletme Rehni 1977, s. 12; *Arkan*, s. 51; *Erten*, s. 11. *Arkan*, kredili satış yapan gerçek veya tüzel kişilerin rehin hakkı münhasıran vadeli satışa konu menkul işletme tesisatı üzerinde doğacağından haklı olarak, bu halde başkasının borcu için rehin kurulmasının olanaklı olmadığı görüşünde idi (s. 51).

(27) *Teoman*, Ö.: Tacir Ticari İşletmesini Üçüncü Bir Kişinin Borcunun Güvencesi Olarak Rehnedebilir mi?, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, Birinci Cilt, İstanbul 2007, s. 84 vd.

(28) *Serozan*, s. 312.

Diğer yandan hiçkimse sahip olduğundan fazla hak üzerinde tasarrufta bulunamayacağına göre, kural olarak bir kimsenin maliki bulunmadığı bir şey üzerinde başkası lehine aynı hak tesis etmesi de söz konusu olamaz. O halde rehin sözleşmesinin, rehin veren tarafı daima maliktir.

TRK 3'te, "rehin sözleşmesinin" *tarafları*, statüleri itibarıyla sayılmıştır. Bu kimseler, ancak maliki bulundukları varlıkları, taraf oldukları rehin sözleşmesine konu edebilirler. TRK 5.9'da ise, üçüncü kişilerin TRK kapsamında borçlu lehine teslimsiz taşınır rehni kurabilecekleri gösterilmiştir (aynı yönde Uygulama Yönetmeliği 10.5). Bu hüküm, m. 3'te sözleşmenin taraflarının statüleri itibarıyla açıkça sayılmış olması karşısında, rehin verenin m. 3'te sayılanlardan olması şartını değiştirmez. Zira, hükmün, tacirin tacir olmayan bir kimse için güvence verebileceği şeklinde anlaşılması da olanaklıdır²⁹. Bu itibarla, rehin alan bir kredi kuruluşu ise; başkasının borcu için maliki bulunduğu taşınır üzerinde teslimsiz rehin kurabilecek olan kimse de tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek veya tüzel kişi olabilir. Rehin alanın kredi kuruluşu dışında bir tacir veya esnaf olması halinde ise, *rehin verecek olan üçüncü kişi (malik) de tacir veya esnaf olmalıdır*³⁰. Bu sonucun kanunkoyucu tarafından öngörülen bir sonuç olup olmadığı belli değildir. Bu sonuç, sicilli taşınır rehninin özendirilmesi amacına uygun düşmeyecektir. Ancak, hiç değilse teslimsiz taşınır rehninin istisnai olmasına hizmet ettiği için ve bu istisnanın tanınma gerekçesi³¹ doğrultusunda bu sonuç korunmalıdır. Aksi takdirde TMK'nın taşınır rehni hükümlerinin halen yürürlükte bulunmasının pratik bir anlamı kalmayacak, istisna kurala dönüşecektir³².

TİRK'in kredili satış yapan müesseselerin rehin hakkının münhasıran vadeli satışa konu şey üzerinde doğacağı yönündeki 2/II hükmüne benzer bir

(29) Hüküm, eğer örneğin tacir olmayan bir kimsenin taşınırı üzerinde, tacirin borcu için banka lehine rehin hakkı kurmasına olanak tanımak için kaleme alınmış ise açıkça, bu halde m. 3'te sayılanlardan olma şartının aranmayacağının gösterilmesi gerekirdi.

(30) Ürün kirasına konu işletmeler yönünden aynı sonuç için bkz. yuk. IV.A.1.b.i.

(31) Bkz. *Teoman*, s. 84 vd.

(32) Ancak Uyg. Yön. 9.1.c'de, rehin sözleşmesinde bulunması zorunlu hususlar arasında üçüncü kişinin "kimlik numarası" denilerek, Kanun'daki bir belirsizlik yine Yönetmelik hükmü ile giderilmeye çalışılmıştır.

hüküm TRK'da yer almadığından, bu şekilde vadeli satışlarda da, başkasının borcu için taşınır rehni kurulması, -hem rehin verenin hem rehin alanın tacir (veya yerine göre diğer statülerdeki kişilerden) olması şartıyla- artık olanaklıdır.

3. Sözleşme Taraflarının Sonradan Değişmesi/*Alacağın* veya *Rehinli Taşınırın Devri*

Rehinli alacaklının alacağını devretmesi rehnin geçerliğini etkilemez. Alacağı devralan kişi, yukarıda anılanlardan olmasa da rehin hakkından yararlanmaya devam eder³³ (TBK 189, 127). Ancak devrin Sicil'e bildirilmesi gerekir (m. 8.1; 12.6).

Rehinli taşınırın sonradan, rehin verence başkasına devri de olanaklıdır. Bu halde rehin veren, devri Sicil'e tescil ettirmekle yükümlüdür (m. 12.6; 16.1). Taşınır devralanın, TRK'da öngörülen kişilerden olmaması rehnin geçerliliğini etkilemez. Ancak devralanın sorumluluğu çok ağırdır, bkz. aşağı. VII.A.

TRK 12.6'da rehin verenin "rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini" Sicil'e tescil ettirmesi gerektiği gösterilmiştir. Taşınır varlık kavramına zaten "alacaklar" da dahil olduğuna göre (m. 5.1.a), bu hükümdeki *alacağın devrinden* kasıt herhalde, rehinli alacaklının alacağının devridir. Devreden, rehinli alacaklı olduğuna göre, tescil yükümlülüğü neden "rehin verene" yüklenmiştir? Üstelik alacağın devrinin borçluya bildirilmesi bir geçerlik şekli olmadığına göre (TBK 184), rehinli alacaklı veya rehinli alacağı devralan bu devri rehin verene hiç bildirmeyebilir; böylece rehin verenin iyiniyetle ifa ile borcundan kurtulması gerekir (TBK 186). Yine m. 16.1.ç'de alacağın devrinin "rehin veren" tarafından tescil ettirilmemesi cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. Ayrıca bkz. aşağı. VII.A, G, H.

(33) *Reisoğlu*, Ticari İşletme Rehni 1977, s. 14; Ticari İşletme Rehni-Uygulama-Sorunlar, Prof. Dr. Gürkan Çelebican'a Armağan, Ankara 2011, s. 390; *Arkan*, s. 51. TİRK döneminde rehinli alacaklının, TİRK 2'de sayılanlardan olmasının hak ehliyetine ilişkin olduğu, bu kişiler dışındakilere devri üzerine rehin hakkının sona ereceği görüşü de ileri sürülmüştür (*Dural*, H. A.: Ticari İşletme Rehni ile Teminat Altına Alınan Alacağın TİRK m. 2'de Sayılan Kişiler Dışındaki Kişilere Temlikinin Ticari İşletme Rehnine Etkisi, GSÜHFD 2004, Prof. Dr. Erden Kuntalp'e Armağan, C. I, s. 323 vd, özellikle 326 vd).

4. Sözleşmenin Şekli ve İçeriği

Rehin sözleşmesinin yazılı şekilde veya güvenli elektronik imza ile onaylanarak elektronik ortamda düzenlenmesi gerekir (m. 4.3). Yazılı olarak düzenlenen sözleşmedeki imzalar noterce onaylanmalı veya sözleşme Sicil yetkilisi huzurunda imzalanmalıdır³⁴ (m. 4.4)³⁵. Böylece rehin sözleşmesinin ticari işletmenin kayıtlı olduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından düzenleme şeklinde yapılması zorunluluğu kaldırılarak bu konudaki tartışma³⁶ sona erdirilmiştir.

Rehin sözleşmesinde taraflar, borcun konusu ve miktarı, borcun miktarı belli değilse rehnin ne miktar için güvence teşkil ettiği, ödenecek para cinsi, rehnin azami miktarı³⁷ ve rehne konu varlığın ayırt edici özelliklerinin³⁸ gösterilmesi gerekir (m. 4.6.b). Bu hususların rehin sözleşmesinde yer alması zorunlu olduğundan, herhangi birindeki eksiklik halinde sicil yetkilisinin sözleşmeyi tescil talebini reddetmesi gerekir.

TİRK döneminde yabancı para üzerinden ticari işletme rehni kurulması hususu tartışmalı idi³⁹. TRK 4.6.b ile bu tartışma sona ermiştir.

(34) Sözleşme ister yazılı ister elektronik ortamda hazırlansın TARES portalı üzerinden düzenlenecektir. Rehin sözleşmesinin sadece elektronik ortamda hazırlanması öngörülmediğine göre, TARES portalında hazırlanmayan yazılı sözleşmelerin de tescili olanaklı olmalıdır.

(35) Bu geçerlik şekli Uygulama Yönetmeliği 8.1, 2 ve 3 hükümlerinde de tekrarlanmıştır. Sözleşmede yer alması gereken irade beyanına ilişkin anılan Yönetmelik m. 8.4 ise gereksizdir.

(36) Birçoğu yerine bkz. *Kendigelen* (Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan): *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul 2015, N. 440 (s. 233-234); *Erdem*, s. 45.

(37) Borcun miktarı belli değilse rehnin ne miktar için güvence teşkil ettiği gösterileceğine göre, bu ifade gereksizdir.

(38) TARES portalı sadece üç ayırt edici özelliğin sözleşmede gösterilmesine elverişlidir. Diğer ayırt edici özelliklerin taraflarca açıkça kaleme alınması gerekir.

(39) Bir görüş TİRK 6'da alacağın TL olarak miktarının tescili öngörülmüş olduğundan ve TMK'nın taşınmaz rehnine ilişkin hükümleri ancak TİRK'te hüküm bulunmayan hallerde uygulanacağından, ticari işletme rehninin yabancı para üzerinden kurulamayacağını savunurken (*Arkan*, s. 53, dn. 1); başka bir görüş TMK 851 (eski MK 766/a) ile tanınan olanağın ticari işletme rehnine de uygulanmasını (*Baştuğ*, İ./*Erdem*, E.: *Ticari İşletme Hukuku*, Ders Notları, Ankara 1993, s. 41; *Erten*, s. 40-41; *Erdem*, s. 50) savunuyordu. Her halde yabancı para üzerinden rehin kurulabilmesi,

Tescil masraflarının hangi tarafça karşılanacağı da sözleşmede belirtilir (m. 4.6).

Her ne kadar TRK 4.6.a'da "rehin sözleşmesinin tarafı" denilerek bu "tarafın" tacir, esnaf, çiftçi vb olması olasılıklarına göre çeşitli bilgilerin sözleşmede yer alması düzenlemiş ise de, rehnin sadece rehin veren tarafının değil, alacaklı tarafının da sözleşmede ad-soyadı/ticaret unvanı vb, tanıtıcı numarası ve adresi ile gösterilmesi gerekir. Nitekim Kanun'daki bu eksiklik de Uygulama Yönetmeliği 9'da açıklığa kavuşturulmuştur. Rehnin üçüncü kişinin borcunu güvence altına almak amacıyla kurulduğu hallerde üçüncü kişi borçlunun bilgilerine de aynı şekilde sözleşmede yer verilmelidir⁴⁰. Bu yönde Uygulama Yönetmeliği 9.1.c.

Kanun'da yer almamakla birlikte, taraflarca kabul edilen rehin sistemi ile eğer sabit derece sistemi kabul edilmiş ise, derecenin itibari değeri ve rehin alacaklısının derece ve sırasının; değerlendirme yapılmış ise, rehin konusunun değerinin de sözleşmede gösterilmesi gerekir (Uyg. Yön. 9.1.ğ, h).

Taraflar, Uygulama Yönetmeliği 9.1.1 hükmünün yönlendirdiği gibi, "temerrüt durumunda mülkiyeti devralma hakkının kullanılacağı" kaydını sözleşmeye koyarlar ise, henüz alacak muaccel olmadığına göre, bu sözleşme hükmü kesin olarak geçersiz olmalıdır. Bkz. aşa. VII.C.

TİRK dönemindeki, ticari temsilcinin, özel olarak yetkili kılınmamış ise ticari işletme üzerinde rehin hakkı kurup kuramayacağı hakkındaki tartışmanın⁴¹, TRK uygulamasında da devam edeceği söylenebilir. Bu bakımdan

özellikle sonraki sıradaki rehinli alacaklıların çıkarlarını zedeleyici niteliktedir (Serozan, s. 317-318).

(40) Üçüncü kişi borçlunun adı ve adresinin sicilde gösterilmesi gerektiği hakkında bkz. Akyazan, S.: Ticari İşletme Rehni, Batider 1976, C. VIII, S. 4, s. 69.

(41) Ağırlıklı görüş TBK 548/II'den yola çıkarak münferit taşınmazları dahi aynı hakla sınırlandırma yetkisi bulunmayan ticari temsilcinin özel olarak yetkilendirilmedikçe ticari işletme rehni de kuramayacağı [Omağ, M. K.: Türk Hukukunda Ticari İşletme Rehni, İİTİAD 1976, S. 1, s. 192-193; Arkan, s. 51; Poroy, R./Yasaman, H.: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2010, s. 53; Erdem, s. 46; ayrıca bkz. Kendigelen, (Ülgen/Helvaci/Kaya/Nomer Ertan), N. 438 (s. 232)] yönündedir. Aksi yönde Kırca, İ.: Ticari Mümessillik, Ankara 1996, s. 114.

rehin sözleşmesinin tarafı ticari işletme⁴² ise, temsil ve ilzama yetkili temsilcinin rehin sözleşmesinde gösterilmesini düzenleyen TRK 4.6.a.1 hükmü tartışmayı sona erdirecek açıklıkta değildir.

Rehne konu varlığın alt veya art rehne konu edilmesi ile rehin verenin rehin konusu üzerindeki tasarruf yetkisini kısıtlayan kayıtlar geçersizdir (m. 4.7).

B- Tescil

Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicil'e tescil edilmesi ile kurulur (m. 4.1). Söz konusu Sicil, Rehinli Taşınır Sicili olup, Sicil örgütünü kurma veya kurdurma görevi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na verilmiştir (m. 2.1.k; 8). Bakanlık ile Türkiye Noterler Birliği arasında imzalanan Protokol uyarınca Sicil'in kurulması ve sicil hizmetlerini sicil merkezi olarak Türkiye Noterler Birliği yürütecektir. Rehin sözleşmelerine ilişkin işlemler ise sicil birimi olan noterlikler tarafından yerine getirilecektir⁴³.

Tescil talebi, rehin sözleşmesinin her iki tarafınca birlikte yapılmalıdır⁴⁴. Rehin hakkının doğması bakımından, tescil kurucu niteliktedir. Bu itibarla taraflar arasında rehin sözleşmesinin akdedilmiş olması yeterli değildir.

Tescil talebinde bulunulması hakkında Kanun'da bir süre sınırlaması öngörülmemiştir. TİRK 4 ve 5, sözleşmenin noterce resen düzenlenmesini ve ardından on gün içinde Ticaret Sicili'nde tescilin talep edilmesini öngörüyordu. Bu süreye uyulmamasının yaptırımını da gösterilmediğinden, sürenin geçirilmesinden sonra da tescil talebinde bulunulup bulunulamayacağı tartışma konusu olmuştu⁴⁵.

(42) Ticari işletme bir sözleşmeye taraf olamayacağına göre, buradaki "ticari işletme" ifadesinin, "tacir" olarak anlaşılması gerekir. Ayrıca bkz. Uygulama Yönetmeliği 9.1.b.1.

(43) Türkiye Noterler Birliği Başkanlığı'nın 28.12.2016 tarih ve 22964 sayılı yazısı [[https:// www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/genelyazi195.pdf](https://www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/genelyazi195.pdf)] (erişim tarihi: 10.1.2017).

(44) Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği m. 22.1.

(45) Bkz. *Arkan*, s. 52; *Kendigelen* (Ülgen/Helvaci/Kaya/Nomer Ertan), N. 456 (s. 242-243).

Rehinli Taşınır Sicili, alenidir (m. 8.2). Ancak Ticaret Sicili'nde olduğu gibi herkesin mi (TTK 35.2) yoksa tapu kütüğünde olduğu gibi sadece ilgisini ispat edenlerin (TMK 1020/II) mi sicili inceleyebileceği Kanun'da gösterilmemiştir. Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği 26.1'de ilgisini ispat eden herkesin Sicil'den onaylı belge talebinde bulunabileceği aynı Yönetmelik 30.1'de de ilgisini ispat edenlerin Sicil'i inceleyebileceği (sorgulama işlemi yapabileceği) gösterilmiştir.

V. REHNİN BİLDİRİLMESİ

TRK 5.8 uyarınca, “mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken rehlinler *Sicile* bildirilir”. Ayrıca bu bildirimle ilişkin esasların yönetmelikle düzenleneceği gösterilmiştir. Öte yandan m. 8.3'e göre, diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınırlar üzerinde TRK kapsamında “*Sicile* tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilemez”. Her iki hükümdeki “*Sicil*”, Rehlinli Taşınır Sicili'dir (m. 2.1.k). O halde, TİRK 7'den farklı olarak, kastedilen bildirim; Rehlinli Taşınır Sicili'nde tescil edilen rehlin bildirimi değil; marka, patent, gemi, taşınmaz gibi kendisine özgü sicilinde rehne konu olmuş varlıklar üzerindeki rehlin, Rehlinli Taşınır Sicili'ne bildirilmesidir. Nitekim Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin “*Sicil verilerinin paylaşımı*” başlıklı 13.4 hükmü de bu yöndedir. Örneğin bir marka üzerinde TRK'ya göre rehin kurulması olanaklı olmadığına göre (m. 8.3), bu marka üzerindeki rehlin Sicil'e bildirilmesinden umulan fayda anlaşılamamaktadır. Ayrıca bkz. aşağı VI.A, B.

Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği 13.2 ve 13.3 hükümleri; TRK 8.3 ile üzerinde TRK'ya göre rehin kurulması yasaklanmış varlıklar üzerinde TRK'ya göre kurulmuş rehlin, bu varlıkların ilgili sicillerine bildirilmesine ilişkindir ki, bu hükümlerin uygulanması söz konusu olamamalıdır.

Ticari işletmenin (veya esnaf işletmesinin) bütünü üzerinde kurulan rehin, Ticaret (veya Esnaf ve Sanatkar) Sicili'ne bildirilir. (m. 5.2). Böylece ticari işletme; devri Ticaret Sicili'nde; rehni Rehlinli Taşınır Sicili'nde gerçekleştirilebilen bir malvarlığı bütününe dönüşmüştür. Ticari işletmenin devri veya rehni sözleşmesi yapılırken, devralan veya rehnalanın her iki sicili de incelemesi gerekir.

VI. REHNİN KAPSAMI

A- Genel Olarak

Rehnin kapsamına m. 5.1’de sınırlı sayıda⁴⁶ sayılan taşınır varlıklar ile ticari işletme veya esnaf işletmesinin bütünü girebilir (m. 2.2).

Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklı tutularak, bu taşınırlar üzerinde TRK kapsamında rehin tesis edilemeyeceği gösterildiğinden (m. 8.3), esas itibariyle m. 5 kapsamına dahil oldukları halde motorlu taşıt araçları, marka, patent, sürü hayvanları, maden, gemi gibi varlıklar üzerinde TRK’ya tabi rehin kurulması olanaklı değildir. Şu halde TRK’nın kapsamına, daha önce üzerinde sicilli taşınır rehini kurulması olanaklı olan varlıkların girmediği, bunlar üzerinde ilgili özel hükümlerde gösterildiği şekilde rehin hakkı kurulmaya devam edileceği söylenebilir. Bu taşınırlardan motorlu taşıt araçları ile fikri ve sınai mülkiyet hakları TİRK döneminde ticari işletme rehnine dahil iken TRK ile bu olanağın ortadan kaldırılması isabetli değildir ve bu sonuç Kanun’un amacına aykırıdır.

Ayrıca TRK 8.3 hükmü ile 5.1 hükümleri birbiri ile açıkça çelişmektedir⁴⁷. Madem 8.3 uyarınca bu varlıklar üzerinde TRK’ya göre rehin kurulması yasaklanacak idi, neden m. 5.1’de fikri mülkiyet hakları⁴⁸ (c), hayvan (d), araç/iş makinası (h) gibi varlıklar sayıldı?

Doğrudan doğruya rehnin kapsamına ilişkin olan TRK 5.1, 5.2, 5.8 hükümleri ile Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği 13 dikkate alındığında, rehnin kapsamı ile ilgili olmayan m. 8’in 3. fıkrası hükmüne sehven yer verildiği izlenimi doğmaktadır. Ancak hüküm o kadar açık ve duraksamaya yer verme-

(46) Aynı yönde Madde Gerekçesi (S. Sayısı: 418, s. 5).

(47) Benzer çelişki, Uygulama Yönetmeliği’nin 2. maddesi bakımından da vardır, bu hükme göre, Yönetmelik “... taşınır varlığı rehin alacaklısına teslim etmeksizin *özel siciline* tescil edilmek suretiyle kurulan rehinlere uygulanır”. Hem TRK 2.1.k’da hem anılan Yönetmelik 4.1.o’da “Sicil”, Rehinli Taşınır Sicili” olarak tanımlandıktan sonra, bu hükümde özel siciline tescil edilmek suretiyle kurulan rehinlerin kapsama alındığının gösterilmesi isabetli olmamıştır.

(48) Fikri ve sınai mülkiyet haklarının, gayrimaddi malvarlığı hakları olması nedeniyle taşınır sayılmayacağı, bu nedenle de 8.3’teki yasağa dahil olmadığı ileri sürülemez; m. 8.3’te “taşınır varlıklar” denmekte, m. 5’te de fikri ve sınai mülkiyete konu haklar, taşınır varlıklar arasında sayılmaktadır.

yecek şekilde kaleme alınmıştır ki, gözardı edilmesi söz konusu olamaz. Kaldı ki, m. 2.1.k'da Rehinli Taşınır Sicili de "... mevzuatı uyarınca kendi özel sicilne tescili zorunlu olanlar dışındaki taşınır varlıklar üzerinde, bu Kanun kapsamında tesis edilecek rehinlere ilişkin" iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği sicil olarak tanımlanmıştır.

TNB tarafından oluşturulan TARES portalının incelenmesinden, uygulamada m. 8.3'ün dikkate alınmayacağı ve bir sicile tescili zorunlu olan varlıklar üzerinde de TRK kapsamında rehin hakkı kurulabileceği anlaşılmaktadır.

TMK 862/I uyarınca taşınmaz üzerindeki rehin, taşınmazı bütünleyici parçaları ve eklentileri ile birlikte yükümlü kılar. Bu itibarla, ticari faaliyetini kendisine ait bir taşınmazda sürdüren tacir, taşınmaz üzerinde kurulacak bir rehinle menkul işletme tesisatını teslim etmeksizin, söz konusu tesisatı da güvence kapsamına dahil ederek, -TRK hükümlerine başvurmaksızın- kredi alabilir. Rehnin kuruluşu sırasında makine, otel döşeme eşyası gibi açıkça eklenti olarak gösterilen ve tapu kütüğünde beyanlar sütununa yazılan şeyler, kanuna göre bu nitelikte olamayacakları ispat edilmedikçe eklenti sayılır (TMK 862/II). TMK uyarınca taşınmaz rehni, taşınmazın eklentisini her halde kapsar. Eğer rehin kurulurken bir şeyin, taşınmazın eklentisi olduğu gösterilerek bu şey beyanlar hanesine yazılmış ise, bu durum sadece ispat yüküne etkilidir.

TRK 1.5'e göre ise, *tapu kütüğünde herhangi bir nedenle tescil edilen*⁴⁹ taşınırlar hakkında TRK uygulanmayacaktır. Şu halde, eğer taşınmaz üzerinde rehin kurulurken, menkul işletme tesisatı rehne dahil edilerek tapu kütüğünün beyanlar hanesine yazılmış ise, bu menkul işletme tesisatı üzerinde TRK'ya tabi rehin kurulamayacak; eğer menkul işletme tesisatı beyanlar hanesine yazılmamışsa, TRK'ya göre üzerinde yeni bir rehin kurulabilecektir. Bu ayırımın isabeti tartışılabilir; zira taşınmaz rehni, aksi açıkça kararlaştırılmamış ise eklentiyi mutlaka kapsar; rehin kurulurken, eklentinin tapu kütüğünün beyanlar hanesine yazılması ise sadece ispat yükünün yer değiştirmesi anlamına gelir⁵⁰. Dolayısıyla TMK 862/III'de üçüncü kişinin eklenti üzerindeki haklarının saklı tutulduğu şeklindeki hükmün mutlak olup olmadığı veya TMK 988'e (taşınır mülkiyetinin emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle kazanımı

(49) Eklentinin beyanlar hanesine yazılması teknik anlamda bir "tescil" olmasa da...

(50) G. Akipek, J./Akıntürk, T.: Eşya Hukuku, İstanbul 2009, s. 744.

kuralına) istisna oluşturup oluşturmadığı tartışmasının⁵¹, ticari işletmenin faaliyet gösterdiği taşınmazın tacire ait olmadığı hallerde menkul işletme tesisatı üzerinde kurulan rehinle taşınmaz üzerinde kurulan rehinin çatışmasına olan etkisi halen devam etmektedir.

B- Münferit Taşınır Varlıklar (m. 5.1)

Taşınır varlıklar münferiden rehne konu olabileceği gibi birden fazla taşınır varlık tek sözleşme ile de rehne konu olabilir.

Taşınır varlıktan ne anlaşılması gerektiği m. 5.1'de on sekiz bent halinde sayılmıştır: Alacaklar, çok yıllık ürün veren ağaçlar, fikri ve sınai mülkiyete konu haklar, hammadde, hayvan, her türlü kazanç ve iratlar, başka bir sicile kaydı öngörülme-yen ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar, kira gelirleri, kiracılık hakkı; makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı, sarf malzemesi, stoklar, tarımsal ürün, ticaret unvanı ve/veya işletme adı, ticari işletme veya esnaf işletmesi, ticari plaka ve ticari hat, ticari proje, vagon ve bu sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları. Bunlara ayrıca işletmelerin mevcut ve müstakbel taşınır varlıkları ile bu varlıkların getirileri de eklenmelidir (m. 5.2). Ancak marka, patent gibi haklar ile motorlu taşıt araçları, maden niteliğindeki hammadde veya bunlardan oluşan stoklar üzerinde, m. 8.3 gereği, TRK'ya tabi rehin kurulamaz.

Öncelikle şu hususu belirtmek gerekir: Sayılan taşınır varlıkların münferiden rehne konu olması TRK'dan önce de olanaklı, ancak kural olarak teslim bağli idi. Bu varlıklardan; alacaklar, fikri sınai mülkiyet hakları, hayvan, her türlü kazanç ve iratlar, lisanslar, kira gelirleri, ticari proje üzerinde münferiden rehin tesis edilmesi için zaten teslim de gerek bulunmuyor, bunlar yazılı bir sözleşme (ve yerine göre tescil) ile rehne konu edilebiliyordu. Bu itibarla, anılanların sicilli menkul rehnine dahil edilmesi, özellikle her biri üzerinde tek bir işlemle rehin kurulabilmesi bakımından önem arz eder. Bu durumun ticari hayatta bazı güçlükler çıkarması ise kaçınılmazdır.

(51) Birçoğu yerine bkz. *G. Akipek/Akıntürk*, s. 743-744. Bu konuda TİRK hükümlerinin değerlendirilmesi hakk. bkz. *Reisoğlu*, *Ticari İşletme Rehni* 1977, s. 26-28.

Özellikle *alacağın devri* bankacılık işlemleri başta gelmek üzere sıklıkla başvurulmuş bir finansman aracıdır. Örneğin bir alacağın devretmek veya üzerinde salt yazılı sözleşme ile rehin hakkı tesis etmek isteyen tacir veya çiftçi karşısında müdebbir bir kredi veren, söz konusu alacak üzerinde Rehinli Taşınır Sicili'nde tescilli bir rehin hakkı bulunmadığına dair Sicil'den onaylı belge getirilmesini talep edecektir. Öte yandan bu alacağın, münferiden -TRK'ya tabi olmaksızın- devri de olanaklı kalmaya devam edecektir. Özellikle süresiz finansman sözleşmesi çerçevesinde bir büyük işletmeden olan mevcut ve müstakbel alacaklarını sürekli olarak devreden KOBİ'ler yönünden bu sonuç sıkıntı yaratacaktır.

Alacaklar TRK'ya tabi tutulurken, borçlu olduğu alacak üzerinde rehin kurulan borçlu üçüncü kişinin durumu özel olarak hükme bağlanmalı idi. Zira alacağın devri veya rehni için borçlunun rızası şart olmadığından (TBK 183) bu kişi, rehin sözleşmesine yabancısıdır. O halde, onun hukuki durumu alacağın rehni sözleşmesi ile ağırlaştırılmaz. Alacağın devrinde borçluya bildirimin şart olmaması, halihazırda uygulamada devreden alacaklının alacaklılarının borçluya gönderdikleri haciz ihbarnameleri nedeniyle sorun yaratırken, bu soruna bir de söz konusu alacağın, sicilli rehne dahil edilmesinden doğabilecek sorunlar eklenmiştir⁵².

TRK 5.1'de sayılan varlıklardan *menkul işletme tesisatı* üzerinde, daha önce de rehnin kurulduğu anda mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olması şartıyla; *ticaret unvanı ve/veya işletme adı* üzerinde de kural olarak menkul işletme tesisatı ile birlikte rehin kurulması olanaklı idi (TİRK 3). Artık rehin, işletmenin bütünü üzerinde tesis edilmeyecek ise, menkul işletme tesisatının rehnin kurulduğu anda mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olması gerekmez. Bunun gibi ticaret unvanı veya işletme adı da işletmeden ayrı olarak rehnedilebilecektir⁵³. *Ticaret unvanının* münferiden rehne konu edilebilmesi, TTK'nın ticaret unvanının, işletmenin akıbetini takip etmesi yönündeki sistemiyle uyumlu değildir (TTK 49).

(52) Bkz. aşa. VII.A.

(53) TİRK döneminde de sınai işletme niteliğindeki ticari işletmelerin ticaret unvanını kapsama dahil etmeden bir veya birkaç menkul işletme tesisatı üzerinde rehin kurulabilmesi olanaklı idi (ek m. 2).

Hammadde, sarf malzemesi, stok (döner malvarlığı) üzerinde kurulacak bir teslimsiz rehin hakkının, alacaklıyı temin etmesi, bunlar üzerinde kurulacak rehnin ayrıntılı olarak düzenlenmesine bağlıdır. Bir defa bunlar rehin verenin dahi mülkiyetinde kalmayacak; işlenecek, sarf edilecek veya işletmenin amacı doğrultusunda satılarak üçüncü kişilere geçecektir. Esas itibariyle eşya hukukunun belirlilik ilkesi rehin konusu taşınırın belli olmasını, işletmede sabit olarak duran şeyler olmasını gerektirir.

Döner malvarlığının teslimsiz rehin konusu yapılması esaslı bir sistem değişikliğine işaret etmektedir. Bu bakımdan İngiliz hukukunda geçerli olan bir sistemden⁵⁴ söz edilmesi gerekir: Döner malvarlığı üzerindeki teminat; rehin alanın, rehin konusu üzerindeki denetim yetkilerine göre **sabit rehin (fixed charge)** veya **değişken rehin (floating charge)** olarak adlandırıldığı bir sistem çerçevesinde kurulur. Genel olarak, eğer rehin verenin, rehin alacaklısının rızası olmaksızın rehin konusu üzerinde tasarrufta bulunması olanaklı değilse, sabit rehinden söz edilir⁵⁵. Sabit rehne genellikle menkul işletme tesisatı konu olur⁵⁶. Tersine rehin veren, işletmesinin olağan faaliyeti (*ordinary course of business*) çerçevesinde rehin alacaklısının rızası olmaksızın rehin konusu üzerinde tasarrufta bulunabiliyor veya rehin konusunu satabiliyorsa, ortada bir değişken rehin vardır⁵⁷. Değişken rehne de genellikle döner malvarlığı konu olur⁵⁸. Bu iki rehin türü, özellikle öncelik hakları bakımından

(54) Ellinger, E. P./Lomnicka, E./Hare, C. V. M: Ellinger's Modern Banking Law, Oxford 2006, s. 843; *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)].

(55) Ellinger//Lomnicka/Hare, s. 843; *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)].

(56) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)].

(57) Ellinger/Lomnicka/Hare, s. 843; *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)]. Değişken rehnin üç karakteristik özelliği vardır: 1. Rehin bir sınıf oluşturan varlıklar üzerinde kurulur. 2. Bu varlıklar üzerinde, zaman içinde rehin alan tarafından veya onun yararına işletmenin olağan faaliyeti çerçevesinde çeşitli tasarruflarda bulunulması olanaklıdır. 3. Rehin alanın rehin konusu varlık sınıfı üzerinde denetim yetkisi bulunmalıdır (Ellinger/Lomnicka/Hare, s. 844).

(58) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)].

birbirinden farklılaşır⁵⁹. Sabit rehinde rehin hakkı, rehin konusunu hakkın doğduğu anda sınırlarken, değişken rehinde “kristalleşme” (*crystallisation*) ânında sınırlar⁶⁰. Kristalleşme ile değişken rehin sabit rehne dönüşür⁶¹. Bu nedenle değişken rehinden sonra sabit rehin kurulmuş ise, öncelik hakkı sabit rehindedir; meğer ki değişken rehin hakkı kuran sözleşmede sabit rehin kurulması yasaklanmış olsun⁶². Kristalleşme ânı, borcun ödenmemesi üzerine vade ânı veya üzerinde rehin kurulan işletmenin tasfiyeye girmesi gibi belirli bir ândır⁶³; **bu ânda rehin verenin elinde rehin konusu döner malvarlığının ne miktarı var ise, alacaklı onunla tatmin edilir.**

Ticari işletmenin, döner malvarlığı da dahil, bütünü üzerinde rehin kurulması olanağı, da ancak iki halde söz konusu olabilir: Ya tacirin işletmesinin olağan faaliyeti çerçevesinde elden çıkarılan varlıkların rehin yükünden kurtulacağına Kanun’da öngörülmesi⁶⁴ gerekir ya da sabit-değişken rehin sistemine geçilmesi gerekir. Her halde işletmenin olağan faaliyeti çerçevesinde üçüncü kişilerin mülkiyetine geçen her türlü taşınır varlık üzerindeki rehin sona erer⁶⁵.

TRK uygulamasında döner malvarlığının rehninden ortaya çıkabilecek sorunların öngörülmesi güç değildir:

Örneğin, üretici tacirin stokladığı on bin adet yedek parça olsun ve tacir stoğunun tahminen yüzde yetmişinin bir yıl boyunca satılmayacağını öngörsün. Bu halde tacir, yedi bin adet yedek parça üzerinde bunları teslim etmeksizin rehin kurarak rahatlıkla kredi temin edebilecektir. Bu olasılıkta TRK’nın yeniliği sadece bunların tesliminden kaynaklanan nakliye, depolama ve muhafaza masraflarının önüne geçilmesidir. Zira söz konusu stoğun teslim edilerek veya edilmeyerek rehne konu edilmesi arasında, rehin verenin,

(59) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, Introduction, N. 66 (s. 46-47)]. Değişken rehin hakkı sahibi, güvencesiz diğer alacaklılara karşı öncelik hakkına sahiptir.

(60) *Abbot, K./Pendlebury, N./Wardman, K.: Business Law*, London 2007, s. 404; *Ellinger/Lomnicka/Hare*, s. 843.

(61) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, II, N. 67 (s. 82)].

(62) *Abbot/Pendlebury/Wardman*, s. 404.

(63) *Ellinger/Lomnicka/Hare*, s. 851-854.

(64) *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, II, N. 64 (s. 81)].

(65) Pekçoğu yerine bkz. *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, III, N. 114 (s. 131).

işletmedeki faaliyetini sürdürebilmesi bakımından zaten bir fark yoktur. Buna karşılık tacir stoğunun tamamının, borç ödeninceye kadar satılacağını öngörüyorsa, rehin konusu taşınırların her seferinde rehinli değeri ile satılması⁶⁶ veya her satış sırasında söz konusu stok parçası üzerindeki rehinin kaldırılması ve rehin sözleşmesinin (rehnin güvence oluşturduğu tutarın) Sicil’de değiştirilmesi gerekecektir⁶⁷.

Bu sakıncalara, döner malvarlığını rehin verenden devralanın sorumluluğu da (bkz. aşağı. VII.A) eklenince, ticaret hayatının sekteye uğraması kaçınılmazdır. Olması gereken, bu gibi unsurların; örneğin yarısı gibi belirli ve sınırlı bir kısmı üzerinde rehin kurulabileceğinin gösterilmesi ve alacağın muaccel olduğu anda⁶⁸ rehin verenin mülkiyetinde bulunduğu kadarıyla güvence oluşturacağının öngörülmesi ve bu doğrultuda ayrıntılı özel hükümler sevk edilmesidir.

Hammaddenin madenden, stoğun motorlu taşıtlardan oluşması halinde, m. 8.3 gereği bu unsurlar üzerinde TRK’ya göre rehin kurulamayacaktır.

Kiracılık hakkının rehne konu olabilmesi olumlu bir değişikliktir. Burada kastedilen esas itibariyle taşınmaz üzerindeki kiracılık hakkıdır. Finansal kiralama konusu taşınırlar rehne konu olamaz (6361 s. K. 22.5). Ayrıca, kiralaayan tacirin, kira sözleşmesinde kiracılık hakkını devrine olanak tanınmış olması gerekir (TBK 322/II). Zira, sözleşmeyle devredilemeyeceği kararlaştırılmış olan haklar üzerinde veya başkasının rızasına ihtiyaç olan hallerde bu rıza alınmamışsa rehin kurulması söz konusu olamaz⁶⁹. Kiracılık hakkının rehne konu olmasında kiraya verenin rızasının aranmayacağı Kanun’da açıkça belirlenmediği için, TRK’nın sonraki tarihli özel kanun olması, bu durumu değiştirmez.

(66) Örnekteki yedek parçanın otomobil yağ filtresi olduğunu düşünelim; toptan satışlar dışında, hiçkimse satım bedeli son derece düşük olan böyle bir ürünü satın alırken onun üzerinde rehin olup olmadığı üzerinde durmaz, Sicil’i incelemeyiz; aksi, hayatın olağan akışına aykırıdır. Rehin alan da, üzerinde kendisinin rehin hakkı olan bu münferit unsurları satın alanları tek tek takip edemez; elinde sadece rehin verene karşı sahip olduğu haklar vardır.

(67) Bkz. aşağı. VII.A.

(68) Bu ân, rehinli alacaklıya verilecek denetim yetkilerine koşut olarak, sözleşmede örneğin alacaklının belirli koşullarla takdirine bırakılmış başka bir ân olarak da belirlenebilir.

(69) G. Akipek/Akıntürk, s. 867-868.

Çok yıllık ürün veren ağaçlar üzerinde TRK kapsamında rehin kurulabilmesi, özellikle, ağaçlar ile bunların dikili olduğu taşınmazın farklı kişilerin mülkiyetinde bulunduğu veya taşınmazın değerinin, rehinle güvence altına alınan alacaktan çok daha fazla olduğu durumlarda anlam kazanabilir. Taşınmaz üzerinde irtifak veya Cumhuriyet öncesi dönemde Ege Bölgesi ile Bursa'da yaygın olan örfi belde gediği, paftos⁷⁰ gibi haklara sahip olanlar TRK uyarınca bu ağaçlar üzerinde rehin kurabilecektir.

Bütünleyici parça ve eklentiler: Taşınır rehni, taşınırı eklentileri ile kapsar, ancak taraflar bunun aksini kararlaştırabilirler (TMK 686/I, 947/I; taşınmazlarda: 862/I). TRK 6.2 ile bu kuralın tersi benimsenmiştir: Taraflar taşınırın mevcut veya sonradan ilave edilen eklentilerinin rehmin kapsamına alınmasını kararlaştırmamışlar ise, eklentiler bu Kanun'a göre kurulan rehmin kapsamına dahil değildir. Ayrıca bkz. m. 7 ve yuk. VI.A.

C- İşletmenin Bütünü (m. 5.2)

Ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulabilir (m. 5.2, 3, 4).

Ticari işletmenin bir bütün halinde konu olduğu tüm işlemlerin tek yazılı sözleşmeyle Ticaret Sicili'ne tescil edilerek yapılabileceğini gösteren TTK 11.3 ile TİRK hükümleri arasındaki sonraki tarihli genel kanun - önceki tarihli özel kanun çatışmasından doğan sorunlar, TRK ile sonlanmıştır.

Ticari işletmenin bütün halinde rehne konu olması; m. 5.1'de sayılan varlıkların bir ya da birkaçının borcu karşılamaya yetmemesine bağlıdır (5.2, son cümle). Böylece, tacirin düşük tutarlı bir borç için, kendisini oluşturan malvarlığı unsurlarının münferit değerleri toplamından daha fazlasını ifade eden işletmesini rehnetmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bununla birlikte rehmin kurulmasında değer tespiti zorunlu olmadığından (m. 13.1), bu tehlikenin tamamen bertaraf edilmiş olduğu söylenemez. TİRK'in vadeli satış yapan kurumların rehin hakkını, vadeli satışa konu şeye özgülediği 2.2 hükmü bu bakımdan daha isabetli idi. Hemen belirtelim, Uygulama Yönetmeliği 17.3'te yer alan münferit taşınırın bir veya birden fazlasının "borç miktarının tamamına ek olarak beşte birinden fazlasını karşılaması halinde" işletmenin tümü

(70) Bkz. İBGK, 4.6.1947, E. 1944/41, K. 1947/17 [www.kazanci.com (erişim tarihi: 3.12.2016)].

üzerinde rehin kurulamayacağı şeklindeki hükmü, TRK'ya aykırı olduğundan geçersizdir.

TİRK dönemindeki işletmenin malvarlığının rehne konu olabilenler-olamayanlar şeklindeki ayırımı halen geçerli midir? TRK 5.2'deki "ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı", "rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş her türlü *varlık*" ifadelerinden anlaşılması gereken nedir? TRK 5'te sayılan tüm unsurlar mı yoksa TRK 5'te sayılmamakla birlikte TTK 11'de gösterilenler de mi? Herhalde, işletmenin bütünü üzerinde kurulan ve "ticari işletme rehni" olarak adlandırılabilir olan rehin, rehin kurulduğu anda işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olup m. 5'te sayılan varlıklar olsa gerektir. Ancak, artık müstakbel taşınır varlıklar ve bunların getirileri, müstakbel alacaklar üzerinde de rehin hakkı kurulabilir (m. 5.3, 4). Kanun'da açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte müstakbel alacağın devri gibi rehminin de, alacağın belirli olması koşuluna bağlı olduğu ifade edilmelidir.

Ticari işletmenin bütünü üzerinde rehin kurulurken, işletmeye dahil olup da m. 5 kapsamına giren tüm unsurların rehin sözleşmesinde gösterilmesi ya da gösterilmemesi rehnin geçerliği üzerinde etkili midir? Rehne konu varlığın ayırt edici özelliklerinin rehin sözleşmesinde bulunmasını şart koşan TRK 4.6.c hükmü, sadece münferit taşınır üzerinde kurulacak rehinlere mi uygulanacak ve böylece ticari işletme bir bütün halinde rehne konu olduğunda sadece ticari işletme belirtilmekle mi yetinilecektir? Yoksa m. 4.6.c'yi, ticari işletmenin bütünü üzerinde rehin kurulduğunda da işletmeye dahil tüm unsurların tek tek ayırt edici özellikleri ile gösterilmesi gerektiği yönünde mi anlamak gerekir? Bu anlamda, TİRK dönemindeki tartışmanın⁷¹ halen güncel olduğu söylenebilir.

TRK 8.3 hükmü gözardı edilecek olursa, ticari işletmeye dahil unsurlar arasında marka, motorlu taşıt gibi özel siciline tescili gerekenler bulunuyorsa, rehnin ilgili sicile bildirilmesi gerekir (m. 5.2, cümle 2). Bu varlıklar üzerinde ilgili sicilde tescilli önceden kurulmuş rehin hakkı bulunuyorsa, TRK çerçevesinde kurulan rehin sonraki sırada yer alır (m. 5.2, cümle 3).

(71) Pekçoğu yerine bkz. *Reisoğlu*, Ticari İşletme Rehni 1977, s. 26; *Arkan*, s. 57; *Kendigelen* (Ülgen/Helvaci/Kaya/Nomer Ertan), N. 445 (s. 236); N. 448-449 (s. 238-240).

Uygulama Yönetmeliği 17.1'in ticari işletmeye dahil taşınmazların da rehnin kapsamına girdiği şeklindeki hükmü, kanuna aykırı olup geçersizdir. Sicilli taşınır rehni sistemine tümünden yabancı ve aykırı olan böyle bir hükmün yönetmeliğe eklenmiş olması şaşırtıcıdır.

VII. REHNİN HÜKÜMLERİ

Rehnin hükümleri TRK 12 vd hükümlerinde düzenlenmiştir. Öncelikle, m. 12'nin kenarbaşığlı "*Rehin sözleşmesinin taraflarının hak ve yükümlülükleri*" iken, hükümde sözleşmenin tarafı olmayan "zilyed"e ilişkin yükümlülüklerden bahsedilmesinin uygun olmadığı belirtilmelidir. Zilyed yerine rehin verenin yükümlülüklerinin dikkate alınması, zilyed olsun olmasın üçüncü kişinin zarar doğurucu davranışlarına karşı da rehinli alacaklının korunması ve taşınırı, rehinli olduğunu bilerek devralanın yükümlülüklerinin gösterilmesi esas olmalı idi.

A- Rehinli taşınır üzerinde tasarruflar ve devralanın sorumluluğu: Rehnin amacı rehin verenin, taşınırı/işletmeyi teslimine gerek olmaksızın ondan yararlanmasına ve böylece (ticari) faaliyetine devam etmesine olanak tanımak olduğuna göre, rehin veren bu hususta her türlü işlemi yapabilir. TİRK'te rehin konusunun devri, (ticari işletme rehni dışında⁷²) aynı bir hakla sınırlanması, başka bir yere nakli veya başkası ile değiştirilmesinin alacaklının muvafakatine bağlı olduğu gösterilmişti (TİRK 10/II; 8; 12/I, III). TRK 12.6'da ise, rehin verenin taşınır varlığın devrini Sicil'e tescil ettirmekle yükümlü olduğu gösterilmiş, devir veya diğer hallerde rehinli alacaklının rızasından söz edilmemiştir. Bu itibarla rehin verenin; taşınırın rehinli değerinin düşmesi sonucunu doğurmayan her türlü tasarrufta serbestçe bulunabileceği söylenebilir. Bu durumun, TRK kapsamındaki rehnin yaygınlaşmasını, başka bir deyişle bu rehnin kredi verenlerce kabul edilmesini zorlaştıracakı düşünülebilir, *ancak çıkarları kanunkoyucu tarafından reddedilen asıl çevre, rehne konu herhangi bir münferit taşınırı, döner malvarlığını veya alacağı devralma olasılığı bulunan üçüncü kişilerdir:*

Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicil'e tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder (m. 9.1). Bu hüküm, ticari işletmenin bir bütün halinde konu olduğu rehin yönünden TİRK 9/I ile koştur olup, hukuki durumda

(72) Kayıhan, Ş.: Ticarî İşletme Rehni, İstanbul 1996, s. 46-47; Poroy/Yasaman, s. 64; Erten, s. 45; Erdem, s. 47.

bir değişiklik yaratmamaktadır⁷³. Kaldı ki, rehin veren tacir aynı zamanda ticari işletmenin maliki ise, devralan zaten ticari işletmenin devri ile birlikte devirden önceki borçlardan sorumlu olacağı için kredi verenin rehinle temin edilen alacağından da şahsen sorumlu olacaktır (TBK 202). Ancak Kanun'da rehinli işletmeye dahil münferit taşınırın mülkiyetini, emin sıfatıyla zilyet olandan iyiniyetle kazanan üçüncü kişileri koruyucu hiçbir hüküm sevk edilmemiştir⁷⁴.

TRK 12.6'da rehin verenin⁷⁵, rehinli taşınır varlığın devrini Sicil'e tescil ettirmekle yükümlü olduğu hükme bağlanmış ancak, bu tescilin etkisi veya yapılmamasının sonucu gösterilmemiştir. "Müeyyideler" başlıklı 16. maddeye göre, devir işleminin tescil ettirilmemesinin yaptırımı, adli para cezasıdır. O halde, TMK'nın taşınır devrinin, devir sözleşmesi ve zilyetliğin devri ile gerçekleşeceği şeklindeki kuralının (TMK 762), TRK'ya göre rehinli münferit taşınır yönünden de halen geçerli olduğu açıktır. Ancak 16. maddede iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın⁷⁶ taşınırı rehin yüklü olarak devralanın, "borcu ödememesi halinde rehinli varlığın mülkiyetini devretmemesi" de aynı şekilde adli para cezası yaptırımına tabi tutulmuştur. O halde TRK'ya göre; rehinli taşınırı devralan üçüncü kişi, borcu ödemekle yükümlü olup, aksi takdirde rehinli varlığın mülkiyetini rehinli alacaklıya devretmek zorundadır. Kısacası, münferit taşınır üzerinde üçüncü kişinin taşınır mülkiyetini iyiniyetle kazanımı korunmamıştır.

Her şeyden önce, bu sonucu doğuran kanun hükmünün bu şekilde dayalı olarak değil, açık bir biçimde kaleme alınmış olması gerekirdi⁷⁷.

(73) Ayrıca bkz. *Erten*, s. 56-58.

(74) Teslimsiz taşınır rehninin üçüncü kişilere karşı da etkili olmasını sağlamaya yönelik yöntemler, bunların olası sonuçları ve genel hükümlerle uyum hakk. bkz. *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*, III.

(75) Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği 22.3'te rehin veren ve taşınırı devralanın tescil talebinde birlikte bulunmaları gerektiği gösterilmiştir.

(76) Uygulamada; devralanın devir ânında iyiniyetli olması dikkate alınarak onun hakkında yaptırıma başvurulmaması gerekir.

(77) Nitekim bu sakınca da Yönetmelik hükmü ile giderilmeye çalışılmıştır; Uygulama Yönetmeliği m. 28, TMK'nın rehinli taşınmazın devrinde güvencede bir değişiklik olmayacağına dair 888. maddesi esas alınarak sevk edilmiştir.

Rehinli şeyi devralan üçüncü kişinin borçtan sorumlu olup olmayacağı gelişigüzel hükme bağlanamaz. Çözüm teslime bağlı taşınır rehninde, taşınır zilyet olandan iyiniyetle kazananın bu kazanımının korunması (dolayısıyla borçtan sorumlu tutulmaması-TMK 988); taşınmaz rehninde ise, devralanın taşınmazı rehin yüklü olarak kazanması (dolayısıyla taşınmazın güvence niteliğini sürdürmesine katlanması-TMK 888) şeklindeki ana kurala koştur olarak bulunmalıdır⁷⁸.

Kamuya açıklık ilkesinin gereği, taşınırlarda zilyetlik, taşınmazlarda tescil yoluyla gerçekleştirilir. Taşınır rehninin teslime bağlı oluşu, taşınırlarda zilyetliğin mülkiyete karine oluşturmaları ve bu itibarla zilyet görünenden iyiniyetle mülkiyet kazanımlarının korunmasını sağlar. Taşınır rehin verenin zilyetliğinde kalır ise, hem rehin hakkı sahibinin hem de taşınır üzerinde rehin hakkı bulunduğunu bilme imkanı olmayan (iyiniyetli) üçüncü kişinin korunması güçleşir. Buna karşılık özellik ve nitelikleri itibarıyla bir bütün oluşturan ticari işletme gibi şeylerin yine bir bütün olarak sicile tescil yoluyla teslimsiz rehninde, bu bütün üzerinde hak kazanmak isteyen üçüncü kişinin sicili inceleme yükümlülüğü bulunduğu, başka bir deyişle sicilin olumlu etkisi (TTK 36.3) geçerli olduğu için böyle bir güçlük gündeme gelmez; üçüncü kişinin iyiniyet iddiası dinlenmez⁷⁹. Ancak bu şekilde bir bütünün parçası olsa da münferit taşınırların, örneğin bir bilgisayarın herhangi bir sicile tescili zorunlu olmadığına göre, bunlar üzerinde iyiniyetle hak kazanımı her zaman olanaklıdır.

(78) TİRK 9/I ve II’de bu konuda benimsenen çözüm, rehin hakkının ticari işletmeyi devralan herkese karşı ileri sürülebileceği, ancak işletmenin sicil bölgesi dışındaki münferit unsurları üzerinde iyiniyetle aynı hak kazananın bu kazanımının korunacağı, alacaklının rehin hakkının, varsa işletme sahibinin üçüncü kişiden olan talep hakkı üzerinde devam edeceği şeklinde idi. Ayrıca bkz. *Kendigelen* (Ülgen/Helvaci/Kaya/Nomer Ertan), N. 473-474 (s. 249-250).

(79) TİRK 9/II’nin, bu bakımdan sicil bölgesi içinde ve dışında gerçekleşen iyiniyetli kazanımlar arasında yaptığı ayırım, bir sicile tescili zorunluluğu bulunmayan taşınırlar üzerinde sicil bölgesi içinde de iyiniyetle hak kazanımı olanaklı olduğu için eleştiriliyor ve iyiniyetli üçüncü kişinin sicil bölgesi içinde olup olmadığına bakılmaksızın korunması gerektiği savunuluyor idi (*Poroy/Yasaman*, s. 66; *Arkan*, s. 59).

Taşınmazlarda ise, devralma niyeti taşıyan, tapu kütüğünü inceleme yükümlülüğü altındadır; başka bir deyişle zaten tapu kütüğüne başvurmadan taşınmazın mülkiyetini edinemeyen bu kişi, taşınmazı rehin yüklü olarak satın aldığını bilir; taşınmaza ona göre değer biçer; hatta çoğu zaman borcu da devralır. Bu itibarla sicilli rehinde, devralanı borçtan sorumlu tutmak hem adalete hem ticaret hayatına hem hayatın olağan akışına uygundur. Ancak bunun, temel bir şartı vardır: *O şeye özgülenmiş bir sicilin mevcut olması.*

Kendisine özgü bir sicile tescili zorunlu olmayan bir taşınırı satın almak isteyen bir kimse, haliyle olmayan bir sicili incelemekle yükümlü tutulamaz; böyle bir devirde sicilin işlevini zilyetlik görür. Stoğun yedek parçadan (yağ filtresi) oluştuğu örneğe geri dönecek olursak; yağ filtresine özgü bir sicil bulunmadığına göre, yağ filtresini ona zilyet olan satıcıdan (rehin veren borçlu) satın alan bir tüketici, malik olur; rehinli borçtan da sorumlu tutulamaz. Stok üzerinde rehin olduğunun Rehinli Taşınır Sicili'ne tescil edilmiş olması, onun iyiniyetini bertaraf etmemeli, bu durumu değiştirmemelidir. Aksi, hayatın olağan akışına ters düşer ve ticaret hayatını sekteye uğratar⁸⁰.

TİRK'e göre kurulan rehin, ticari işletmeye özgülenmiş Ticaret Sicili'ne işleniyor; işletmeyi devralma niyetinde olan Ticaret Sicili'ni inceleme yükümlülüğü altında olduğundan; yani onun iyiniyetli olması (işletmenin rehinli olduğunu bilmemesi) söz konusu olamayacağından, işletmeyi rehin yüklü olarak devraldığı kabul ediliyordu (TİRK 9/I). Bu durum taşınmaz rehnine koşut olarak düzenlenmiş ticari işletme rehni bakımından hukuka uygun idi. Halen ticari işletmenin bütün halinde konu edildiği rehlin Ticaret Sicili'ne bildirilerek, oraya da işlenmesi gerektiği için sorun, ticari işletmeyi devralan yönünden gündeme gelmeyecektir. Ancak özellikle alacak, stok, hammadde gibi varlıklar başta gelmek üzere rehne konu münferit taşınır varlıklar yönünden bu sakınca her zaman olacaktır. Hangi alacak, hangi hammadde, hangi stok?

Öte yandan, TRK 16 salt TMK'daki anlamı ile taşınırlar dikkate alınarak sevk edilmiş bir hükümdür. Oysa "taşınır varlık"a, alacaklar da dahildir (m. 5.1.a). *Rehin konusu alacak hakkı ise*, rehin veren veya devralan bu devri de Sicil'e bildirmekle yükümlüdür; bu bildirim yapılmamış olsa bile, rehin

(80) *Reisoğlu, Seza: Menkul İpoteği-"Teslimsiz Menkul Rehni", Ankara 1965, s. 5.*

konusu alacak hakkını devralan yine, rehin verenin borcundan sorumlu olacaktır. Buna göre örneğin KOBİ, büyük işletmeden olan alacağı üzerinde banka lehine rehin kurmuş ise ve daha sonra bu alacağı üçüncü kişiye devretmiş ise; 1. KOBİ veya alacağı devralan bu devri Sicil'e bildirecektir, 2. alacağı devralan, bankanın KOBİ'den olan alacağından (devraldığı alacak tutarınca) sorumludur (TRK 9/I, 16). Oysa alacağı devralanın, rehinden haberi olmaya bilir. Bu sonucun doğmaması için, *alacaklısı TRK 3.1.a'da sayılan kişilerin devrettikleri her alacak için, devralanın Sicil'i incelemesi gerekir*. Oysa devri tescile bağlı olmayan bir hak bakımından böyle bir yükümlülük uygulanabilir değildir.

Alacağın rehne konu olmasından doğacak sorunların başka bir boyutu, *rehne konu alacağın borçlusunun rehinden haberdar olmamasıdır*. Kanun'da rehnin ona bildirilmesine ilişkin hiçbir hüküm yoktur⁸¹. Genel hükümlere göre, üçüncü kişi borçlu, alacaklıya iyiniyetle ifada bulunarak borcundan kurtulacaktır (TBK 186). Örneğin rehne konu alacak daha sonra devredilse, rehinden ve devirden haberdar olmayan borçluya, rehin verenin diğer alacaklıları haciz ihbarnamesi (İİK 89/I) gönderdiğinde, alacağın rehinli olduğunu veya devredildiğini bilmeyen iyiniyetli borçlu bu ihbarnameye itiraz etmeyecek (İİK 89/II) ve borcunu icra dairesine ödeyerek borçtan kurtulacaktır. TRK 9/I uyarınca Sicil'deki rehin kaydının üçüncü kişilere karşı tescilden itibaren hüküm ifade edeceği hükmüne dayanılarak, borçlunun iyiniyetinin ortadan kalktığı sonucuna varılırsa, rehne konu alacağın borçlusu bu ödeme ile borcundan kurtulamayacaktır. Alacağın, TMK'ya göre herhangi bir sicile tescili zorunlu olmaksızın rehni halen olanaklı olduğuna göre, artık TMK'ya göre sadece yazılı sözleşme ile rehnedilmiş bir alacağın borçlusu iyiniyetle yaptığı ifa ile borcundan kurtulacak; TRK'ya göre rehnedilmiş bir alacağın borçlusu ise TRK 9/I uyarınca iyiniyet iddiasında bulunamayacak ve borcu, rehinli alacaklıya yeniden ödemek zorunda kalabilecektir.

Kanunkoyucu hukuk düzenini, hak edinimlerinin hangi şartlara bağlı olduğu konusunda belirsiz, tutarsız, adalete aykırı bir tavırla şekillendiremez;

(81) TARES portalında, rehin konusu olarak "alacaklar" seçildiğinde, "diğer bilgiler" başlığı altında, "3. kişi borçlu"nın gösterilmesi olanağı bulunmaktadır. Ancak bu bilginin sisteme girilmesi zorunlu olmadığına göre, sistemin işleyişinin de borçlunun rehinden haberdar edilmesini zorunlu kılmadığı söylenebilir.

hukuk güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Üçüncü kişi, hangi taşınırı bir sicil incelemeksizin satın almaması gerektiğini baştan bilmeli veya iyiniyeti korunmalıdır. Rehinli taşınırın devrini alacaklının muvafakatine bağlayarak veya başka bir şekilde sınırlamamak, ancak öte yandan taşınırı rehin yüklü olarak devralanı; müspet vukufu bulunmadığı halde borcu ödemekle yükümlü tutarak adli para cezasına maruz kalma tehdidi (16.1) altında bırakmak sakıncalıdır. Karş. Uyg. Yön. 28.

TRK'nın uygulanmaya başlanması ile birlikte tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabının mülkiyetinde olup da 5. maddede sayılan taşınırların veya herhangi bir alacağın devri zorlaşacaktır; çünkü bu kimselerden taşınır varlık satın almak isteyenlerin veya bunların alacaklarını devralmak isteyenlerin Rehinli Taşınır Sicili'ni inceleyerek taşınır üzerinde bir rehin hakkı bulunup bulunmadığını tespit etmeleri gerekecektir.

Özellikle döner malvarlığı yönünden sorunun, tacirin, işletmesinin olağan faaliyeti çerçevesinde elden çıkardığı taşınırların güvence kapsamından da çıkacağının ve iyiniyetli üçüncü kişinin borçtan sorumlu olmayacağının açık bir şekilde gösterilmesi suretiyle çözüme kavuşturulması gerekir.

B- Rehin verenin özen gösterme yükümü ve alacaklının müdahale yetkisi: Rehin verenin rehinli taşınırın değerini koruyacak tedbirleri alması gerekir (12.2). Bu amaçla alacaklıya rehin konusu taşınırı denetleme yetkisi tanınmıştır (m. 12.4) Rehin verenin aksine davranışlarda bulunması halinde rehinli alacaklı, hakimden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir. Alacaklıya, gerekli önlemleri almak üzere hakim tarafından yetki verilebileceği gibi, gecikmesinde tehlike bulunan hallerde alacaklı, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri kendisi alabilir (m. 12.2). Alacaklı, üçüncü kişilerin taşınırın rehinli değerini azaltan veya güvenceyi tehlikeye sokan fiillerinin önlenmesi de için de hakimin müdahalesini isteyebilir; m. 12.2'deki "zilyed" bu şekilde anlaşılmalıdır. Alacaklı bu amaçla yaptığı masrafların ve doğan zararının tazminini zarara sebep olanlardan talep edebilir (m. 12.3, 5). Denetim yetkisini daha ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekirdi.

C- *Lex commissoria* yasağının kaldırılması: Alacağın muaccel olmasından önce; borcun ifa edilmemesi halinde rehin konusunun mülkiyetinin rehinli alacaklıya geçeceğine ilişkin bir anlaşma genel hükümlere göre kesin

olarak geçersizdir (*lex commissoria* yasağı⁸²-TMK 873/II, 949). Oysa, TRK 14.1.a, borcun ifa edilmemesi halinde alacaklının, icra dairesinden mülkiyetin devrini talep edebileceği yönündedir. Yine m.16.1.b'de rehin veren veya taşıyıcı rehin yüklü olarak devralanın, borcu ödememesi halinde rehinli varlığın mülkiyetini de devretmemesinin adli para cezası yaptırımını ile karşılanacağı gösterilmiştir. Kanun'un rehin hakkının kurulmasına ve sözleşmenin içeriğine ilişkin 4. maddesi ile tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin 12. maddesinde veya herhangi başka bir hükmünde, *lex commissoria* yasağına aykırı anlaşma yapılabileceğini gösteren açık bir hüküm bulunmamaktadır. Buna karşılık Uygulama Yönetmeliği'nde rehin sözleşmesine "temerrüt durumunda mülkiyeti devralma hakkının kullanılacağı" şeklinde bir hüküm eklenebileceği gösterilmiştir (m. 9.1.1).

Bu hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, rehin sözleşmesinde bu yönde hüküm bulunmasa da TRK 14 ve 16 uyarınca rehinli alacaklının borcun ödenmemesi üzerine taşınırın mülkiyetinin kendisine devrini talep edebileceği anlaşılmaktadır. Hatta m. 14.1.a, b ve c'de öngörülen yollardan birisine başvurulmadan genel hükümlere göre takip yapılamayacağı gösterildiğinden (m. 14.2) mülkiyetin devri talebinin, bir takip şartı olduğu söylenebilecektir.

Her şeyden önce kanunkoyucunun, genel hükümlerde kesin geçersizlik yaptırımına tabi tutulmuş olan bir anlaşmanın, TRK'ya tabi rehinde geçerli olması yönündeki iradesini açık şekilde ortaya koyması beklenirdi⁸³. *Bu sonucu doğuran TRK hükümleri, temel hak ve hürriyetlerin ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlanamayacağını öngören Anayasa m. 13'e aykırıdır. Zira borcun ifa edilmemesi halinde mülkiyetin devrinin talep edilmesi 1. rehin konusunun o anki değerinin rehinli alacağın tutarından yüksek olmaması veya bunlar arasında ciddi bir fark bulunmaması 2. mülkiyeti devir talebinin ancak sözleşme ile böyle bir yetki verilmiş ise kullanılabilmesi 3. bu yetkiyi içeren bir sözleşmenin sadece bankalar gibi güvenilir kuruluşlarla yapılması halinde*

(82) TİRK 14/1'de de yasaklanmış olan *lex commissoria* yasağı (rehne temellük şartı), alacaklı karşısında zaten zor durumda bulunan rehin veren borçluyu korumak amacıyla Roma hukukundan bu yana uygulanan bir yasaktır. İşlevleri hakkında bkz. G. Akipek/Akıntürk, s. 753-755, 847-848.

(83) *Buram buram tefeci sömürüsü koka böyle bir anlaşma Roma'da bile soğuk karşılanırdı* (Serozan, s. 323'ten aynen).

geçerli sayılması 4. rehin konusunu iyiniyetle devralana karşı bu talebin ileri sürülemeyeceğinin veya ona karşı ileri sürülmesinin sadece mülkiyeti muhafaza kaydı ile satışta söz konusu olabileceğinin Kanun'da gösterilmiş olması gibi koşullara bağlanması gerekirdi.

Ayrıca finansmana erişimi kolaylaştırılmak istenen işletmeler böylelikle, sadece rehinli alacaklı karşısında değil, rehinli taşınırı devralmak niyetinde olanlara karşı da sömürüye açık bırakılmıştır. Nitekim, rehinli taşınırın devredilmesi yasaklanmamıştır, hatta stok ve hammadde gibi döner malvarlığı üzerinde rehin kurulması artık olanaklı olduğuna göre bu gibi taşınırın üzerinde rehin olsa dahi satışı kaçınılmazdır. O halde bunları devralacak olan kimse, mülkiyetinin sonradan başkasına geçmesi riski taşıyan bir taşınıra, sadece rehinli bir taşınıra ödeyeceğinden çok daha az bir bedel teklif edecektir. *Lex commissoria* yasağının açık işlevinin önlediği bu dolaylı sonuç, bir yandan bu yasak kaldırılırken diğer yandan döner malvarlığı üzerinde rehin kurulması olanağı tanınmasının anlamsız olduğunu gösterir.

D- Sigorta tazminatının güvencenin kapsamına girip girmediği: TRK'da güvencenin kapsamına sigorta tazminatının gireceğine⁸⁴ (TMK 879) ilişkin hüküm yoktur. Rehin konusunun zayi olması, Uygulama Yönetmeliği'nde (m. 22) rehinin sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir. Rehin konusunun kısmen veya tamamen yok olması, rehin hakkının kaim değer (surrogat) üzerinde devamına engel olmamalıdır. Bu bakımdan, TTK 1456 uygulama alanı bulur; ancak 1456.2'de sözü edilen sicilin, belirli bir mala özgü sicil olduğu gözden uzak tutulmamalıdır⁸⁵. Dolayısıyla mal üzerindeki rehin sigortacıya bildirilmemişse veya sigortacı rehinden haberdar değilse, salt Taşınır Rehni Sicili'ndeki kayıt, sigortacının iyiniyetini ortadan kaldırmaz.

E- Birden fazla rehin kurulması ve öncelik hakkı: Aynı taşınır üzerinde birden fazla rehin kurulabilir. TİRK uygulamasında, ticari işletme üze-

(84) TİRK 9/III'ün bu yöndeki hükmü TMK 879'dan dahi ileri bir düzenleme idi; TMK'da rehin konusunun zayi olması halinde ödenmesi gereken tazminata değil, sadece sigorta tazminatına ilişkin hüküm olduğu halde, TİRK düzenlemesi, ticari işletmeye dahil unsurların tamamı veya bir kısmı için tazminat veya sigorta tazminatı ödenmesi gerekirse, rehin güvencesine bunların da dahil olacağını gösteriyordu.

(85) Bkz. Madde gerekçesi (S. Sayısı: 96, s. 443).

rinde birden fazla ticari işletme rehni kurulabilmesi için önceki alacaklıların muvafakati aranmıyor; rehinler tescil tarihine göre sıralanıyordu (TİRK 8). Ancak ticari işletmenin, ticari işletme rehni dışındaki aynı haklara konu edilmesi halinde alacaklının rızası şart idi (TİRK 10/II). TRK'da, taşınmaz rehninde olduğu gibi derece sistemi kabul edilmiştir (m. 10). Rehin, sırada kendisinden önce gelecek olanın tutarının tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya sonraki derecede de kurulabilir. Bu halde TMK 871-876 kıyasen uygulanır (m. 10.1). Rehin sözleşmesinde sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilebilir; bu hakkın sonradan tanınması halinde, geçerliği tesciline bağlıdır (m. 10.2).

Aynı taşınır varlık üzerinde derece sırası belirtilmeksizin birden fazla rehin hakkı tesis edilmesi hâlinde alacaklıların öncelik hakkı, rehnin kurulma anına göre belirlenir. Derece belirtilmesi hâlinde ise derece sırası esas alınır (m. 11.1). Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilmesi hâlinde ilk sırada yer alan rehin alacaklısı alacağını tamamen almadan bir sonraki rehin alacaklısına ödeme yapılmaz (11.2). Ayrıca bkz. 11.3, 4.

F- Değer tespiti: Rehinli taşınır varlığın birleşmesi veya karışması durumunda ya da temerrüt sonrası hakların kullanımında, alacaklının başvurusu üzerine rehin verenin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesince taşınırın değeri ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilere üç gün içerisinde tespit ettirilir. Bu değer tespitine itiraz edilmesi hâlinde, mahkemece üç gün içerisinde yeni bir değer tespiti yaptırılır. İtiraz üzerine yapılan değer tespiti kesindir. Bu tespitin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden değer tespiti istenemez. Değer tespitine ilişkin rapor rehin verene ve rehin alacaklılarına tebliğ edilir (m. 13.2).

G- Yaptırımlar: Rehin veren veya taşınırı rehin yüklü olarak devralan hakkında; rehinli varlığı TRK'ya aykırı olarak kullanması; borcu ödememesi hâlinde rehinli varlığın mülkiyetini devretmemesi (bkz. yuk. A, C); rehinli varlığı alacaklıya zarar vermek kastıyla tahrip veya imha etmesi; rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini Sicil'e tescil ettirmemesi; Sicil'i yanıltmaya yönelik fiillerde bulunması hâllerinde alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemeyen rehin alacaklılarının şikayeti üzerine güvence altına alınan borç tutarının yarısını geçmemek üzere adli para cezası uygulanır (m.

16.1). İlgili kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir taşınırı rehin almak suretiyle ödünç para verme işini devamlı yapan kişi, Türk Ceza Kanunu 241'e göre cezalandırılır (m. 16.2).

H- Borcun vadede ödenmemesi üzerine alacaklının hakları: TRK 14'te "Temerrüt sonrası haklar" kenarbaşlığı altında, borcun vadesinde ödenmemesi halinde alacaklının sahip olduğu haklar düzenlenmiştir. Mülkiyetin devri (a), rehinli alacağın varlık yönetim şirketine devri (b), zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkının kullanılması (c) yollarından birisine başvurulmadıkça genel hükümlere göre takip yapılamayacağı (m. 14.2), bu itibarla bu yollara başvurulmasının takip şartı olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu hakların kullanımının yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüş (m. 14.3), bu doğrultuda Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in 29 vd. hükümleri sevk edilmiş olup, söz konusu hükümlerin İİK'ya uyumu başlı başına inceleme konusu yapılmalıdır.

1. Mülkiyetin devri (m 14.1.a): Yukarıda da değinildiği üzere⁸⁶, alacaklının TRK 14.1.a hükmüne dayanarak doğrudan taşınırın mülkiyetini talep edebilmesi söz konusu olmamalıdır .

2. Alacağın devri (m. 14.1.b): Hükümde, alacaklının alacağını varlık yönetim şirketlerine devredebileceği ve bu halde varlık yönetim şirketinin alacaklının rehin sırasına sahip olacağı gösterilmiştir. Esasen, rehinli alacaklı alacağını muaccel olmadan önce veya sonra herhangi bir kişiye devredebilir. Rehin bir fer'i hak olduğuna göre, rehin hakkı da devralan yeni alacaklıya geçer (BK 189). Varlık yönetim şirketleri; sadece mali kurumların alacaklarının tahsili amacı ile kurulmuş olduğundan (Bankacılık Kanunu 143/I), bu hüküm olmasa idi, alelade bir tacir veya esnaf olan rehin verenin, tahsil edemediği alacağını varlık yönetim şirketine devretmesi olanaklı olmazdı. Bununla birlikte, m. 14.1.b, bir takip şartı olduğuna göre alacağın varlık yönetim şirketlerinden başkasına devredilemeyeceği şeklinde mi anlaşılmalıdır?

(86) C. *lex commissoria* yasağı.

3. Kiralama ve lisans (m. 14.1.c): Alacaklının, zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkını kullanabileceği gösterilmiştir. Örneğin rehin konusu kiracılık hakkı ise, bu hak rehinli alacaklıya geçecektir. Bu hükmün daha ayrıntılı olarak kaleme alınması gerekirdi.

4. Paraya çevirme (m. 14.2): TRK 14.1’de sayılan yollardan herhangi birisine başvurulmadan genel hükümlere göre takip yapılamaz. Borcun vadesinde ödenmemesinin, esasen ilk sonucu rehnin paraya çevrilmesidir. TRK bu hususta, sadece takibin genel hükümlere göre yapılacağını göstermiştir. TİRK 17’de İİK’nın taşınır rehninin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümlerine (m. 145-147, 150e-152) atıf yapılmıştı. Karş. Uyg. Yön. 41.4. Bundan başka İİK 257’de rehinli alacaklılara ihtiyati haciz kabul edilmediğinden, ticari işletme rehninde taşınırın malikin zilyetliğinde kalıyor oluşu dikkate alınarak TİRK 14/III’te rehinli alacaklıya ticari işletmeyi veya münferit unsurlarını ihtiyaten haczettirme yetkisi tanınmış idi. Benzer bir düzenlemeye TRK’da yer verilmemiştir.

I- Zamanaşımı: Uygulama Yönetmeliği 23, rehnin alacağın zamanaşımına uğramasını önleyeceği yönündedir. Taşınmaz rehnine özgü (TMK 864) bu sonucun doğması, ancak kanun hükmü ile olanaklıdır; TRK’da hüküm bulunmayan hallerde TMK’nın taşınır rehni hükümleri uygulanacağından (!), halihazırda Rehinli Taşınır Sicili’ne tescil edilmiş bir rehin, alacağın zamanaşımına uğramasını önleyemez. Sadece alacaklının, hakkını rehinden alma yetkisi devam eder (TBK 159).

VIII. REHNİN SONA ERMESİ

Rehin hakkı, borcun vadede ödenmemesi üzerine alacaklının temerrüt sonrası haklarını kullanması veya alacağın son bulması üzerine sona erecektir. Rehinli alacaklı alacağın son bulmasından itibaren üç iş günü içinde rehin kaydının Sicil’den terkin edilmesini talep etmelidir. Aksi halde idari para cezasına maruz kalır (m. 15.1). Bu halde, borcunu ödemiş ve bunu belgelemiş bulunan rehin veren de terkin talebinde bulunabilir (m. 15.2)⁸⁷. Hükümdeki

(87) Tasarı’da bulunmayan bu hüküm, TBMM görüşmeleri sırasında 15. madde görüşülürken verilen bir önerge ve oylamadan önceki redaksiyon üzerine bu şekilde kanunlaşmıştır (S. Sayısı: 418, s. 34; Tutanak Dergisi, D. 26, Y.Y. 2, B. 10, O. 4, s. 50).

“belgelemek” kesinleşmiş bir mahkeme kararına dayanmak şeklinde anlaşılmalıdır. Ayrıca bkz. İİK 153.

TRK’da rehin hakkının sona ermesi sadece alacağın son bulması olasılığı üzerinden ele alınmış, TİRK’te olduğu gibi işletmenin kaydının ticaret sicilinden terkin üzerine alacağın muaccel olacağı gösterilmemiştir (karş. TİRK 18). Oysa rehinli işletmenin Ticaret Sicili’nden terkin edilmesini engelleyen bir hüküm de yoktur. Böyle bir durumda alacaklı İİK 44 korumasından yararlanabilir. Ticareti terk bildirimini alan Ticaret Sicili Müdürlüğü’nün durumu Sicil Merkezi’ne derhal bildirmesi de gerekir.

Rehin bir süreye bağlı olarak kurulmuş ve bu süre Sicil’e tescil edilmiş⁸⁸ ise, sürenin sona ermesi üzerine rehin de kendiliğinden sona erer⁸⁹ (Uyg. Yön. 22).

Rehin konusunun yok olması, rehni sona erdirir (TMK 858; Uyg. Yön. 22; ayrıca bkz. yuk. VII.D).

IX. REHNE UYGULANACAK DİĞER HÜKÜMLER

TRK 18’in, bu Kanun’da hüküm bulunmayan hallerde TMK’nın taşınır rehnine ilişkin hükümlerinin uygulanacağını göstermesi isabetsizdir. TMK’nın taşınır rehni hükümleri ile TRK hükümleri arasındaki tek ortak nokta, her ikisinin taşınırları konu edinmiş olmasıdır. TRK, bir *sicilli* taşınır rehnini konu edindiğine göre, teslimine bağlı olan taşınır rehnine değil, tescile dayanan taşınmaz rehnine ilişkin TMK hükümlerine atıf yapılmış olması gerekirdi. Bu yanlışlığın giderilmesi TRK’da yapılması acil olan ilk değişikliklerden olmalıdır. Zira Kanun’da güvencenin kapsamına sigorta tazminatının gireceğine (TMK 879, TTK 1456), sicile güven ilkesinin (TMK 1023) benimsendiğine veya sicilin noksan veya yanlış tutulmasından sorumluluğa (TMK 1007; TTK 25) dair hiçbir hüküm yoktur; eğer m. 18’deki atıf doğru yapılmış olsa idi, hiç değilse bu hususlardaki boşluk, TMK hükümleri ile giderilebilirdi. Aynı duruma TMK 864, 884 de örnek gösterilebilir.

(88) 18. HD, 8.4.2004, E. 1803/2822, K.

(89) *Ertay, Ş.: Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Eşya Hukuku*, Ankara 2005, s. 517.

Taşınır rehninde derece sistemi benimsenmiş olduğu için, bu hususta TMK'nın taşınmaz rehnine ilişkin 871-876. maddelerine atıf yapılmıştır (m. 10). Oysa m. 18'deki atıf doğru verilmiş olsa idi, buna da gerek kalmayacak idi.

Uyg. Yön. 42.1'de de TRK'da ve bu Yönetmelik'te hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın "*taşınır ve taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerinin*" uygulanacağı gösterilmiştir. Her halde hem taşınır hem taşınmaz rehnine sehven atıf verilmiştir. Doğrusu, TİRK'te olduğu gibi TMK'nın taşınmaz rehni hükümlerine atıf verilmesi olmakla birlikte, Yönetmelik kanuna uygun olmalıdır.

Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde TMK'nın taşınır rehnine mi yoksa taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerinin mi uygulanacağı, diğer kanunların rehnin türüne göre öngördüğü kuralların uygulanması yönünden de etkilidir. Bu bağlamda TBK 586'da alacağın, müteselsil kefaletin yanısıra taşınmaz, teslim bağı taşınır veya *alacak* rehni ile de güvenceye alınmış olmasına bağlı olarak, rehnin paraya çevrilmesinden önce kefile başvurulup başvurulamayacağı ayrı ayrı düzenlenmiştir.

TRK 18'de ayrıca, diğer kanunların TİRK'na veya ticari işletme rehnine yaptığı atıfların bu Kanun'a yapılmış sayılmasına ilişkin bir hükme de ihtiyaç vardır. Örneğin bkz. İİK 23/I, 2.

X. UYUŞMAZLIKLARIN GÖRÜLECEĞİ MAHKEME

Yetkili mahkemeye ilişkin tek hüküm değerlendirme talebi yönünden rehin verenin yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesinin yetkili olduğunu gösteren m. 13.2'dir.

TRK'da, bu Kanun kapsamındaki rehin sözleşmesinden ileri gelen uyuşmazlıklarda yetkili ve görevli mahkemenin, rehnin tescil edilmiş olduğu sicil biriminin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi olduğu yönünde açık bir hükme ihtiyaç vardır⁹⁰.

Böyle bir düzenleme yapıncaya kadar yetki ve görevin, HMK 6 vd. hükümlerinden yola çıkılarak belirlenmesi gerekir. Rehin sözleşmesinin taraflarının tacir veya kamu tüzel kişisi olması halinde, taraflar yetki sözleşmesi ile de yetkili mahkemeyi belirleyebilirler (HMK 17).

(90) TİRK 22, sicilin bulunduğu yer ticaret mahkemelerinin görevli ve yetkili olduğu yönünde açık hüküm sevk ediyordu.

TRK'nın ticari hükümler sevk eden bir kanun olması görev yönünden TTK 4 ve 5'in dikkate alınmasını gerektirir. TTK 4.1.f uyarınca, TRK'nın uygulanmasından doğan tüm davaların, tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın mutlak ticari dava sayılacağı ve asliye ticaret mahkemelerince çözüme kavuşturulacağı düşünülebilir. Ancak, TRK'ya göre kurulacak rehinde rehin alanın, her zaman bir kredi kuruluşu veya finansal kurum olmayabileceği, yerine göre rehin sözleşmesinin her iki tarafının da esnaf dahi olması olanaklı bulunduğuna göre, TRK'nın, TTK 4.1.f kapsamına girmediği ve bu itibarla her bir somut olayda, ortada bir ticari davanın bulunup bulunmadığının uyuşmazlığın taraflarından hareketle ayrıca belirlenmesi gerektiği de pekala savunulabilir.

XI. ÖNERİLER

Hukuk düzeni ve giderek özel hukuk alanı bir bütündür. Bu bütün, hukuk güvenliği başta olmak üzere temel ilkelerle şekillenen genel hükümlere dayanır. *Temel ilkelere bağlı kalınmak şartıyla* ticari hayatın ihtiyaçlarının karşılanması için bu genel hükümlerden ayrılan istisnai düzenlemelere yer verilebilir. Ancak genel hükümlerden (temel ilkelere değil) ayrılmanın, doğrudan sonuçları kadar öngörülemeyen dolaylı sonuçları da hukuk güvenliğini sarsabilir. Bu nedenle genel hükümlerden ayrılan her kural şüphe ile karşılanmalıdır. Temel ilkelere ayrılmak ise söz konusu olmamalıdır.

1972 yılında yürürlüğe giren Ticari İşletme Rehni Kanunu, kapsamlı bir bilimsel çalışmaya dayanıyordu ve kanunlaşmasından önce bilimadamlarının görüşlerine sunulmuştu⁹¹. TRK'nın değiştirilmesi gereksinimini kanunkoyucu da duyacak olursa, TİRK'te olduğu gibi, son döneme kadar pek çok kanunun hazırlığı sürecinde benimsenen o bilimsel yaklaşımın yeniden dikkate alınması uygun olacaktır. Bu bağlamda, ilk olarak Kanun'un tümü rehinli alacaklıların çıkarlarının yanında diğer ilgililerin de çıkarlarını gözetecek şekilde gözden geçirilmelidir. Bundan sonra aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

(91) Prof. Dr. Seza Reisoğlu'nun taşınır rehni alanında yaptığı bir karşılaştırmalı hukuk çalışması ve hazırladığı kanun projesi, Ankara Hukuk Fakültesi'nde bilimsel olarak tartışılmış ve kurulan bir komisyon tarafından son şekli verildikten sonra TBMM'ye sunulmuş ve bazı değişikliklerle kanunlaşmış idi (Reisoğlu, Ticari İşletme Rehni, s. 9; ayrıca bkz. Ticari İşletme Rehni, Kanun Projesi ve Gerekçesi, Ankara Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Enstitüsü Yayını, Ankara 1965).

1. Rehin sözleşmesinin rehin alan tarafının herhangi bir tacir veya esnaf olması, bu rehnin amacına aykırı olarak yaygınlaşması, tacir ve esnafın güvenilir olmayan kişilerce sömürülmesine yol açabilir. Rehin alan, sadece kredi sağlayan tüzel kişiler ile vadeli satış yapan tüzel kişiler olmalı veya tacir ve esnafın rehin hakkı sınırlı tutulmalıdır.

2. Ticari işletmenin veya esnaf işletmesinin bütünü üzerinde rehin kurulması, Ticaret veya Esnaf ve Sanatkar Sicili'nde kayıtlı olma şartına açıkça bağlanmalıdır.

3. TRK 8.3 ve aynı yöndeki 2.1.k hükümleri; m. 5.1, 5.2 ve ilgili sicillere bildirim ile ilgili diğer TRK ve yönetmelik hükümleri ile çelişkilidir. Kanunkoyucu, özel siciline tescil yoluyla üzerinde rehin kurulabilen taşınırıların, TRK kapsamında olup olmaması yönündeki temel tercihine göre bu çelişkiyi gidermelidir.

4. *Lex commissoria* yasağı, ölçülülük ilkesine uygun olarak kaldırılmalıdır. Bu bağlamda borcun ifa edilmemesi halinde mülkiyetin devrinin talep edilmesi rehin konusunun o anki değerinin rehinli alacağın tutarından yüksek olmaması veya bunlar arasında ciddi bir fark bulunmaması koşuluna bağlanmalıdır. Mülkiyeti devir talebinin ancak sözleşme ile böyle bir yetki verilmiş ise kullanılabileceği öngörülmelidir. Bu yetkiyi içeren bir sözleşme sadece bankalar gibi güvenilir kuruluşlarla yapılması halinde geçerli sayılmalıdır. Rehin konusunu iyiniyetle devralana karşı bu talebin ileri sürülemeyeceği veya ona karşı ileri sürülmesinin sadece mülkiyeti muhafaza kaydı ile satışta söz konusu olabileceği Kanun'da gösterilmelidir.

5. Değer tespiti zorunlu tutulmalı veya hiç değilse vadeli satış yapanların rehin hakkı, TİRK döneminde olduğu gibi vadeli satışa konu şeye özgülenmelidir.

6. Döner malvarlığının, belirli ve sınırlı bir kısmı üzerinde rehin kurulabileceğinin gösterilmesi ve alacağın muaccel olduğu anda rehin verenin mülkiyetinde bulunduğu kadarıyla güvence oluşturacağının öngörülmesi, iyiniyetli üçüncü kişinin haklarının korunması ve bu doğrultuda ayrıntılı özel hükümler sevk edilmesi gerekir.

7. Herhangi bir sicile tescili zorunlu olmayan rehinli taşınırı iyiniyetle devralanın kazanımı korunmalı, onun rehinle güvence altına alınan alacaktan sorumluluğu sonucunu doğuracak düzenlemelere yer verilmemelidir.

8. Rehinli işletmenin Ticaret Sicili'nden terkinde halinde alacaklının hakları korunmalıdır.

9. TRK 18'in TMK'nın taşınır rehnine yaptığı atıf düzeltilmelidir. Aynı şekilde Uygulama Yönetmeliği'nin bu husustaki hükümleri düzeltilmelidir.

10. TRK'nın uygulanmasından doğan davalarda yetkili ve görevli mahkemenin gösterilmesi gerekir.

E K L E R

TİCARİ İŞLEMLERDE TAŞINIR REHNİ KANUNU*

Kanun No : 6750

Kabul Tarihi : 20/10/2016

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması, bu rehne konu taşınırın kapsamının genişletilmesi, taşınır rehninde aleniyetin sağlanması ile rehnin paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimi kolaylaştırmaktır.

(2) Bu Kanun; taşınır varlıkları konu edinen işlemlerde rehin hakkının tesisine, rehin hakkının üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesine, Rehinli Taşınır Siciline, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesine, tarafların ve üçüncü kişilerin hak ve yükümlülüklerine, rehin hakkının kullanımı ile rehinli işlemlere ilişkin diğer usul ve esasları kapsar.

(3) Bu Kanun, bir borca güvence teşkil etmek üzere kurulan ve konusu bu Kanunda sayılan taşınır varlıklar olan rehinli işlemlere uygulanır.

(4) Bu Kanun, sermaye piyasası araçları ile türev araçlara ilişkin finansal sözleşmeleri konu edinen rehin sözleşmeleri ile mevduat rehnine uygulanmaz.

(5) Tapu kütüğüne herhangi bir nedenle tescil edilen taşınırlar bu Kanun kapsamında değildir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,

(*) RG, 28.10.2016, S. 29871.

b) Çiftçi: 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa göre faaliyet gösteren çiftçiyi,

c) Esnaf: 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununa göre faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarı,

ç) Finansal sözleşme: Faiz oranı, emtia, döviz, hisse senedi, tahvil, endeks veya benzeri finansal araçların dayanak varlık olarak kullanıldığı spot, future, forward, opsiyon veya swap işlemiyle, repo, ters repo işlemi ve bu işlemlere benzer nitelikte olan ve finansal piyasalarda kullanılan diğer işlemlerle ve bu işlemlerin herhangi bir kombinasyonunu içeren sözleşmeleri,

d) Güvenli elektronik imza: 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 4 üncü maddesinde tanımlanan elektronik imzayı,

e) Kredi kuruluşu: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ile kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşları,

f) Müstakbel taşınır varlık: Mevcut olmayan veya rehin sözleşmesinin akdedildiği anda rehin verenin mülkiyetinde bulunmayan bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen varlıkları,

g) Stok: Rehin verenin satmak, kullanmak veya kiralamak amaçlarıyla mülkiyetinde bulunan hammadde, yarı mamul veya mamul varlıkları,

ğ) Tacir: 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre tacir kabul edilen kişiyi,

h) Taşınır varlık: Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen varlıkları,

ı) Rehin hakkı: Taşınır varlığın türünden, rehin verenin veya rehinli alacaklının durumundan, rehinle güvence altına alınan borcun niteliğinden veya tarafların onu rehin hakkı olarak adlandırmasından bağımsız olarak bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla alacağın devrinde devralanın alacak hakkı da dâhil olmak üzere, taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın tesis edilen sınırlı ayni hakkı,

i) Rehin sözleşmesi: Rehin hakkını tesis etmek amacıyla rehin veren ile alacaklı arasında imzalanan sözleşmeyi,

j) Serbest meslek erbabı: 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre tanımlanan serbest meslek erbabını,

k) Sicil: Bakanlık tarafından kurulan ya da kurdurulan ve mevzuatı uyarınca kendi özel siciline tescili zorunlu olanlar dışındaki taşınır varlıklar üzerinde, bu Kanun kapsamında tesis edilecek rehinlere ilişkin tescil, terkin, değişiklik gibi tüm iş ve işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirildiği ve sunulduğu merkezi ve aleni Rehinli Taşınır Sicilini,

l) Üretici örgütü: Üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri,

ifade eder.

Rehinde taraflar

MADDE 3- (1) Rehin sözleşmesi;

a) Kredi kuruluşları ile tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler arasında,

b) Tacir ve/veya esnaflar arasında,

yapılır.

Rehin hakkının kurulması

MADDE 4- (1) Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesiyle kurulur.

(2) Rehin sözleşmesi elektronik ortamda ya da yazılı olarak düzenlenir.

(3) Elektronik ortamda düzenlenen rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilebilmesi için sözleşmenin güvenli elektronik imza ile onaylanması şarttır.

(4) Yazılı olarak düzenlenen rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilebilmesi için tarafların imzalarının noterce onaylanması veya sözleşmenin Sicil yetkilisinin huzurunda imzalanması şarttır.

(5) Rehin hakkının kurulmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

m-8(3)
de
yosokup
m-5
re
çalışıyor

(6) Rehin sözleşmesinde aşağıdaki hususların yer alması zorunludur:

a) Rehin sözleşmesinin tarafı;

1) Ticari işletme ise ticaret unvanı, MERSİS numarası, temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı ve imzası,

2) Gerçek kişi veya esnaf ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

3) Çiftçi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası ile Çiftçi Kayıt Sistemi numarası,

4) Üretici örgütü ise üretici örgütü belge numarası ile temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı ve imzası.

b) Borcun konusu, borcun miktarı, borcun miktarı belirli değilse reh-
nin ne miktar için güvence teşkil ettiği, ödenecek para cinsi ve rehnin azami
miktarı.

c) Rehne konu varlık ile bu varlığın ayırt edici özelliklerini belirten seri
numarası, markası, üretim yılı, şasi numarası, belge seri numarası, varsa GTİP
ya da PRODTR sanayi ürünü kodu gibi hususlar.

(7) Rehne konu taşınır varlığın alt veya art rehne konu edilmesi ile re-
hin verenin rehne konu taşınır varlık üzerindeki tasarruf yetkisini kısıtlayan
kayıtlar geçersizdir.

(8) Rehin hakkının Sicile tescilinden doğan masrafların kime ait olacağı
rehin sözleşmesinde belirtilir.

Üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklar

MADDE 5- (1) Rehin hakkı aşağıda belirtilen taşınır varlıklar üzerinde
kurulabilir:

a) Alacaklar

b) Çok yıllık ürün veren ağaçlar

c) Fikri ve sınai mülkiyete konu haklar

ç) Hammadde

d) Hayvan

ç) Fikri ve sınai mülkiyete konu haklar
→ Copyright
→ Patent
→ Telif hakkı
→ Tüzel haklar

→ rehin
→ Sicile tescni

→ ürünün olmaması
→ için borçla ilgili

Sınırlı
sayı

- e) Her türlü kazanç ve iratlar
- f) Başka bir sicile kaydı öngörülmemeyen ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar
- g) Kira gelirleri
- ğ) Kiracılık hakkı
- h) Makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı

1) Sarf malzemesi

i) Stoklar

j) Tarımsal ürün

k) Ticaret unvanı ve/veya işletme adı

l) Ticari işletme veya esnaf işletmesi

m) Ticari plaka ve ticari hat

n) Ticari proje

? o) Vagon ?

ö) Bu fıkra da sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları

(2) Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık rehnedilmiş sayılır. Bu varlıkların rehni diğer kanunlarca bir sicile tescilini gerektiriyorsa bu rehin ilgili sicillere bildirilir. Bu varlıklar üzerinde diğer kanunlar uyarınca önceden bir rehin hakkı tesis edilmiş olması hâlinde bu Kanun çerçevesinde tesis edilerek bildirilen rehin sonraki sırada yer alır. Ticari işletme ve esnaf işletmesi rehinleri ticaret veya esnaf siciline bildirilir. Birinci fıkra da yer alan diğer taşınır varlıkların borcu karşılaması hâlinde işletmenin tümü üzerinde rehin kurulamaz.

(3) İşletmelerin müstakbel taşınır varlıkları üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Rehinli müstakbel taşınır varlık üzerindeki tasarruf yetkisi, bu varlıkların mülkiyete konu edilmesini müteakip kullanılabilir.

rehin alması rızası kurtuldu
rehinli malların satılmasında!

TİRK'in resmîlikle kapsamı dışındaydı

TTK 49!

(4) Rehin, işletmelerin mevcut veya müstakbel taşınır varlıklarının getirileri üzerinde kurulabilir.

(5) Her tür sözleşmeden doğan mevcut veya müstakbel alacaklar rehne konu edilebilir. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri saklıdır.

(6) Rehin hakkı bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen varlıklardan biri veya birden fazlası üzerinde kurulabilir.

(7) Kendi mevzuatı gereğince bir onaya tabi olan lisans ve ruhsatların rehni bu onayın alınması hâlinde mümkündür.

(8) Mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken rehinler Sicile bildirilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(9) Üçüncü kişiler, bu Kanun kapsamında borçlu lehine teslimsiz taşınır rehni kurabilir.

Bütünleyici parça ve eklenti

MADDE 6- (1) Taşınır varlık üzerindeki rehin hakkı, o varlığın bütünleyici parçasını da kapsar.

(2) Taraflar, taşınır varlığın mevcut veya sonradan ilave edilen eklentilerinin rehin kapsamına alınmasını ayrıca kararlaştırabilir.

Birleşme ve karışma

MADDE 7- (1) Birleşen veya karışan taşınır varlıklar üzerinde rehin hakkı kurulabilir.

(2) Bir taşınırın diğer bir taşınır ile bütünleyici parçası olacak şekilde karışması veya birleşmesi hâlinde; rehin hakkı o taşınır varlığın tamamı üzerinde tesis edilmiş sayılır. *→ farklı iki şey birleşir (New B.)*

(3) Birleşen veya karışan taşınır varlıkta devam eden rehin hakkı, her bir birleşen taşınır varlığın; birleşme anındaki değerinin, birleşmiş ürün değerine oranı üzerinden devam eder.

(4) Taşınır varlıkların birbiriyle birleşmesi veya karışması hâlinde, alacaklılar yeni varlık üzerinde kendi taşınırlarının birleşme veya karışma zamanındaki değerleri oranında paylı rehne sahip olur.

Rehinli Taşınır Sicili

MADDE 8- (1) Rehın hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi, rehinli taşınır varlık ile alacağın devrinin tescili amacıyla Rehınli Taşınır Sicili kurulur.

(2) Rehınli Taşınır Sicili alenidir. Bakanlık, Sicilin faaliyetlerini her zaman denetlemeye ve gerekli önlemleri almaya yetkilidir. Sicil, Bakanlıkça alınan önlemlere ve verilen talimatlara uymakla yükümlüdür.

(3) Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır. Bu taşınır varlıklar üzerinde bu Kanun kapsamında Sicile tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilmez.

(4) Sicilin kuruluş ve işleyişi ile bu Sicille diğer kanunlar uyarınca tutulan taşınır sicillerinin verilerinin paylaşımına yönelik usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Rehin hakkının üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi

MADDE 9- (1) Rehın hakkı, rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder.

(2) Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinleri üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmeye devam eder.

Derece sistemi

MADDE 10- (1) Rehnin sağladığı güvence, tescilde belirtilen rehin tutarı ve derecesi ile sınırlıdır. Rehın, sırada kendisinden önce gelecek olanın miktarının tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya daha sonraki derecede de kurulabilir. Bu halde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 871 ila 876 ncı maddelerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.

(2) Rehin sözleşmesinde sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilebilir. Rehin sözleşmesi dışında bir sözleşme ile bu hakkın tanınması hâlinde sözleşmenin geçerliliği, Sicile tescil edilmesine bağlıdır.

↳ hiçbir sözleşim geçerliliği tescile bağlı değil!

Derece sırası **Öncelik hakkı**

Kurulmuşsa MADDE 11- (1) Aynı taşınır varlık üzerinde derece sırası belirtilmek-
sizin birden fazla rehin hakkı tesis edilmesi hâlinde alacaklıların öncelik hak-
kı, rehnin kurulma anına göre belirlenir. Derece belirtilmesi hâlinde ise derece
sırası esas alınır.

(2) Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilmesi hâlinde ilk sırada yer alan rehin alacaklısı alacağını tamamen almadan bir sonraki rehin alacaklısına ödeme yapılmaz.

(3) Birleşen veya karışan varlıklar üzerindeki rehin hakları, varlığın birleşme ve karışmadan önceki durumuyla aynı önceliğe sahiptir. Birleşen veya karışan varlıklar aynı dereceye sahip olmaları durumunda tescil anı dikkate alınır.

(4) Getirisi üzerinde ayrıca bir rehin tesis edilmemiş ise varlığın getirisi üzerindeki öncelik hakkı, asıl rehinli varlığın öncelik sırasıyla aynıdır.

Rehin sözleşmesi taraflarının hak ve yükümlülükleri

MADDE 12- (1) Tarafların hak ve yükümlülükleri bu Kanuna aykırı olmamak şartıyla sözleşmede belirlenir.

(2) Zilyed, rehinli taşınırın değerini koruyacak gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Zilyed, rehinli taşınırın değerini düşüren davranışlarda bulunursa; alacaklı, hâkimden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir. Alacaklıya, gerekli önlemleri almak üzere hâkim tarafından yetki verilebileceği gibi; gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde alacaklı, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir.

(3) Hakları zarar görenler önlem için yapmış olduğu giderlerin tazmini ni zarara sebep olanlardan isteyebilir.

(4) Rehin alacaklısı, rehin veren ya da üçüncü bir kişinin zilyetliğinde bulunan rehne konu taşınır varlığı denetleme hakkına sahiptir.

??

(5) Rehin veren, rehin konusu taşınır varlıkların değerini rehin alacaklısı aleyhine azaltan tasarruflarından doğan zararları tazmin etmekle yükümlüdür.

(6) Rehin veren, rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini Sicile tescil ettirmekle yükümlüdür.

Değer tespiti

MADDE 13- (1) Taraflar, rehin hakkının kurulması öncesinde rehne konu taşınırın değerinin tespiti amacıyla ikinci fıkra da belirtilen usulle değer tespiti yaptırabilir.

(2) Rehinli taşınır varlığın birleşmesi veya karışması durumunda ya da temerrüt sonrası hakların kullanımında, alacaklının başvurusu üzerine rehin verenin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesince taşınırın değeri ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilere üç gün içerisinde tespit ettirilir. Bu değer tespitine itiraz edilmesi hâlinde, mahkemece üç gün içerisinde yeni bir değer tespiti yaptırılır. İtiraz üzerine ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişiler üç gün içerisinde değer tespiti yapar. İtiraz üzerine yapılan değer tespiti kesindir. Bu tespitin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden değer tespiti istenemez. Değer tespitine ilişkin rapor rehin verene ve rehin alacaklılarına tebliğ edilir.

(3) Bu Kanun kapsamındaki rehinli işlemlerde uygulanacak ekspertiz hizmetlerine ilişkin tavan ücret ilgili kurumların görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

(4) Ekspertiz hizmeti sunan gerçek ve tüzel kişilerde aranacak nitelikler ile yetkilendirilecek bu kişilere ilişkin diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Temerrüt sonrası haklar

MADDE 14- (1) Bu Kanun kapsamındaki borçların süresinde ifa edilmemesi hâlinde alacaklı, aşağıdaki yollara başvurabilir:

a) Birinci derece alacaklı ise icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilir. Bu halde icra dairesi, bu devri Sicile bildirir. Rehinli taşınırın, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belir-

lenen değerinin, birinci derece alacaklının toplam alacağından fazla olması durumunda, aradaki fark miktarından, diğer derecelerdeki alacaklılara karşı, birinci derece alacaklı ile rehin veren müteselsilen sorumludur.

b) Alacağını, 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilir. Bu halde, varlık yönetim şirketleri, alacaklının rehin sırasına sahip olur. Öncelik hakkı bu Kanunun 11 inci maddesine göre belirlenir.

c) Zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkını kullanabilir.

(2) Alacağın yukarıda belirtilen yollarla tahsil edilememesi hâlinde takip, genel hükümler çerçevesinde yapılır.

(3) Bu maddeye ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Alacağın son bulması

MADDE 15- (1) Rehin alacaklısı, alacağın son bulunduğu tarihten itibaren üç işgünü içinde, rehin kaydının Sicilden terkin için başvuruda bulunur. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen rehin alacaklısı hakkında güvence altına alınan borç tutarının onda biri oranında idari para cezası Bakanlıkça uygulanır.

(2) Şarta bağlı yükümlülükler de dâhil olmak üzere, mevcut ve müstakbel güvenceli yükümlülüklerin ödeme ve diğer yöntemlerle ifa edilmesi hâlinde rehin hakkı rehin alacaklısının talebi üzerine Sicilden terkin edilir.

(3) Rehin alacaklısının, alacağın son bulmasını müteakip rehnin terkin için süresi içinde Sicile başvurmaması hâlinde, borcunu ödeyen ve bunu belgeleyen borçlu, rehnin terkinini Sicilden isteyebilir.

Müeyyideler

MADDE 16- (1) Rehin veren veya taşınırı rehin yüklü olarak devralan;

a) Rehinli varlığı bu Kanunun hilafına kullanması,

b) Borcu ödememesi hâlinde rehinli varlığın mülkiyetini devretmemesi,

c) Rehinli varlığı alacaklıya zarar vermek kastıyla tahrip veya imha etmesi,

ç) Rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini Sicile tescil ettirmemesi,

d) Sicili yanıltmaya yönelik fiillerde bulunması,

hâllerinde alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemeyen rehin alacaklılarının şikayeti üzerine güvence altına alınan borç tutarının yarısını geçmemek üzere adli para cezası uygulanır.

(2) İlgili kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir taşınırı rehin almak suretiyle ödünç para verme işini devamlı yapan kişi, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 241 inci maddesine göre cezalandırılır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 17- (1) 21/7/1971 tarihli ve 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Hüküm bulunmayan hâller

MADDE 18- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 4721 sayılı Kanununun taşınır rehnine ilişkin hükümleri uygulanır.

Muafiyetler

MADDE 19- (1) Rehin sözleşmesinin düzenlenmesi ile Sicilde tesis edilen işlemler vergi, resim, harç ve değerli kağıt bedelinden muaftır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanun, yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan dava ve takiplere uygulanmaz.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ticari işletme veya esnaf işletmeleri üzerinde tesis edilen rehin haklarına ilişkin ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaya devam eder.

Yürürlük

MADDE 20- (1) Bu Kanun 1/1/2017 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yasama Dönemi: 26 Yasama Yılı: 1

Sıra Sayısı: 418

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı (1/753) ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda “http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

T.C.

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı: 31853594-101-1311-3259

9/8/2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu’nca 8/8/2016 tarihinde kararlaştırılan “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Binali Yıldırım

(Başbakan)

GENEL GEREKÇE

Ulusal ekonomilerin gelişmesi ve korunması bakımından önemli işlevler üstlenen küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) Dünya ekonomisindeki rolü küreselleşme süreci ile birlikte her geçen gün artmaktadır. KOBİ’ler, ekonomik ve sosyal kalkınmanın önemli birer unsuru olarak önemli işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevleri ile sosyal sistemin denge ve istikrar unsuru olan KOBİ’lerin doğması, gelişmesi ve korunması için tüm ülkeler, uygun ekonomik ortamı hazırlayacak politikalar geliştirmekte ve uygulamaktadır.

Ülkemizin 2002 yılından bu yana yaşadığı istikrarlı ekonomik büyümesinde, özellikle Anadolu’da faaliyet göstermeye başlayan KOBİ’lerin önemli katkısı olmuştur. KOBİ’lerin gelişimlerini olumsuz etkileyen ve faaliyetlerini istikrarsızlaştıran çeşitli sorunlar bulunmakta olup, bunların başında finansmana erişim güçlüğü gelmektedir.

KOBİ’ler ticari faaliyetleri için gerekli finansman kaynaklarını, bankalar aracılığıyla temin edilen kredilerden sağlamaktadır. Özellikle kredi karşılığı talep edilen teminatlar, KOBİ’lerin finansmana erişiminde önemli zorluklar oluşturmaktadır. Bu durum KOBİ’ler için büyük işletmeler karşısında rekabet dezavantajına neden olmaktadır.

Bu itibarla, KOBİ’lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması, rekabet güçlerinin artırılması ve dolayısıyla ülkemiz ekonomisinin dengeli ve istikrarlı büyümesine katkı sağlanması amacıyla bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

Tasarı ile; işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmayı amaçlayan düzenlemeler hayata geçirilecektir. Bu işletmelerin finansmana erişiminde güvence olarak kullanabilecekleri alternatif unsurlar getirilmektedir. İşletmeler tarafından temin edilmesi planlanan müstakbel varlıklar ile taşınır varlıkların getirileri de rehin edilebilecek unsurlar arasına alınmıştır. Oluşturulan Rehinli Taşınır Sicili ile taşınır rehinlerinin aleniyeti ve takibi sağlanmıştır. Yine, rehin alacaklılarının rehin haklarını güvence altına almak amacıyla rehnin paraya çevrilmesinde etkin bir mekanizma öngörülmüştür.

Taşınır rehninde, mevcut düzenlemelerden farklı olarak rehne konu taşınırın ticaret unvanı ve işletme adından bağımsız olarak rehnedilmesine imkân sağlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, Kanunun amaç ve kapsamı düzenlenmektedir.

Madde 2- Madde ile, Kanunda geçen kavramları açıklığa kavuşturmak amacıyla tanımlamalara yer verilmektedir.

Madde 3- Madde ile, rehin hakkı tesis edebilecek taraflar belirlenmektedir. Tacir ve esnafın yatırımlarını karşılıklı destekleyebilmelerine yönelik bir imkân oluşturulmaktadır.

Madde 4- Madde ile, rehin sözleşmesinin düzenlenme usul ve esasları ile rehin sözleşmesinin zorunlu unsurları belirlenmektedir.

Kanun kapsamında tesis edilen bir sözleşme uyarınca üzerinde rehin kurulan bir varlığın ikinci bir rehne konu edilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Mal ve hizmet üretimini kesintiye uğratmamak amacıyla rehin verenin rehinli varlık üzerindeki tasarruf hakları korunmaktadır.

Rehnin Sicile tescilinden doğacak masraflar sözleşme serbestisi çerçevesinde tarafların iradesine bırakılmaktadır.

Madde 5- Madde ile, üzerinde rehin hakkı tesis edilebilecek taşınır varlıklar tahdidi olarak sayılmaktadır.

Maddede sayılan varlıkların borcu karşılamaı halinde işletmenin tamamına rehin konulması yasaklanmaktadır.

Rehin verenin mevcut veya müstakbel taşınır varlıkları ile bu varlıkların getirilerinin de rehin kapsamında kullanılmasına olanak sağlanmaktadır. Rehin hakkının belirtilen varlıklardan biri veya birden fazlası üzerine kurulabileceği düzenlenerek işletmelere rehin olarak gösterebilecekleri taşınırlar konusunda serbestlik tanınmaktadır. Ayrıca, üçüncü bir kişiye taşınır varlığını bir başkası adına rehnetme imkânı sağlanmaktadır.

Madde 6- Madde ile, rehne konu taşınır varlık üzerindeki bütünleyici parça, rehin hakkının kapsamına alınmaktadır. Rehne konu taşınırın eklentisinin rehin hakkının kapsamına dâhil edilip edilmeyeceği sözleşmenin taraflarının iradesine bırakılmaktadır.

Madde 7- Madde ile, birleşen ya da karışan taşınır varlıklar üzerinde rehin hakkı tesis edilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Birleşme veya karışma durumunda taşınır varlıklar üzerindeki rehin hakkı o taşınır varlığın tamamı üzerinde tesis edilmiş sayılarak alacaklılar muhtemel risklere karşı korunmak istenmektedir.

Madde 8- Madde ile, rehin hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi ve rehinli taşınırlara ilişkin aleniyetin sağlanması amacıyla Rehinli Taşınır Sicili kurulması öngörülmektedir.

Madde 9- Madde ile, rehin hakkının üçüncü kişilere karşı ne zaman hüküm ifade edeceği düzenlenmektedir.

Madde 10- Madde ile, rehin hakkının tesisinde taşınmaz rehninde uygulanan derece sistemi öngörülerek alacaklılar arasında rehnin paraya

çevrilmesi sürecinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Aynı varlık üzerinde birden fazla rehin hakkı kurulması durumunda, alacaklılara boş dereceye geçme hakkı tanınmaktadır.

Madde 11- Madde ile, taşınır üzerinde rehin hakkına sahip alacaklıların öncelik sırası belirlenmektedir.

Madde 12- Madde ile, rehin sözleşmesi taraflarının hak ve yükümlülükleri ile zilyedin sorumlulukları düzenlenmektedir.

Madde 13- Madde ile, rehne konu taşınırın değerinin tespiti amacıyla ekspertiz hizmetinden yararlanmaya imkân tanınmaktadır. Ayrıca, rehinli taşınır varlığın birleşmesi veya karışması durumunda ya da temerrüt sonrası hakların kullanımında, rehin alacaklısının başvurusu üzerine rehin verenin yerleşim yerindeki icra dairesinin taşınırın değerini ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilere takdir ettirebilmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Madde 14- Madde ile, alacaklının temerrüt sonrası hakları düzenlenmekte ve rehinli varlığın mülkiyetinin devrine imkân tanınmaktadır.

Madde 15- Madde ile, rehin hakkının sonlandırılma usulü ile bu usule uymamanın yaptırımını düzenlenmektedir.

Madde 16- Madde ile, rehin veren veya taşınırı rehin yüklü olarak devralana hangi hallerde yaptırım uygulanabileceği düzenlenmektedir.

Madde 17- Madde ile, 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılmaktadır. **Madde 18-** Madde ile, Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Türk Medenî Kanununun taşınır

rehnine ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Madde 19- Madde ile, rehin sözleşmelerinin düzenlenmesi ve tescil işlemleri mali yükümlülüklerden muaf tutulmaktadır.

Geçici Madde 1- Madde ile, geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Madde 20- Yürürlük maddesidir.

Madde 21- Yürütme maddesidir.

**TİCARİ İŞLEMLERDE REHİN HAKKININ KURULMASI
VE TEMERRÜT SONRASI HAKLARIN KULLANILMASI
HAKKINDA YÖNETMELİK***

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Kanunda belirtilen rehin sözleşmesine, rehin hakkının kurulmasına, rehin sistemlerine, rehin sözleşmesinin Rehinli Taşınır Siciline tesciline, borçlunun temerrüdü sonrası rehin alacaklısı ile rehin verenlerin hak ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, Kanunun 3 üncü maddesinde sayılan taraflar arasında akdedilen ve rehne konu taşınır varlığı rehin alacaklısına teslim etmeksizin özel siciline tescil edilmek suretiyle kurulan rehinlere uygulanır.

(2) Bu Yönetmelik hükümleri;

- a) Birinci fıkra kapsamında olmayan rehin,
- b) Sermaye piyasası araçları ile türev araçlara ilişkin finansal sözleşmeleri konu edinen rehin sözleşmeleri ile mevduat rehni,
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulmuş taşınır rehni,
- ç) 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre kurulmuş araç rehni,

(*) RG, 31.12.2016, S. 29935 (3. Mükerrer).

d) 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununa göre kurulan hava aracı ipoteği,

e) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulan gemi ipoteği,

f) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununa göre kurulan maden hakları ve cevher rehni,

sözleşmelerine uygulanmaz.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 20/10/2016 tarihli ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasına ve 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,

b) Çiftçi: 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa göre faaliyet gösteren çiftçiye,

c) ÇKS numarası: 5488 sayılı Tarım Kanunu uyarınca kurulan Çiftçi Kayıt Sistemi kayıt numarasını,

ç) Esnaf: 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununa göre faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarı,

d) Güvenli elektronik imza: 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 4 üncü maddesinde tanımlanan elektronik imzayı,

e) İlgili: Rehin alacaklısı, rehin veren borçlu veya borçlu lehine rehin veren üçüncü kişiyi,

f) Kanun: 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununu,

g) Kimlik numarası: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını, yabancı uyruklu kişiler için yabancı kimlik numarasını,

ğ) Kredi kuruluşu: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ile kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşları,

h) Kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar: Özel kanunları uyarınca kredi ve kefalet sağlayan kamu kurum veya kuruluşları ile özel hukuk kişilerini,

ı) Lehine rehin verilen: Üçüncü kişi tarafından bir borca güvence teşkil etmek amacıyla lehine taşınır varlığın rehin gösterildiği borçluyu,

i) MERSİS: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) tarafından ticaret siciline kayıtlı tacirlere verilen tekil numarayı,

j) Rehine alacaklısı: Rehne konu varlığın mülkiyetini devralma, alacağını 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine veya uygun gördüğü başka bir üçüncü kişiye devretme, rehinli taşınır varlıkları kiralama ve lisans haklarını kullanabilme, rehinli taşınır varlığı denetleme, değerini tespit ettirme veya genel hükümler çerçevesinde paraya çevirme yetkisi ile bunlarla sınırlı olmaksızın Kanun ve genel hükümlerde belirtilen hak ve yetkilere sahip alacaklıyı ve haleflerini,

k) Rehine hakkı: Taşınır varlığın türünden, rehin verenin veya rehin alacaklısının durumundan, rehinle güvence altına alınan borcun niteliğinden veya tarafların onu rehin hakkı olarak adlandırmasından bağımsız olarak bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla rehinli alacağın devrinde devreden 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 189 uncu maddesinde belirtilen hakları da dâhil olmak üzere, taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın Sicile tescil ile tesis edilen sınırlı ayni hakkı,

l) Rehine sözleşmesi: Rehine hakkını tesis etmek amacıyla rehin veren ile alacaklı arasında imzalanan sözleşmeyi,

m) Rehine veren: Mevcut veya müstakbel bir borca güvence teşkil etmek amacıyla taşınır varlığını rehin gösteren borçlu veya üçüncü kişiyi,

n) Serbest meslek erbabı: 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre tanımlanan serbest meslek erbabını,

o) Sicil: Rehinli Taşınır Sicilini,

ö) Tacir: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre tacir kabul edilen kişiyi,

p) Taşınır varlık: Kanunun 5 inci maddesinde sayılan varlıkları,

r) Üretici örgütü: 4/8/2012 tarihli ve 28374 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sebze ve Meyve Üretici Örgütleri Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan üretici örgütü belgesine sahip kooperatifler ve tarımsal üretici birlikleri ile üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Rehin Hakkı, Rehin Sözleşmesi ve Rehin Sistemleri

Rehin hakkının kurulması

MADDE 5 – (1) Rehin hakkının kurulmasının aşamaları şunlardır:

a) Rehinle güvence altına alınabilecek mevcut veya müstakbel bir borcun varlığı.

b) İradenin mevcut veya müstakbel bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın sınırlı ayni hak tesis etme yönünde oluşması.

c) Rehin sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması.

ç) Rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesi.

Borcun mevcudiyeti

MADDE 6 – (1) Kanuna ve bu Yönetmeliğe göre geçerli bir rehin hakkı, mevcut veya müstakbel bir borca güvence teşkil etmek için kurulur.

İrade beyanı

MADDE 7 – (1) Kanuna ve bu Yönetmeliğe göre geçerli bir rehin hakkı kurulabilmesi için taraf iradelerinin mevcut veya müstakbel bir borcun

ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen taşınır varlıklar üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın sınırlı ayni hak tesis etme yönünde olması gerekir.

Rehin sözleşmesinin hazırlanması

MADDE 8 – (1) Rehin sözleşmesi elektronik ortamda ya da yazılı olarak hazırlanır.

(2) Sicile tescil edilmesi için elektronik ortamda hazırlanan rehin sözleşmesi güvenli elektronik imza ile imzalanır.

(3) Sicile tescil edilmesi için yazılı olarak hazırlanan rehin sözleşmesi, Sicil yetkilisi huzurunda imzalanır veya taraf imzaları noterce onaylanır.

(4) Kanuna ve bu Yönetmeliğe göre geçerli bir rehin sözleşmesinin hazırlanabilmesi için bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın sınırlı ayni hak tesis etme yönündeki karşılıklı irade beyanlarının rehin sözleşmesinde belirtilmesi gerekir.

Rehin sözleşmesinde yer alacak unsurlar

MADDE 9 – (1) Rehin sözleşmesinde aşağıdaki hususlara yer verilmesi zorunludur:

a) Rehin alacaklısının;

1) Tacir olması halinde ticaret unvanı, MERSİS numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası,

2) Kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar olması halinde kurum adı, adresi ve yetkili kişinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası,

3) Esnaf olması halinde, kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin adı, soyadı, kimlik numarası ve imzası,

b) Rehin veren borçlu ise borçlunun;

1) Tacir olması halinde ticaret unvanı, MERSİS numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

2) Esnaf olması halinde, kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

3) Çiftçi olması halinde kimlik numarası, ÇKS numarası, adı, soyadı, imzası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

4) Serbest meslek erbabı olması halinde kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

5) Sebze ve Meyve Üretici Örgütleri Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan üretici örgütü belgesine sahip üretici örgütü olması halinde üretici örgütü belge numarası, adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

c) Üçüncü kişinin borçlu lehine taşınır varlığını rehin göstermesi halinde üçüncü kişinin kimlik numarası, adı, soyadı, imzası ve adresi ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcinin kimlik numarası, adı, soyadı ve imzası,

ç) Rehnin dayandığı sözleşme konusu,

d) Güvence altına alınan alacağın miktarının belirli olması halinde borç ve güvence miktarı,

e) Güvence altına alınan alacağın belirli olmaması halinde rehnin ne miktar için güvence teşkil ettiği,

f) Rehin tutarının para cinsi,

g) Rehne konu varlık ile bu varlığın ayırt edici özellikleri,

ğ) Rehin kuruluşunda belirlenen rehin sistemi ile sabit derece sisteminin kabul edilmiş olması halinde derecenin itibari değeri ve rehin alacaklısının derece ve sırası,

UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

h) Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde bir değerlendirme yapılmış ise taşınır varlığının tespit edilen değeri,

1) Varsa temerrüt durumunda mülkiyeti devralma hakkının kullanılacağı kaydı, *Kanun m.14 ?*

i) Rehin hakkının Sicile tescilinden doğan masrafların hangi tarafa ait olduğu.

(2) Rehin sözleşmesinde, rehne konu taşınır varlığın alt veya art rehne konu edilmeyeceği ile rehin verenin rehne konu taşınır varlık üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığına dair kayıtlara yer verilemez.

(3) Kanuna ve bu Yönetmeliğe aykırı olmayan diğer hak ve yükümlülükler ile diğer hususlar taraflarca sözleşmede belirtilebilir.

Rehin sözleşmesinin tarafları

MADDE 10 – (1) Kanuna ve bu Yönetmeliğe göre geçerli bir rehin hakkının kurulabilmesi için rehin alacaklısı şu kişiler olabilir:

- a) Kredi kuruluşları.
- b) Tacir.
- c) Esnaf.

(2) Kanuna ve bu Yönetmeliğe göre geçerli bir rehin hakkının kurulabilmesi için rehin veren şu kişiler olabilir:

- a) Tacir.
- b) Esnaf.
- c) Çiftçi.
- ç) Üretici Örgütü.
- d) Serbest Meslek Erbabı.

(3) Rehin hakkı ancak şu kişiler arasında kurulabilir;

a) Rehin alacaklısı bir kredi kuruluşu ile rehin veren tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü veya serbest meslek erbabından herhangi biri,

- b) Rehin alacaklısı tacir ile rehin veren tacir,
- c) Rehin alacaklısı tacir ile rehin veren esnaf,
- ç) Rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren tacir,
- d) Rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren esnaf.

(4) Rehin hakkı kurabilecek üçüncü fıkra da sayılan kişiler dışında Kanun uyarınca bir rehin hakkı kurulamaz.

(5) Herhangi bir kimse, ikinci fıkra da sayılan kişiler lehine 11 inci maddede sayılan taşınır larından birini veya birkaçını rehin olarak gösterebilir.

Rehne konu edilebilecek varlıklar

MADDE 11 – (1) Rehin hakkı aşağıda belirtilen taşınır varlıkların biri veya birden fazlası üzerinde kurulabilir:

- a) Alacaklar.
- b) Çok yıllık ürün veren ağaçlar.
- c) Fikri ve sınai mülkiyete konu haklar.
- ç) Hammadde.
- d) Her türlü kazanç ve iratlar.
- e) Başka bir sicile kaydı öngörülme yen ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar.
- f) Kira gelirleri.
- g) Kiracılık hakkı.
- ğ) Makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı.
- h) Sarf malzemesi.
- ı) Stoklar.
- i) Tarımsal ürün.
- j) Ticari değeri olan her tür hayvan.

k) Ticaret unvanı ve/veya işletme adı.

l) Ticari işletme veya esnaf işletmesi.

m) Ticari plaka ve ticari hat.

n) Ticari proje.

o) Vagon.

ö) Bu fıkra da sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları.

(2) Borç miktarının belirli olması halinde birinci fıkra da sayılan varlıklardan ancak borç miktarının tamamına ek olarak azami beşte bir oranına yetecek kadarı üzerinde rehin kurulabilir.

Müstakbel taşınır varlıkların rehni

MADDE 12 – (1) Henüz malikin mülkiyetinde bulunmayan ancak ileride mülkiyete konu olabilecek 11 inci maddede sayılan taşınır varlıklar da rehin konusu edilebilir. Bu halde malik, diğer tasarruf işlemlerini ancak müstakbel taşınır varlığı mülkiyete konu ettikten sonra kullanabilir.

Getirinin rehni

MADDE 13 – (1) Mevcut veya müstakbel taşınır varlıkların getirileri kendi başına ya da getirisi olduğu taşınır varlık ile birlikte rehin konusu olabilir. Aksi kararlaştırılmadıkça taşınır varlık üzerindeki rehin hakkı, doğrudan getiri üzerinde rehin hakkı vermez.

Bütünleyici parça ve eklentinin rehni

MADDE 14 – (1) Taşınır varlık üzerindeki rehin hakkı, o varlığın bütünleyici parçasını da kapsar. Bütünleyici parçanın ayırt edici özelliklerinin bulunması halinde bunlar ayrıca rehin sözleşmesinde belirtilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, rehin sözleşmesi akdedilirken taşınır varlıkta bulunan eklentiler ile sözleşmenin akdedilmesinden sonra ilave edilen eklentiler rehin kapsamında değildirler.

Birleşme ve karışma

MADDE 15 – (1) Rehinli taşınır varlığın işlendiği, başka bir varlık ile birleştiği veya karıştığının öğrenildiği an rehin alacaklısı Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği yeni varlığın değeri ile işleme, karışma ve birleşme oranları tespit ettirir.

(2) Bir kimse Sicile kayıtlı rehinli taşınır varlığı işler veya başka bir şekilde sokarsa, emeğin değeri o rehinli taşınır varlığın değerinden fazla olsa bile rehin hakkı, yeni varlık üzerinde değeri oranı üzerinden paylı rehin olarak devam eder. Tazminat ve sebepsiz zenginleşmeden doğan talep hakları saklıdır.

(3) Bir rehinli taşınırın diğer bir taşınır ile bütünleyici parçası olacak şekilde karışması hâlinde; rehin hakkı, o taşınır varlığın tamamı üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği yapılan değerlendirme sonucunda tespit edilen değer yeni varlığın değerine oranı üzerinden paylı rehin olarak devam eder.

(4) Bir rehinli taşınırın misli olan diğer bir taşınır ile bütünleyici parça olmayacak şekilde karışması halinde karışma oranı kadar yeni varlığın değeri üzerinde paylı rehne sahip olur.

(5) Bir rehinli taşınırın başka bir taşınır ile birleşmesi halinde rehin alacaklısı taşınırın değerinin diğer taşınırın değerinden daha az olması halinde o taşınırı ayırabilir.

(6) Bir taşınırın başka bir taşınır ile birleşmesi ve rehin alacaklısı taşınırın değerinin diğer taşınırın değerinden daha fazla olması halinde rehin alacaklısı birleşilen taşınır varlığın bedelini ödeyerek o varlığın mülkiyetini edinebilir.

(7) Birleşen veya karışan rehinli taşınır varlıklar üzerinde yeni bir rehin hakkının kurulması halinde kurulan rehin hakkı mevcut rehinlerden sonra gelir.

Alacakların rehni

MADDE 16 – (1) Her tür sözleşmeden doğan mevcut veya müstakbel alacaklar rehne konu edilebilir. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri saklıdır.

(2) Belirli bir iş veya konu ile sınırlandırılmaksızın bütün müstakbel alacakların rehne konu edildiğine dair rehin sözleşmeleri geçersizdir.

Ticari işletme ve esnaf işletmesinin rehni

MADDE 17 – (1) Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmaz varlıklar rehnedilmiş sayılır.

(2) Bu varlıklar üzerinde diğer kanunlar uyarınca önceden bir rehin hakkı tesis edilmiş olması hâlinde Kanun ve bu Yönetmelik çerçevesinde tesis edilerek bildirilen rehin sonraki sırada yer alır.

(3) Borç miktarının belirli olması halinde 11 inci maddede yer alan diğer taşınır varlıklardan biri veya birden fazlasının borç miktarının tamamına ek olarak beşte birinden fazlasını karşılaması hâlinde işletmelerin tümü üzerinde rehin kurulamaz.

Rehin sözleşmesinin hazırlanması

MADDE 18 – (1) Rehin sözleşmesi yazılı olarak aşağıdaki şekillerde hazırlanır:

- a) Taraf imzalarının noterce onaylanması.
- b) Sicil yetkilisi huzurunda rehin sözleşmesinin imzalanması.

(2) Elektronik ortamda düzenlenen rehin sözleşmesi güvenli elektronik imza ile imzalanır. Bu halde, sözleşmenin 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğu iddia edilemez.

Rehin sözleşmesinin tescil edilmesi

MADDE 19 – (1) 18 inci maddenin birinci fıkrasına göre yazılı olarak hazırlanan rehin sözleşmesi Sicil yetkilisi tarafından Sicile tescil edilir.

(2) 18 inci maddenin ikinci fıkrasına göre elektronik ortamda hazırlanan ve taraflarca güvenli elektronik imza ile imzalanan rehin sözleşmesi, Sicil yetkilisi tarafından Sicile tescil edilir.

Muafiyetler

MADDE 20 – (1) Taraflardan borç ikrarını içerse dahi rehin sözleşmesinin düzenlenmesi, Sicile tescil edilmesi ve Sicilde tesis edilen işlemler sebebiyle herhangi bir vergi, resim, harç ve değerli kâğıt bedeli tahsil edilmez.

Rehin hakkının geçerlilik süresi

MADDE 21 – (1) Rehin hakkı, rehin sözleşmesinde süre kaydı konulması halinde belirlenen süre boyunca geçerlidir.

(2) Bir borca rehin sözleşmesinde belirlenen süre sonuna kadar güvence teşkil eden rehinlerde, borçlunun temerrüdü halinde borçlu tarafından rehin sözleşmesinde belirlenen sürenin sona erdiği iddiası ile terkin talebinde bulunulamaz.

(3) Rehin hakkı geçerlilik süresinin taraflarca uzatılması halinde ilerleme sisteminde sonraki sırada başka rehin alacaklısı varsa lehine geçerlilik süresi uzatılan rehin alacaklısının sırası son sıraya düşer. Sabit derece sisteminde rehin alacaklısının derece ve sırası korunur.

Rehin hakkının sona ermesi

MADDE 22 – (1) Kanun ve bu Yönetmeliğe göre kurulan rehin hakkı, belirlenen sürenin sona ermesi, alacağın sona ermesi, rehnin terkinini veya rehinli taşınır varlığın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Zamanaşımı

MADDE 23 – (1) Rehin sözleşmesinin Sicile tescilinden sonra alacak için zamanaşımı işlemez.

Rehin sistemleri

MADDE 24 – (1) Taşınır varlık üzerinde aşağıdaki rehin sistemleri ile rehin kurulabilir:

a) İlerleme sistemi.

b) Sabit derece sistemi.

(2) Taraflarca herhangi bir rehin sisteminin belirlenmemesi halinde rehin, ilerleme sistemine göre kurulmuş sayılır.

İlerleme sistemi

MADDE 25 – (1) İlerleme sisteminde Sicile tescil anı dikkate alınır.

(2) İlk tescil anına göre alacaklılar birinci sıradan başlamak üzere sıralanır.

(3) Öncelik sırası, tescil anına göre belirlenir.

(4) Rehinli taşınır varlığın tamamı, öncelik hakkına sahip rehin hakkına güvence teşkil eder.

(5) Önceki sırada yer alan rehin alacaklısının rehin hakkının sona erecek Sicilden terkin edilmesi üzerine sonraki sırada yer alan rehin alacaklıları sırayla boşalan dereceye ilerler.

(6) Sonraki sırada yer alan alacaklıya rehin sözleşmesi ile boşalan dereceye ilerleme hakkı tanınması halinde önceki sırada bulunan diğer rehin alacaklılarının muvafakatının alınmış olması gerekir. Bu halde yeni rehin alacaklısı boşalan derecenin öncelik sırasına sahip olur.

(7) Boşalan dereceye ilerleme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, önceki sırada bulunan rehin alacaklılarının muvafakati üzerine Kanun ve bu Yönetmelikte belirtilen rehin sözleşmesi şekil şartına itibar edilmesine, boşalan derecenin öncelik hakkından istifade edebilmesi için bu sözleşmenin Sicile tesciline bağlıdır.

Sabit derece sistemi

MADDE 26 – (1) Rehin veren tarafından taşınır varlığın değerinin itibari değerlere ayrılarak derecelendirilmesi halinde taraflar, varlık üzerinde sabit derece sistemi ile rehin kurabilir.

(2) Bu sistemde öncelik hakkı rehin hakkının derece ve sırasına göre belirlenir.

(3) Rehin, sırada kendisinden önce gelecek olanların derece, sıra ve itibari değerin tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya daha sonraki derecede de kurulabilir.

(4) Sabit derece sistemi şeklinde kurulan taşınır rehninde, farklı sıralarda kurulmuş bulunan rehin haklarından birinin terkin edilmiş olması, sonra-

ki sırada yer alan rehin alacaklısına doğrudan boşalan dereceye geçme hakkı vermez.

(5) Terkin edilen rehin hakkı yerine yeni bir rehin hakkı kurulabilir.

(6) Sonraki sırada yer alan rehin alacaklısına rehin sözleşmesi ile boşalan dereceye ilerleme hakkı tanınması halinde bu hususun Sicile tescil edilmesi gerekir.

(7) Sonraki sırada yer alan rehin alacaklısına boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, Kanun ve bu Yönetmelikte belirtilen rehin sözleşmesi şekil şartına itibar edilmesine, boşalan derecenin öncelik hakkından istifade edebilmesi Sicile tesciline bağlıdır.

Koruma tedbirleri

MADDE 27 – (1) Rehinli taşınır varlığın zilyedi, rehinli taşınır varlığın değerini düşüren davranışlarda bulunursa; ilgililer, rehinli taşınır varlığın bulunduğu yer mahkemesinden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir. İlgililere, gerekli önlemleri almak üzere hâkim tarafından yetki verilebileceği gibi; gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde ilgililer, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir. İlgililer, önlem için yapmış olduğu giderleri malikten isteyebilir ve bu giderlerine has olmak üzere taşınır varlık üzerinde, tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur.

(2) Rehinli taşınır varlığın değerinde düşme meydana gelmişse rehin alacaklısı, alacağı için başka güvence göstermesini veya rehinli taşınır varlığın eski hâle getirilmesini borçludan isteyebilir. Rehin alacaklısı, rehinli taşınır varlığın değerinin düşmesi tehlikesinin mevcut olması hâlinde de güvence isteyebilir. Yeterli güvence hâkim tarafından belirlenen süre içinde verilmediği takdirde rehin alacaklısı, güvence eksikliğini karşılayacak miktardaki alacak kısmının ödenmesini isteyebilir.

(3) Değer düşmesi zilyedin kusuru olmadan meydana gelmişse rehin alacaklısı, ancak zilyedin zarardan ötürü aldığı tazminat miktarını aşmayacak ölçüde borçludan güvence vermesini veya kısmî ödeme yapmasını isteyebilir. Bununla birlikte rehin alacaklısı, değer düşmesinin önlenmesi veya giderilmesi için gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir. Rehin alacaklısı, bu amaçla

yaptığı harcama tutarı kadar rehinli taşınır varlık üzerinde tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur. Malik, bu masraflardan kişisel olarak sorumlu değildir.

Rehinli taşınır varlığın devri

MADDE 28 – (1) Rehlinli taşınır varlığın mülkiyetinin veya zilyetliğinin devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, borçlunun sorumluluğunda ve güvencede bir değişiklik meydana getirmez.

(2) Mülkiyetin devredilmesi halinde yeni malik borcu yüklendiği takdirde rehin alacaklısı, kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu bir yıl içinde yazılı olarak önceki borçluya bildirmezse, borçlu borcundan kurtulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Temerrüt Sonrası Hakların Kullanımı

Mülkiyetin devri

MADDE 29 – (1) Kanun ve bu Yönetmelik kapsamındaki rehinle güvence altına alınan borçların süresinde ifa edilmemesi hâlinde rehin alacaklısı, bu Yönetmelikte belirtilen usulün tamamlanması üzerine 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre icra müdürlüğü marifetiyle taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilir.

(2) Rehlin sözleşmesinin ilam niteliğinde bir belgeye bağlanmış olması halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi kıyasen uygulanır.

Mülkiyetin devri talebi

MADDE 30 – (1) Borçlunun temerrüdünün gerçekleşmesi halinde rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devri bir takip talebi ile yapılır.

(2) Takip talebi, temerrüdün gerçekleşmesini müteakip yedi gün içinde yapılır.

Takip talebi

MADDE 31 – (1) Borçlunun temerrüdünün gerçekleşmesi halinde rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devrini talep etmeye yetkili kişiler şunlardır:

a) Rehin sözleşmesinde ilerleme sisteminin belirlenmiş olması halinde tescil anına göre belirlenen ilk rehin alacaklısı veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi.

b) Rehin sözleşmesinde sabit derece sisteminin belirlenmiş olması halinde derece ve sıra olarak en önde bulunan rehin alacaklısı veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi.

(2) Rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devri bu varlığın bulunduğu yer veya rehin alacaklısının yerleşim yeri icra müdürlüğünden talep edilir.

(3) Rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devrinin talebi sözlü, yazılı veya elektronik ortamda yapılabilir.

(4) Takip talebinde şu hususlara yer verilir:

a) Rehin alacaklısının 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen bilgileri.

b) Borçlunun 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen bilgileri.

c) Rehnin güvence oluşturduğu borç bilgileri.

(5) Takip talebinin ekinde Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik uyarınca düzenlenen ekspertiz/değerleme raporuna yer verilir.

(6) Rehin sözleşmesinin aslının veya borçlu sayısından bir fazla olacak şekilde rehin alacaklısı veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi tarafından onaylanmış örneğinin takip talebi ekinde icra müdürlüğüne verilmesi zorunludur.

(7) İcra müdürlüğüne, Sicilden alınmış rehin verenin, rehinli taşınır varlığın zilyedinin, sonraki sırada yer alan rehin alacaklılarına ve rehinli taşınır varlığa ait bilgileri gösterir belge verilir.

Sıra cetveli

MADDE 32 – (1) Takip talebini alan ilgili icra müdürlüğü, ekspertiz/değerleme raporunda belirlenen rehinli taşınır varlığın değerini esas almak üzere 33 üncü maddeye göre rehin alacaklılarının öncelik sırasını ve alacak miktarlarını gösteren bir cetvel hazırlar.

(2) Cetvelin bir örneği icra müdürlüğü tarafından ilgililere tebliğ edilir.

Öncelik hakkı

MADDE 33 – (1) Aynı taşınır varlık üzerinde birden fazla rehin hakkı kurulmuş olması halinde Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre öncelik hakkı derece belirtilmeksizin kurulmuş rehinlerde rehnin kuruluş anına göre, sabit derece sistemine göre kurulmuş rehinlerde derecenin sırasına göre belirlenir.

(2) İlerleme sisteminde sonraki sırada yer alan rehin alacaklısına diğer alacaklıların muvafakati ile verilen boşalan dereceye geçme hakkı, diğer alacaklılara göre öncelik hakkına da muvafakat edildiği anlamına gelir. Bu halde önceki sırada yer alan rehin alacaklısı alacağını tamamen almadan bir sonraki rehin alacaklısına ödeme yapılmaz. Sabit derece sisteminde boşalan dereceye geçme hakkı verilen sonraki derecede bir rehin alacaklısına o derecenin sağladığı güvence kadar ödeme yapılır.

(3) Bir taşınırın diğer bir taşınır ile bütünleyici parçası olacak şekilde karışması hâlinde; öncelik hakkı, o taşınır varlığın tamamı üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği yapılan değerlendirme sonucunda tespit edilen değer yeni varlığın değerine oranı üzerinden rehnin kuruluş anı veya sabit derece sisteminde derecenin sırasına göre belirlenir.

(4) Bir taşınırın misli olan diğer bir taşınır ile bütünleyici parça olmayacak şekilde karışması halinde karışma oranı kadar yeni varlığın değeri üzerinde öncelik hakkı, ilerleme sisteminde rehnin kuruluş anına, sabit derece sisteminde derece ve sırasının sahip olduğu öncelik sırasına göre belirlenir.

(5) Bir taşınırın başka bir taşınır ile birleşmesi halinde rehin alacaklısı taşınırın değerinin diğer taşınırın değerinden daha fazla olması halinde rehin alacaklısı tarafından birleşilen taşınır varlığın bedelinin ödenerek o varlığın mülkiyetinin edinilmesi halinde ödenen bedel kadar rehnin kuruluş anı veya derecenin tesis edilme tarihine göre öncelik hakkı bulunur.

(6) Birleşen veya karışan taşınır varlıklar üzerinde yeni bir rehin hakkının kurulması halinde kurulan rehin hakkı mevcut rehinlerden sonra gelir.

(7) Getirisi üzerinde ayrıca bir rehin tesis edilmemiş ise varlığın getirisi üzerindeki öncelik hakkı, asıl rehinli taşınır varlığın öncelik sırasıyla aynıdır.

(8) Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre Sicile tescil edilen rehin hakları, sonraki tarihlerde başka kanunlara göre kurulan rehinlere göre öncelik hakkına sahiptir.

Sıra cetvel içeriğine itiraz ve şikâyet

MADDE 34 – (1) Her rehin alacaklısı sıra cetveli örneğinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde rehinli taşınır varlığın bulunduğu yer veya rehin alacaklısının yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde ilgililer aleyhine dava açarak cetvel içeriğine itiraz edebilir. Dava basit yargılama usulü ile görülür.

(2) İtiraz alacağın esas ve miktarına ilişkin olmayıp yalnızca sıraya ilişkin ise icra mahkemesine şikâyet edilebilir.

Ödeme emri

MADDE 35 – (1) İcra müdürlüğü, sıra cetveline itiraz edilmemesi, itiraz veya şikâyetin reddedilmesi üzerine, durumu rehinli taşınır varlık üzerindeki sonra gelen rehin hakkı sahiplerine bir ihbarnâme ile bildirir ve borçlu ile rehin veren üçüncü kişi ise taşınır varlığın maliki üçüncü kişiye birer ödeme emri gönderir.

(2) Ödeme emrinde rehin verene aşağıdaki hususlar bildirilir:

a) Ödeme süresinin on beş gün olduğu.

b) Yedi gün içinde itiraz olunmaz ve birinci on beş gün içinde borç ödenmezse rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin alacaklıya devredileceği.

(3) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 150/1 maddesi hükümleri saklıdır.

Ödeme emrine itiraz

MADDE 36 – (1) Ödeme emrine itiraz hakkında İcra ve İflas Kanununun 148 ila 150/d maddesi hükümleri kıyasen uygulanır.

(2) Sırf rehin hakkına itiraz edilmesi halinde itiraz sonuçlanıncaya kadar mülkiyet alacaklıya devredilmez. Bu aşamada rehin hakkına itiraz edilmediyse bundan sonra yapılacak itirazlar dinlenmez.

İcra emri

MADDE 37 – (1) Ödeme emrine itiraz edilmezse, itirazın kaldırıldığına dair icra mahkemesinden veya itirazın iptal edildiğine dair asliye hukuk mahkemesinden alınmış ilam icra müdürlüğüne verilirse icra memuru bir icra emri tebliğ etmek suretiyle borçluya veya taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurana yedi gün içinde o varlığın teslimini emreder.

(2) İcra emrinde; rehin alacaklısının, borçlunun ve rehinli taşınır varlık üçüncü kişinin zilyetliğinde ise bu kişinin 9 uncu maddede belirtilen hususları ile varsa temsil ve ilzama yetkili temsilcilerinin adları ve soyadları, adresi ve teslim konu varlığın neden ibaret olduğu ve taşınır varlığın teslim alınacağı yazılır.

(3) Borçlu veya rehinli taşınır varlığı zilyetliğinde bulunduran üçüncü kişi ödeme emrinin gereğini yapmaz ise veya eksik yapar ve rehinli taşınır varlığı zilyetliğinde bulundurmaya devam ederse rehinli taşınır varlık elinden zorla alınıp rehin alacaklısına verilir ve bu husus Sicile bildirilir.

Mülkiyetin devri sonrası yükümlülükler

MADDE 38 – (1) Rehinli taşınır varlığın mülkiyetini devralmaya hakkı olan rehin alacaklısı, eksper raporunda belirtilen tutardan fazla bir alacağa sahipse raporda belirtilen tutarın onda dokuzunu alacağına mahsup ederek varlığın mülkiyetinin devrini talep edebilir. Alacaklının fark tutarı ile diğer alacaklıların öncelik hakkı ve alacak tutarına ilişkin rehin açığı belgesi düzenlenerek rehin alacaklılarına verilir.

(2) Rehinli taşınır varlığın mülkiyetini devralmaya hakkı olan rehin alacaklısı, eksper raporunda belirtilen değerden az bir alacağa sahipse fazla olan tutarı icra müdürlüğü hesabına yatırarak mülkiyeti devralabilir. Bu fark tutarın icra müdürlüğü hesabına kaydedilmemesi halinde bu tutar kadar borçlu ile müteselsilen sorumludur. Fark tutar diğer rehin alacaklılarına öncelik sırasına ve hisselerine göre paylaşılır. Aynı sırada olan rehin alacaklıları arasında o sıraya düşen tutar rehin alacaklılarının alacakları oranında dağıtılır. Alacağının bir kısmını veya tamamını alamayan diğer rehin alacaklılarına rehin açığı belgesi düzenlenerek verilir.

(3) Bu madde çerçevesinde verilen rehin açığı belgesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun rehin açığı belgesi ile aynı hukuki sonuçları doğurur.

Zorunlu masrafların güvencesi

MADDE 39 – (1) Rehin alacaklısı, rehinli taşınır varlığın korunması için zorunlu masraf yapmışsa ve özellikle malikin borçlu olduğu sigorta primlerini ödemişse, bundan doğan alacakları tescile gerek olmaksızın aynen rehinli alacağı gibi güvenceden yararlanır.

Diğer rehin alacaklıları tarafından yapılacak mülkiyet devri talebi

MADDE 40 – (1) Öncelik hakkına sahip rehin alacaklısının bir hafta içerisinde mülkiyetin devri talebinde bulunmaması halinde sonraki sırada bulunan rehin alacaklıları sırasıyla bu Yönetmelikte belirtilen usule göre icra müdürlüğünden mülkiyetin devri talebinde bulunabilir.

Rehin alacaklılarının diğer hakları

MADDE 41 – (1) Mülkiyeti devralma yetkisi bulunan alacaklı alacağını 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine veya üçüncü kişilere devredebilir. Bu halde bu kişiler alacaklının halefi olur. Halef, Kanun ve bu Yönetmeliğin alacaklıya verdiği tüm yetkilere sahiptir.

(2) Kanunun 5 inci maddesinde sayılan varlıklardan mülkiyeti veya zilyetliği devredilemeyenlerin kiralama ve lisans hakkını doğrudan kullanabilir veya üçüncü kişilere kullandırabilir. Lisanslama ve kiralama geliri borca yetecek düzeye ulaştıktan sonra kiralama ve lisanslama hakkı sona erer.

(3) Alacağın Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre tahsil edilememesi hâlinde takip, genel hükümler çerçevesinde yapılır.

(4) Temerrüt sonrası hakların kullanımında hakkında hüküm bulunmayan hallerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunun ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip hükümleri kıyasen uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Çeşitli ve Son Hükümler****Hüküm bulunmayan haller**

MADDE 42 – (1) Kanun ve bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı **Türk Medeni Kanununun taşınır ve taşınmaz rehnine ilişkin hükümleri** ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümleri kıyasen uygulanır.

Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Kanun ve bu Yönetmelik, mülga 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanununa göre kurulan ticari işletme ve esnaf işletmesi rehinlerine uygulanmaz.

(2) Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri, 10 uncu, 11 inci ve 12 nci maddelerde belirtilen varlıklar üzerinde Kanun ve bu Yönetmeliğin yürürlüğünden önce kurulmuş bulunan rehinlere uygulanmaz.

(3) Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri görülmekte olan dava ve takiplere uygulanmaz.

Yürürlük

MADDE 43 – (1) Bu Yönetmelik 1/1/2017 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 44 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gümrük ve Ticaret Bakanı yürütür.

REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİ YÖNETMELİĞİ*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, rehinli taşınır sicili kayıtlarının tam ve doğru tutulmasını ve sicil kayıtlarının aleniyetinin ve üçüncü kişiler dâhil tarafların hukuki güvenliğinin güvence altına alınmasını sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; rehinli taşınır sicilinin kuruluş ve işleyişine, sicil hizmet birimlerinin görev ve yetkilerine, sicil hizmetleri ile bu hizmetlere erişime, sicil verilerinin paylaşımına, sicil hizmet ücretlerine ilişkin usul ve esaslar ile rehinli taşınır siciline ilişkin diğer hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 20/10/2016 tarihli ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun 8 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,
- b) ÇKS numarası: 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu uyarınca kurulan Çiftçi Kayıt Sistemi kayıt numarasını,
- c) Güvenli elektronik imza: 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 4 üncü maddesinde tanımlanan elektronik imzayı,

(*) RG, 31.12.2016, S. 29935 (3. Mükerrer).

ç) Kanun: 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununu,

d) Kayıtlı elektronik posta (KEP): 25/8/2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde tanımlanan elektronik postayı,

e) Kimlik numarası: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını, yabancı uyruklu kişiler için yabancı kimlik numarasını,

f) MERSİS numarası: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) tarafından ticaret siciline kayıtlı tacirlere verilen tekil numarayı,

g) Protokol: Sicilin kurulması ve sicil hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla Bakanlık ile bu görev ve hizmetleri yürütmek üzere yetkilendirilen kurum veya kuruluş arasında imzalanan belgeyi,

ğ) Rehin alacaklısı: Rehne konu varlığın mülkiyetini devralma, alacağını 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine veya uygun gördüğü başka bir üçüncü kişiye devretme, rehinli taşınır varlıkları kiralama ve lisans haklarını kullanabilme, rehinli taşınır varlığı denetleme, değerini tespit ettirme veya genel hükümler çerçevesinde paraya çevirme yetkisi ile bunlarla sınırlı olmaksızın Kanun ve genel hükümlerde belirtilen hak ve yetkilere sahip alacaklıyı ve haleflerini,

h) Rehin veren: Mevcut veya müstakbel bir borca güvence teşkil etmek amacıyla taşınır varlığını rehin gösteren borçlu veya üçüncü kişiyi,

ı) Sicil: Rehinli Taşınır Sicilini,

i) Sicil Birimi: Sicil yetkilisinin yönetiminde 9 uncu maddede sayılan görevleri ifa etmek amacıyla yetkilendirilen hizmet birimini,

j) Sicil Merkezi: 7 nci maddede sayılan görevleri yerine getirmekle yükümlü hizmet birimini,

k) TARES: Rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik ve terkini, rehinli taşınır varlık ile rehin hakkının devri ve boşalan dereceye geçme hakkının tescili ile tescil edilen hususların sorgulanması ve bunlara ilişkin belge oluşturulması işlemlerinin gerçekleştirildiği Taşınır Rehin Sicil Sistemini,

- l) Taşınır Varlık: Kanunun 5 inci maddesinde sayılan varlıkları,
m) Zaman damgası: 5070 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde tanımlanan kaydı,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sicilin Kuruluş ve İşleyişi

Sicilin kurulması

MADDE 5 – (1) Rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik, terkin ile rehinli taşınır varlık ile rehin hakkının devri ve boşalan dereceye geçme hakkı taleplerinin alınması, bu taleplerin Sicile tescil edilmesi ile sicil kayıtlarının tutulması ve erişime açılması ile bu Yönetmelikle verilen diğer görevlerin yerine getirilmesi amaçlarıyla Rehinli Taşınır Sicili kurulur.

(2) Sicilin kurulması ve sicil hizmetleri, kurum veya kuruluşlar tarafından yürütülen görev ve hizmetler, bu görev ve hizmetlerdeki deneyimi, bilgi işlem altyapısı, kurum veya kuruluş çalışanlarının nitelikleri ile ülke çapında örgütlenme düzeyi dikkate alınarak Bakanlıkça yetkilendirilen başka bir kurum veya kuruluş tarafından yürütülebilir. Bu halde, Sicilin kurulması ve sicil hizmetleri, belirlenen kurum veya kuruluş tarafından Kanun, Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelikler ve diğer düzenlemeler uyarınca yerine getirilir.

Sicil teşkilatı

MADDE 6 – (1) Sicil; sicil merkezi, sicil birimleri, sicil yetkilisi ve yardımcıları ile diğer personelden oluşur.

(2) Sicil yetkilisi ve yardımcılarının atanma veya görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

(3) Bir yerleşim yerinde birden çok sicil birimi oluşturulabilir.

Sicil merkezinin görevleri

MADDE 7 – (1) Sicil merkezinin görevleri şunlardır;

a) Sicil hizmetlerine elektronik ortamda erişim yollarını kurmak ve yürütmek,

b) Sicil hizmetlerine erişim yolları ile sicilin çalışma gün, saat ve yerini duyurmak,

c) Sicil birimleri tarafından yapılan işlemlere ilişkin elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarının güvenli olarak saklanması ve yedeklenmesini sağlamak,

ç) Diğer kanunlar uyarınca tutulması gereken sicillerde yer alan rehin kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılması için gerekli teknik altyapıları sağlamak,

d) Sicilde yer alan rehin kayıtlarına diğer sicillerin elektronik ortamda erişimi için gerekli altyapıları sağlamak,

e) Elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarının aleniyetini sağlamak,

f) Sicil internet portalını hazırlamak.

Sicil biriminin yönetimi

MADDE 8 – (1) Sicil birimi, sicil yetkilisi tarafından yönetilir.

(2) Sicil yetkilisinin yokluğunda sicil hizmetleri sicil yetkilisi tarafından belirlenen bir yardımcısı tarafından yerine getirilir. Yardımcılar bu görevlerinden dolayı sicil yetkilisi gibi sorumludur.

(3) Sicil yetkilisinin herhangi bir sebeple görevi başında bulunmaması veya görevinden ayrılması halinde, sicil biriminin yönetimi 6 ncı maddenin ikinci fıkrası uyarınca belirlenen sicil yetkilisi yardımcısı tarafından yerine getirilir.

(4) Sicil yetkilisi, 9 uncu maddede sayılan görevlerinin bir kısmını ya da tamamını yardımcılara devredebilir. Bu halde sicil yetkilisi, yardımcılarının yapacağı işlemler nedeniyle doğan zararlardan rücu hakkı saklı kalmak kaydıyla sorumludur.

Sicil yetkilisinin görevleri

MADDE 9 – (1) Sicil yetkilisinin görevleri şunlardır;

a) Sicil birimini yönetmek,

b) Sicil biriminin doğru ve sağlıklı işlemlerini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak,

- c) Rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik, terkin ile diğer tescil talepleri ile ilgililer tarafından yapılan bildirimlerin alınmasını sağlamak,
- ç) Rehin işlemlerine ilişkin taleplerin mevzuata uygunluğunu incelemek,
- d) Rehin işlemlerine ilişkin taleplerdeki hata ve eksikliklerin giderilmesini sağlamak,
- e) Sicil hizmet ücretlerini tahsil etmek,
- f) Gerekli şartları taşıması halinde talepleri Sicile tescil etmek,
- g) Mahkemelerce verilen tescil, değişiklik veya terkin kararlarını tescil etmek,
- ğ) Rehin işlemlerine ilişkin taleplerin tescili halinde gerekli belgelerin tanzim edilerek rehin taraflarına iletilmesini sağlamak,
- h) Rehin işlemlerine ilişkin taleplerin reddedilmesi halinde sebeplerini rehin taraflarına bildirmek,
- ı) Sicil kayıtlarına esas belgelerin saklanması sağlamak,
- i) Fiziki ve elektronik ortamdaki her türlü belge ve kayıtların doğruluğu ile güvenliğini sağlamak,
- j) Sicil biriminin diğer personelinin istihdamına yönelik iş ve işlemleri yürütmek,
- k) Sicil yetkilisi yardımcıları ile diğer personelin çalışma ve performanslarını denetlemek,
- l) Sicil merkezi tarafından verilecek diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlamak.

İnceleme yükümlülüğü

MADDE 10 – (1) Sicil yetkilisi veya yardımcıları, tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını aşağıdaki hususları da dikkate alarak inceler:

- a) Tescil talebinin Kanun ve ilgili Yönetmeliklerde öngörüldüğü şekilde ve rehin taraflarınca yapıldı yapılmadığı.

b) Tescil için Kanun, Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelikler ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen belgelerin bulunup bulunmadığı.

c) Tescil edilecek hususların ilgili kurum ve kuruluşların onayına tabi olması halinde, söz konusu onayın alınıp alınmadığı.

(2) Sicil tarafından birinci fıkra hükmü uyarınca yapılan inceleme sonucunda, tescil için aranan şartların eksik olduğunun anlaşılması halinde tescil talebi reddedilir.

Gözetim ve denetim

MADDE 11 – (1) Başka bir kurum veya kuruluş, sicil hizmetlerini yürütmek üzere yetkilendirilse dahi Bakanlık bu hizmetleri her zaman denetlemeye ve gerekli tedbirleri almaya yetkilidir. Sicil, Bakanlıkça alınması istenen önlemlere ve verilen talimatlara uymakla yükümlüdür.

(2) Bakanlık, Sicilde kayıtlı her tür bilgi, belge ve işlemleri incelemeye ve sicil işlemlerine ilişkin istatistiki bilgi ve raporlara erişmeye her zaman yetkilidir.

Sicil belgelerinin saklanması

MADDE 12 – (1) Fiziki olarak ibraz edilen rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik, terkin ile diğer tescil işlemlerine ait belgeler fiziki ve elektronik ortamda saklanır.

(2) Elektronik ortamda kayıt edilen Sicil verileri hukuki güvenlik, kalıcılık ve kalite açısından uzun süreli elektronik arşivlemeye ilişkin uluslararası standartlara uygun olarak muhafaza edilir.

Sicil verilerinin paylaşımı

MADDE 13 – (1) Sicil ile diğer siciller arasındaki veri paylaşımı sicil merkezi üzerinden elektronik ortamda yapılır. Elektronik ortamda tutulmayan sicil verileri ilgili kurum veya kuruluş tarafından Sicile fiziken bildirilir. Sicil merkezi ile siciller arasındaki veri paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ile ilgili kurum veya kuruluşlar arasında yapılacak protokoller ile belirlenir.

(2) Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, işletmelerin faaliyetlerine tahsis edilmiş varlıkların rehni kapsam ve ilgisine göre sicil birimi tarafından ilgili sicillere bildirilir.

(3) Telif hakkı, marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım, entegre devre topografyası ile yeni bitki çeşitleri üzerindeki ıslahçı hakları üzerinde Kanun uyarınca rehin kurulması halinde, rehin hakkı sicil birimi tarafından bu taşınır varlıkların kayıtlı olduğu sicile bildirilir.

(4) Mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken gemi, hava aracı, iş makinesi, maden ve cevher ile motorlu taşıtlar üzerinde tesis edilen rehin hakları ilgili siciller tarafından sicil merkezine bildirilir.

(5) İlgili kurum veya kuruluşlar, sicil merkezine Kanunun yürürlüğünden önce ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralar kapsamındaki taşınır varlıklar üzerinde kurulan rehin haklarına ilişkin verilere erişim imkânı sağlar.

Yazışma ve belge dili

MADDE 14 – (1) Sicil kayıtları Türkçe tutulur.

(2) Yabancı bir dilde düzenlenmiş belgelerin noter onaylı Türkçe çevirisi ile birlikte Sicile verilmesi zorunludur.

(3) Sicil işlemlerinde sicil merkezi tarafından belirlenen ve ilan edilen yazı karakterleri kullanılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sicil Hizmetleri

Hizmetler

MADDE 15 – (1) Sicil, Kanun uyarınca tescil ve sorgulama hizmetlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

(2) Sicil hizmetlerinin ifası amacıyla Taşınır Rehin Sicil Sistemi kurulur. Bu Sistem kısaca TARES olarak adlandırılır.

Tescil hizmetleri

MADDE 16 – (1) Tescil hizmetleri, rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik ve terkin, rehinli taşınır varlık ve rehin hakkının devri ile boşalan dereceye geçme hakkının Sicile tescil edilmesini kapsar.

(2) Sicile tescil edilen hususların, tarafların tam ve gerçek beyanına uygun olması ve kamu düzenine aykırılık oluşturmaması gerekir.

(3) Kanun uyarınca tescil edilmesi zorunlu hususlar Sicile tescil edilemedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

Sorgulama hizmetleri

MADDE 17 – (1) Sorgulama hizmetleri, rehin verenin Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelikler uyarınca rehne konu edilen taşınır varlıkları ile 13 üncü maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları kapsamındaki taşınır varlıkları üzerinde tesis edilen rehin hakları ve bu rehinlere ilişkin 32 nci maddede belirtilen hususları göstermek amacıyla sunulan hizmetleri kapsar.

(2) Sicile tescil edilen hususlar alenidir.

Sicil işlemleri ve taşınır rehin sicil sistemi (TARES)

MADDE 18 – (1) Sicilde, rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik ve terkin, rehinli taşınır varlık ile rehin hakkının devri ile boşalan dereceye geçme hakkının tescili ile tescil edilen hususların sorgulanması ve bunlara ilişkin belge oluşturulması işlemleri yapılır.

(2) Sicil işlemleri, TARES üzerinden gecikmeksizin gerçekleştirilir.

(3) TARES, güvenli elektronik imza ve zaman damgalı süreçlere uygun olarak kurulur.

(4) Bu Yönetmelikte yer alan sicil işlemlerinin TARES üzerinden yürütülmesine ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılan tebliğde düzenlenir.

Tabi olunan hükümler

MADDE 19 – (1) Sicil işlemleri, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre yürütülür.

(2) Sicil işlemlerine ilişkin tebligatlar 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Ücretler

MADDE 20 – (1) Sicil hizmetleri karşılığında tahsil edilecek ücretler Bakanlık tarafından belirlenerek ücret tarifesinde gösterilir.

Kanun m.19 ve Uygulama Yon. m.20. Ücretler muaf dır.

(2) Sicil hizmetlerinin başka bir kurum veya kuruluş tarafından yürütülmesi halinde, sicil hizmet ücretleri yetkilendirilen kurum veya kuruluşun görüşü alınarak belirlenir.

Tescil işlemleri

MADDE 21 – (1) Tescil işlemleri, 16 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen işlemleri kapsar.

(2) Tescil işlemleri herhangi bir sicil birimi aracılığıyla yapılabilir.

(3) Tescil işlemi, kural olarak tarafların talebi üzerine yapılır. Mahkeme kararlarına istinaden yapılacak tescillere ilişkin hükümler ile 22 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri saklıdır.

(4) Tescil edilecek tüm hususlar ve bu hususlarda meydana gelen değişiklikler ile bu hususların terkin edilmesi işlemlerinin doğrulayıcı belgelere dayanması esastır.

(5) Tescil taleplerinde Sicil tarafından belirlenen güvenli erişim şartlarının tüm kişilerce yerine getirilmesi zorunludur.

(6) Bu Yönetmelikte ve Bakanlıkça yürürlüğe konulan diğer düzenlemelerde işlem türüne göre belirlenen belgelerin sicile verilmesi zorunludur. Sicil, ihtiyaç duyulması halinde tamamlayıcı diğer belgelerin de Sicile verilmesini isteyebilir.

Başvuruya yetkili kişiler

MADDE 22 – (1) Kanuna göre rehin alacaklısı ve rehin veren sıfatına sahip kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehin sözleşmesinin tescil ve değişiklik talebinde birlikte bulunur.

(2) Kanuna göre rehin alacaklısı sıfatına sahip kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehin sözleşmesinin terkin talebinde bulunur. Rehin verenin Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki hakları saklıdır.

(3) Kanuna göre rehin veren sıfatına sahip kişiler ile rehinli taşınır varlığı devralan üçüncü kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehinli taşınır varlığın devrinin tescili talebinde birlikte bulunur.

(4) Rehin hakkını devralan üçüncü kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehin hakkının devrinin tescili talebinde bulunur.

(5) Kanuna göre rehin alacaklısı ve rehin veren sıfatına sahip kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri boşalan dereceye geçme hakkının tescili talebinde birlikte bulunur.

Tescil talebinde gerekli bilgiler

MADDE 23 – (1) Rehin sözleşmesinin tescil taleplerinde aşağıdaki bilgi ve belgelerin Sicile sunulması zorunludur:

a) Rehin sözleşmesinin taraflarınca Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklere göre hazırlanan ve imzalanan rehin sözleşmesinin bir sureti.

b) Rehne konu edilecek taşınır varlıkları tanımlayıcı bilgi ve belgeler.

c) Rehin sözleşmesinin tarafları veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcilerinin kimlik numarasını gösteren belgelerin aslı.

ç) Temsil ve ilzama yetkili temsilcilerin yetkili olduklarını gösteren belgelerin aslı ya da noter onaylı örnekleri.

(2) Rehinli taşınır varlığın devrinin tescili taleplerinde aşağıdaki bilgi ve belgelerin Sicile sunulması zorunludur:

a) Tescil numarası.

b) Rehinli taşınır varlığın devredildiğini tevsik eden belgeler.

c) Rehin veren ile rehinli taşınır varlığı devralan üçüncü kişi veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcilerinin kimlik numarasını gösteren belgelerin aslı.

ç) Temsil ve ilzama yetkili temsilcilerin yetkili olduklarını gösteren belgelerin aslı ya da noter onaylı örnekleri.

(3) Rehin hakkının devrinin tescili taleplerinde aşağıdaki bilgi ve belgelerin Sicile sunulması zorunludur:

a) Tescil numarası.

b) Rehin hakkının devredildiğini tevsik eden belgeler.

c) Rehin hakkını devralan üçüncü kişi veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcilerinin kimlik numarasını gösteren belgelerin aslı.

ç) Temsil ve ilzama yetkili temsilcilerin yetkili olduklarını gösteren belgelerin aslı ya da noter onaylı örnekleri.

(4) Boşalan dereceye geçme hakkının Sicile tescil edilmesi taleplerinde aşağıdaki bilgilerin Sicile sunulması zorunludur:

a) Tescil numarası.

b) İlerleme sisteminin kabul edilmesi halinde, aynı taşınır varlık üzerinde rehin hakkına sahip önceki sırada bulunan diğer rehin alacaklılarının muvafakatini gösteren belgeler.

c) Rehin alacaklısı ve rehin veren veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcisinin kimlik numarasını gösteren belgelerin aslı.

ç) Temsil ve ilzama yetkili temsilcilerin yetkili olduklarını gösteren belgelerin aslı ya da noter onaylı örnekleri.

(5) Sicil, tescil taleplerinde ilave bilgiler istemeye yetkilidir.

Tescil numarası

MADDE 24 – (1) Sicil, rehin sözleşmesinin tescil edilmesi ile rehin işlemine münhasır bir tescil numarası verir.

(2) Tescil edilen bir rehne ilişkin diğer iş ve işlemler tescil numarası üzerinden yürütülür.

Tescil belgesi

MADDE 25 – (1) Sicil, tescil işleminin gerçekleşmesi ile rehin sözleşmesi taraflarına verilmek üzere bir tescil belgesi düzenler. Bu belgede tescil numarası, tescil tarihi ve zamanı ile tescil işleminin gerçekleştirildiğine dair kayda yer verilir.

(2) Elektronik ortamda yapılan başvurular neticesinde düzenlenecek tescil belgesi güvenli elektronik imza ile imzalanarak ilgiliye Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ya da ıslak imzalı olarak posta aracılığıyla iletilir.

Belge ve örnek talebi

MADDE 26 – (1) İlgisini ispat eden herkes, rehin verenin rehinli işlemleri ile Kanun uyarınca rehne konu edilebilecek taşınır varlıklar üzerindeki rehin hakları ve bu rehnlere ilişkin diğer hususları görmek amacıyla Sicilden onaylı belge talebinde bulunabilir. Bu halde, onaylı belge yalnızca talep konusu için düzenlenir.

(2) Mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları, Bakanlık ile Bakanlık tarafından uygun görülen kamu kurum ve kuruluşları tarafından onaylı belge örneği talep edilmesi halinde herhangi bir bedel alınmaz.

(3) İkinci fıkrada sayılan makamlara sicil kayıtlarına fiziki ve elektronik ortamda erişim hakkı tanınarak evrakın incelenmesine imkân verilir.

Tescil talebinin reddi

MADDE 27 – (1) Sicil, aşağıdaki hallerde tescil talebini reddeder:

- a) Rehin sözleşmesinin taraflardan biri tarafından imzalanmaması.
- b) Rehin sözleşmesinde yer alması zorunlu hususlardan herhangi birine yer verilmemesi.
- c) Tescil için aranan şartların eksik olması.
- ç) Sicil tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin verilmemesi.
- d) Sicile tescil edilecek hususların, tarafların tam ve gerçek beyanına uygun olmaması veya kamu düzenine aykırılık oluşturması.
- e) İlerleme sisteminin kabul edilmesi halinde, rehin sözleşmesinde yer alan güvence miktarının diğer alacaklılar aleyhine muvafakatsız olarak artırılmasının tescilinin talep edilmesi.

(2) Tescil talebi reddedilirse, Sicil reddin nedenlerini tescil talebinde bulunanlara bildirir.

Rehin sözleşmesinin değişikliği

MADDE 28 – (1) Tescil edilen bir rehin sözleşmesinde tek bir rehin alacaklısı varsa borç miktarı, güvence miktarı ve sözleşme süresinde değişiklik yapılarak aynı tescil numarası ile tescil edilir.

(2) Tescil edilen bir rehin sözleşmesinde yer alan aşağıdaki hususlar aynı tescil numarası ile tescil edilerek değiştirilebilir;

a) Rehinli taşınır varlığın başka bir varlığın gösterilmesi suretiyle değiştirilmesi,

b) Birden fazla rehinli taşınır varlığın bulunması halinde bunlardan bazılarının rehin kapsamından çıkarılması,

c) Borç miktarının azaltılması,

ç) Güvence miktarının azaltılması.

(3) Aynı taşınır varlıkların birden fazla rehin alacaklısına rehin gösterilmesi halinde bir rehin alacaklısı lehine varlıklarda azaltılma yapılması durumunda bu değişiklik diğer rehin alacaklıların rehinli taşınır varlıkları kapsamında değişiklik meydana getirmez.

(4) Rehin sözleşmesinde kendinden sonra gelen rehinli alacaklılar aleyhine herhangi bir değişiklik yapılamaz.

(5) Rehinle güvence altına alınan borç miktarı diğer rehinli alacaklılar aleyhine artırılması halinde, artırım miktarı kadar yeni rehin sözleşmesi hazırlanarak tescil edilmesi gerekir.

(6) Güvence miktarında diğer rehinli alacaklılar aleyhine bir artırım olması halinde, artırım miktarı kadar yeni rehin sözleşmesi hazırlanarak tescil edilmesi gerekir.

(7) Rehin sözleşmesinin değişikliğinin tescilinde, tescil işlemlerinde izlenen usul aynen uygulanır. Sicil, rehin sözleşmesi değişikliğinde ilave bilgiler istemeye yetkilidir.

Rehin sözleşmesinin terkin

MADDE 29 – (1) Rehin sözleşmesi aşağıdaki hallerden birinin gerçekleşmesi halinde Sicilden terkin edilir:

a) Alacağın son bulması üzerine rehin alacaklısı tarafından terkin talep edilmesi.

b) Rehin verenin borcun son bulunduğunu tevsik eden mahkeme kararı üzerine bildirim yapması.

c) Mahkemeler tarafından rehin sözleşmesinin terkin edilmesine karar verilmesi.

(2) 27 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca reddedilen bir tescil talebinde ısrar edilmesi halinde değişiklik talep edilen rehin sözleşmesi Sicilden terkin edilir ve farklı bir tescil numarası verilerek yeniden tescil edilir. Bu halde, yeniden tescil edilen rehin sözleşmesinin alacaklıları, aynı taşınır varlık üzerindeki diğer tüm rehin alacaklılarından sonraki sırayı alır.

(3) Alacağın son bulması halinde, rehin sözleşmesinin terkin talebi kural olarak alacağın son bulunduğu tarihten itibaren üç iş günü içinde rehin alacaklısı tarafından yapılır.

(4) Rehin alacaklısı tarafından rehin sözleşmesinin terkinini için süresinde talepte bulunulmaması halinde, rehin veren bu durumu borcunun son bulunduğunu tevsik eden mahkeme kararıyla birlikte Sicile bildirir. Sicil, rehin verenin terkin talebinin ulaşmasını müteakip rehin sözleşmesini sicilden terkin eder ve bu durumu alacaklıya bildirir.

(5) Üçüncü fıkra da yer alan yükümlülüğünü yerine getirmeyen rehin alacaklısına, rehin verenin bildirimi üzerine borç tutarının belirli olması halinde bu tutarın onda biri; borç tutarının belirli olmaması halinde güvence miktarının onda biri oranında idari para cezası Bakanlık tarafından uygulanır.

(6) Sicil, rehin sözleşmesinin terkin talebinde ilave bilgiler istemeye yetkilidir.

(7) Birinci fıkra uyarınca sicilden terkin edilen kayıtlar yirmi yıl süreyle Sicil tarafından arşivlenir.

Sorgulama işlemleri

MADDE 30 – (1) İlgisini ispat eden herkes Sicilde sorgulama işlemi yapabilir.

(2) Sorgulama işlemleri, herhangi bir sicil birimi aracılığıyla ya da elektronik ortamda yapılabilir.

(3) Sorgulama talebinde Sicil tarafından belirlenen güvenli erişim şartlarının tüm kişilerce yerine getirilmesi zorunludur.

Sorgulama kriterleri

MADDE 31 – (1) Sicilde sorgulama rehin verenin bilgileri ya da rehin verenin bilgileri ile rehinli taşınır varlık türü üzerinden yapılabilir.

(2) Bakanlık, sicilde sorgulama kriterlerini 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununu dikkate alarak belirlemeye ve değiştirmeye yetkilidir.

Sorgulama sonuçları

MADDE 32 – (1) Sorgulama sonucunda sorgulama kriterleriyle eşleşen aşağıdaki bilgiler gösterilir;

- a) Rehin verenin bilgileri,
- b) Rehinli taşınır varlıkların türü ve ayırt edici özellikleri,
- c) Tescil tarihi ve zamanı,
- ç) Rehin alacaklılarının derece ve sırası,
- d) Borç miktarları ve/veya güvence miktarları,
- e) Kabul edilen derece sistemi ve rehin alacaklılarının boşalan dereceye geçme hakkının bulunup bulunmadığı.

(2) Bakanlık, birinci fıkrada belirtilen bilgilere ilave yapmaya, bu bilgilerden bazılarını çıkarmaya ve sorgulama sonuçlarının şekli içeriğini belirlemeye yetkilidir.

(3) Sicil, sorgulama sonuçlarını gösteren belge düzenlemeye yetkilidir. Elektronik ortamda yapılan başvurular neticesinde düzenlenecek bu belgeler güvenli elektronik imza ile imzalanarak ilgiliye Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ya da ıslak imzalı olarak posta aracılığıyla iletilebilir. Bu halde, iletilen bu belgeler sicil birimleri tarafından verilen belge ile aynı hukuki sonuçları doğurur.

(4) Sorgulama kriterlerinin hatalı veya eksik girilmesi halinde ortaya çıkan sorgulama sonuçları nedeniyle Sicile herhangi bir sorumluluk yüklenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Son Hükümler****Yürürlük**

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmelik 1/1/2017 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 34 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gümrük ve Ticaret Bakanı yürütür.

TİCARİ İŞLEMLERDE TAŞINIR VARLIKLARIN DEĞER TESPİTİ HAKKINDA YÖNETMELİK*

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, rehne konu taşınır varlıkların değerinin tespit edilmesine, ekspertiz hizmeti sunan kişilerin belirlenmesi ile bunların görevlendirilmesine ve değerlendirme hizmeti ücretlerinin belirlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; 20/10/2016 tarihli ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca yapılacak değerlendirme hizmetlerine, bu hizmetleri verebilecek eksperler ile bunların iş ve işlemlerine, yetkili mahkemece eksper görevlendirilmesine, eksper talebinde bulunabilecek kişilere, eksperlerin denetimi ile değerlendirme hizmeti ücretlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun 13 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,

b) Değerleme hizmeti: Kanun kapsamında rehne konu edilen taşınır varlıkların belirli bir tarihteki muhtemel değerinin bağımsız ve tarafsız olarak tespit edilmesi faaliyetlerini,

(*) RG, 31.12.2016, S. 29935 (3. Mükerrer).

c) Eksper: 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yetkilendirilmiş kişi veya kuruluşları,

ç) Kanun: 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununu,

d) Kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar: Tabi oldukları mevzuat uyarınca kredi ve kefalet sağlamaya yetkili kamu veya özel kurum ve kuruluşları,

e) Lehine rehin verilen: Mevcut veya müstakbel bir borca güvence teşkil etmek amacıyla lehine taşınır varlığın rehin gösterildiği borçluyu,

f) Rehın alacaklısı: Rehne konu varlığın mülkiyetini devralma, alacağını 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine veya uygun gördüğü başka bir üçüncü kişiye devretme, rehinli varlıkları kiralama ve lisans haklarını kullanabilme, rehinli varlığı denetleme, değerini tespit ettirme veya genel hükümler çerçevesinde paraya çevirme yetkisi ile bunlarla sınırlı olmaksızın Kanun ve genel hükümlerde belirtilen hak ve yetkilere sahip alacaklıyı ve haleflerini,

g) Rehın veren: Mevcut veya müstakbel bir borca güvence teşkil etmek amacıyla taşınır varlığını rehin gösteren borçlu veya üçüncü kişiyi,

ğ) TARES: Rehın sözleşmelerinin tescil, değişiklik ve terkin, rehinli taşınır varlığın devri ve boşalan dereceye geçme hakkının tescili ile tescil edilen hususların sorgulanması ve bunlara ilişkin belge oluşturulması işlemlerinin gerçekleştirildiği Taşınır Rehın Sicil Sistemini,

h) Taşınır varlık: Kanunun 5 inci maddesinde sayılan varlıkları,

ı) Yetkili kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu, ifade eder.

Talepte bulunmaya yetkili kişiler

MADDE 5 – (1) Rehın hakkının kurulması öncesinde rehın veren, lehine rehın verilen veya rehın alacaklısı ile bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehne konu taşınırın değerini tespit ettirmek üzere yetkili mahkemeden talepte bulunabilir.

(2) Rehinli varlığın işlenmesi, başka bir varlık ile birleşmesi veya karışması halinde veya borçlunun temerrüdü sonrasında yalnızca rehin alacaklısı rehne konu taşınır varlığın değerini tespit ettirmek üzere yetkili mahkemeden talepte bulunabilir.

Yetkili mahkeme

MADDE 6 – (1) Değer tespiti, Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca rehin verenin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesinden talep edilir.

Değer tespit zamanı

MADDE 7 – (1) Rehne konu taşınır varlığın değer tespiti, rehin hakkının kurulması öncesinde rehin alacaklısı ile rehin veren arasında herhangi bir değerlendirme hizmeti alınmaksızın serbestçe kararlaştırılabilir veya yetkili mahkemeden rehne konu taşınır varlığın değerini bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit ettirmek üzere talepte bulunulur.

(2) Rehinli varlığın işlenmesi, başka bir varlık ile birleşmesi veya karışması halinde, rehin alacaklısı yeni varlığın değeri ile işleme, karışma ve birleşme oranlarını, bu durumun öğrenilmesini müteakip bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit ettirir.

(3) Rehin alacaklısı, borçlunun temerrüde düşmesini müteakip rehne konu taşınır varlığın değerini bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit ettirir.

Değer tespiti yapmaya yetkili eksperler

MADDE 8 – (1) Değerleme hizmeti verecek eksper, üç gün içinde yetkili mahkeme tarafından Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yetkilendirilen kişi veya kuruluşlar arasından görevlendirilir.

(2) Eksper, rehin verenin yerleşim yerinde faaliyet gösteren eksperler arasından görevlendirilir. Bu yerde faaliyet gösteren yetkili eksper bulunmaması halinde, eksper en yakın yerde faaliyet gösteren yetkili eksperler arasından görevlendirilir.

(3) İtiraz üzerine o yerde görevlendirilecek başkaca bir yetkili eksper bulunmaması halinde, görevlendirme en yakın yerde faaliyet gösteren yetkili eksperler arasından yapılır.

(4) Yetkilendirilen eksperler TARES internet sayfasında güncel olarak yayımlanır.

Değer tespiti

MADDE 9 – (1) Rehin sözleşmesinin tarafları, rehin hakkının kurulması öncesinde rehne konu taşınırıların değerini herhangi bir değerlendirme hizmeti almaksızın serbestçe kararlaştırabilir. Taraflar arasında değer tespiti konusunda bir anlaşma sağlanamaması halinde, yetkili mahkemeden rehne konu taşınır varlığın değerini tespit ettirmek üzere talepte bulunulur.

(2) Rehinli varlığın işlenmesi, başka bir varlık ile birleşmesi veya karışması halinde veya borçlunun temerrüdü sonrasında yetkili mahkemeden rehne konu taşınır varlığın değerini tespit ettirmek üzere talepte bulunulur.

(3) Rehne konu taşınır varlığın değeri, yetkili mahkeme tarafından 8 inci maddeye göre görevlendirilen eksperler tarafından Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara göre tespit edilir.

(4) Yapılan değer tespiti rehin verene ve varsa lehine rehin verilen ile rehin alacaklısına tebliğ edilir.

İtiraz

MADDE 10 – (1) Yetkili mahkeme tarafından görevlendirilen eksperlerce yapılan değer tespitine bu tespitin tebliğinden itibaren üç iş günü içerisinde itiraz edilebilir.

(2) Yetkili mahkeme, itiraz üzerine Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik kapsamında yetkilendirilmiş bir başka eksper üç gün içinde görevlendirir.

(3) İtiraz üzerine mahkeme tarafından yaptırılan değer tespiti kesindir. Aynı taraflarca bu tespit yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe aynı taşınır varlıklara ilişkin yeniden değer tespiti talep edilemez.

(4) Aynı taraflarca itiraz edilmeksizin bir yıl içerisinde yapılan ve aynı taşınır varlıklara ilişkin ikinci değer tespit talebi itiraz hükmündedir.

Ücretler

MADDE 11 – (1) Değerleme hizmet ücretleri, ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenir ve ücret tarifesinde ilan edilir.

(2) Değerleme hizmeti verecek eksperler tarafından tarifede gösterilen hizmet ücretlerini aşan bir ücret talep edilemez.

(3) Değer tespiti talebinden doğan yargılama giderleri ile değerlendirme hizmet ücreti taraflarca eşit olarak ödenir.

(4) Bakanlık, ücret tarifesinde gösterilen ücretleri artırmaya ve azaltmaya yetkilidir.

Denetim

MADDE 12 – (1) 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlara Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri uyarınca değerlendirme hizmeti verecek eksperler ile bunların faaliyetlerinin gözetim ve denetimi, Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yetkili kurum tarafından yapılır.

(2) 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlara, kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlara, rehin alacaklısı tacir ve esnaflara Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri uyarınca değerlendirme hizmeti verecek eksperler ile bunların faaliyetleri Bakanlığın denetimine tabidir.

(3) Bakanlık tarafından ikinci fıkra uyarınca yapılacak denetimlerde Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin bağımsızlık, bağımsızlığın ortadan kalkması, mesleki özen ve titizlik, kalite güvence sistemi, değerlendirme faaliyeti, mesleki sorumluluk sigortası, mesleki sorumluluk sigortasının tazmini, yetki iptali ve sırların saklanması ve kuruma bildirim hükümleri kıyasen uygulanır.

(4) Bakanlık, ikinci fıkra uyarınca yapılacak denetimlerde değerlendirme hizmeti verecek eksperlerden Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri ile ilgili göreceği bütün bilgileri gizli dahi olsa istemeye, tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkilidir.

(5) Bakanlık tarafından ikinci fıkra uyarınca yapılacak denetimlerde rehne konu taşınır varlığın değerinin tespiti amacıyla görevlendirilen eksperlerin denetim öncesi ve sırasındaki yükümlülükleri şunlardır:

- a) Bakanlık tarafından istenilen bilgileri vermek,
- b) Defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmak,
- c) Tüm bilgi işlem sistemini denetimin amaçlarına uygun olarak Bakanlığın denetim yapan personeline açmak,
- ç) Verilerin güvenliğini sağlamakla ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifrelerini inceleme için ibraz etmek ve işletmek.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Yönetmelik 1/1/2017 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gümrük ve Ticaret Bakanı yürütür.

BANKA ve TİCARET HUKUKU ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
2015-2017 YILLARI YAYIN LİSTESİ

491. **Prof. Dr. Ali BOZER/Prof. Dr. Celal GÖLE:** Kıymetli Evrak Hukuku, Dördüncü Bası, Ankara 2015/III, XXXVI+430 s.
492. **Rekabet Hukuku ile İlgili Kurul ve Yargı Kararları Sempozyumu (IV),** Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2015/IV, VIII+184 s.
493. **Prof. Dr. Sabih ARKAN:** Ticarî İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yirminci Baskı, Ankara 2015/VIII, XXIX+436 s.
494. **Prof. Dr. Ali BOZER/Prof. Dr. Celal GÖLE:** Ticari İşletme Hukuku, Üçüncü Bası, Ankara 2015/VIII, XXX+314 s.
495. **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (XXVII),** Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2015/VIII, VIII+188 s.
496. **Prof. Dr. Sabih ARKAN:** Ticarî İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yirminci Basıdan Yirmibirinci Tıpkı Bası, Ankara 2015/X, XXIX+436 s.
497. **Yrd. Doç. Dr. Burçak YILDIZ:** Sermaye Piyasası Hukukunda -Genel Yatırım Tavsiyesi Sunma Faaliyeti ve Yatırım Danışmanlığı Faaliyeti Kapsamında- Yatırım Tavsiyeleri, Ankara 2015/X, LII+344 s.
498. **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı,** Ankara 2015, XV+934 s.
499. **Dr. Mustafa GÖKSU:** Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Ankara 2016/I, 527 s.
500. **Prof. Dr. Ali BOZER/Prof. Dr. Celal GÖLE:** Kıymetli Evrak Hukuku, Beşinci Bası, Ankara 2016/III, XXXVI+467 s.
501. **Doç. Dr. Çağlar MANAVGAT:** Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz, Ankara 2016/V, LV+762 s.

502. **Yrd. Doç. Dr. Aşlı Elif GÜRBÜZ USLUEL:** Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara 2016, XVIII+302 s.

503. **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (XXVIII),** Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2016/V, VIII+136 s.

504. **Prof. Dr. İsmail KIRCA (KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/ MANAVGAT):** Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara 2016/VI+XXX+300 s.

505. **Prof. Dr. Sabih ARKAN:** Ticarî İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş Yirmi ikinci Baskı, Ankara 2016/VI, XXX+440 s.

506. **Doç. Dr. Sibel HACİMAHMUTOĞLU:** Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın (Yönetim Kurulunun) Yetkilerinin Sınırlandırılabilmesi, Ankara 2016, XXIV+178 s.

507. **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (XXIX),** Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2016/XI, VIII+162 s.

508. **Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı,** Ankara 2016/XII, XVIII+910 s.

509. **6362 Sayılı Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Işığında Sermaye Piyasası Hukuku Sempozyumu (6-7 Haziran 2013 - İstanbul),** Ankara 2017/I, VIII+548 s.

510. **Prof. Dr. Ali BOZER/Prof. Dr. Celal GÖLE:** Kıymetli Evrak Hukuku, Altıncı Bası, Ankara 2017/I, XXXVIII+500 s.

**Adres: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
Ankara Üniversitesi**

Hukuk Fakültesi

06590 Cebeci - Ankara

Tel : (312) 319 11 41 - 562 16 01

Fax : (312) 319 86 65

Web (url) : <http://bthae.ankara.edu.tr>

E- Posta : bthae@law.ankara.edu.tr